

ABTN ten behoeve van Pensioenkring TotalEnergies Nederland

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

Versie 2024

stap
Algemeen
Pensioenfonds

Inhoudsopgave

DEEL I: ALGEMEEN DEEL	8
1 INLEIDING	8
1.1 DOEL VAN DE ABTN	8
2 ORGANISATIE	9
2.1 ORGANISATIE EN INTERNE BEHEERSING	10
2.2 BESTUUR	11
2.3 BELANGHEBBENDENORGANEN	11
2.4 VERGADERING VAN BELANGHEBBENDENORGANEN	11
2.5 INTERN TOEZICHT	12
2.6 COMMISSIES	12
2.7 SLEUTELFUNCTIES	13
2.8 BESTUURSBUREAU	14
2.9 UITBESTEDING	14
2.10 INTERNE BEHEERSING EN INTEGRAAL RISICOMANAGEMENT	16
2.11 MANAGEMENT INFORMATIE	22
2.12 INTEGRITEITSBELEID VAN HET FONDS	23
2.13 KLACHTENREGELING EN GIP	24
2.14 ICT, INFORMATIEBEVEILIGING EN PRIVACY	24
3 COMMUNICATIEBELEID	25
3.1 DOELGROEPEN	25
3.2 BELEIDSDOELEN	26
3.3 BELEIDSDOELEN VOOR DE DEELNEMER	26
3.4 BELEIDSDOELEN VOOR DE WERKGEVER	27
3.5 UITVOERING VAN HET COMMUNICATIEBELEID	28
3.6 ONDERZOEKEN	29
3.7 ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN	30
3.8 WETTELIJKE EN REGULIERE COMMUNICATIE	30
3.9 INCIDENTELE COMMUNICATIE	30
3.10 HUISSTIJL	30

DEEL II: SPECIFIEK DEEL	31
4 SPECIFIEK VOOR PENSIOENKRING TOTALENERGIES NEDERLAND:.....	31
4.1 DOELSTELLINGEN PENSIOENKRING	31
4.2 RISICHOUDING EN HERSTELKRACHT	31
4.3 MANAGEMENTINFORMATIE.....	34
4.4 UITVOERINGSOVEREENKOMST.....	35
4.4.1 <i>Eigen Pensioenkring (artikel 2)</i>	35
4.4.2 <i>Wijzigen van de Pensioenovereenkomst en het Pensioenreglement (artikel 4)</i>	35
4.4.3 <i>Voorwaardelijke toeslagverlening (artikel 5)</i>	35
4.4.4 <i>Premie die de werkgever betaalt (artikel 6)</i>	35
4.4.5 <i>Procedures bij het niet nakomen van premiebetalingsverplichting (artikel 6)</i>	36
4.4.6 <i>Gegevens en informatieoverdracht (artikel 7)</i>	36
4.4.7 <i>Aanvang, duur en wijziging van de uitvoeringsovereenkomst (artikel 10)</i>	36
4.4.8 <i>Beëindiging van de Uitvoeringsovereenkomst (artikel 11)</i>	37
4.4.9 <i>Collectieve waardeoverdracht (artikel 12)</i>	37
5 PENSIOENREGELING	38
5.1 AANGESLOTEN WERKGEVERS	38
5.2 INHOUD VAN DE PENSIOENREGELING	38
5.2.1 <i>Pensioenregeling 67 jaar</i>	38
6 VERZEKERING	43
6.1 OVERLIJDENSRSICO	43
6.2 ARBEIDSONGESCHIKTHEIDSRISICO	44
7 FINANCIËLE OPZET- EN STURINGSMIDDELEN	45
7.1 TECHNISCHE VOORZIENING PENSIOENVERPLICHTING (TV)	45
7.2 VOORZIENING VOOR INGEGANE ZIEKTEGEVALLEN (IBNR).....	47
7.3 KOSTENVOORZIENING	48
7.3.1 <i>Basismodel</i>	48
7.3.2 <i>Verloop van de kostenvoorziening</i>	49
7.3.3 <i>Toetsing kostenvoorziening</i>	50

7.4	EIGEN VERMOGEN	51
7.5	HAALBAARHEIDSTOETS	52
7.6	TOESLAGBELEID	52
7.7	WEERSTANDSVERMOGEN BIJ HET FONDS	56
7.8	PREMIEBELEID	56
7.8.1	<i>Feitelijke premie</i>	56
7.8.2	<i>Opslag weerstandsvermogen</i>	57
7.8.3	<i>Gedempte premie</i>	57
7.8.4	<i>Kostendekkende premie</i>	59
7.9	KOSTENVERGOEDINGEN.....	60
7.10	VERMINDERING PENSIOENAANSPRAKEN.....	60
7.11	AFKOOP.....	61
7.12	OMZETTING, BESTEDING EN FLEXIBILISERING.....	62
7.13	GELDIGHEIDSPERIODE FACTOREN	62
8	BELEGGINGSBELEID	62
8.1	INVESTMENT BELIEFS	62
8.2	PRUDENT PERSON	65
8.3	STRATEGISCH BELEGGINGSBELEID	66
8.4	BELEGGINGSCYCLUS	69
8.5	BEHEERSING RISICO'S	71
8.6	MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD BELEGGEN	76
8.7	SPOEDPROCEDURE BELEGGINGEN	83
8.8	OPERATIONELE INVULLING BELEGGINGSBELEID PER BELEGGINGSCATEGORIE	84
8.9	RISICOMONITORING	87
9	FINANCIËLE STURINGSMIDDELEN.....	92
9.1	PREMIEBELEID	92
9.2	BELEGGINGSBELEID.....	92
9.3	TOESLAGBELEID	92
9.4	PENSIOENREGELING.....	93
9.5	HERSTEL VAN GEKORTE AANSPRAKEN EN GEMISTE TOESLAGEN	93

10	CRISISPLAN	94
	BIJLAGE 1 BELEGGINGSBEGINSELEN	95
1	INTRODUCTIE	95
2	ORGANISATIE EN RISICOPROCEDURES	95
	2.1 Taken en verantwoordelijkheden	95
	2.2 Uitbesteding	96
	2.3 Rapportage	97
	2.4 Deskundigheid	97
	2.5 Scheiding van belangen	97
	2.6 Kernactiviteiten / nevenactiviteiten	97
3	BELEGGINGSBELEID.....	97
	3.1 Doelstelling beleggingsbeleid	97
	3.2 Risicohouding	98
	3.3 Investment beliefs.....	100
	3.4 Strategisch beleggingsbeleid	102
	3.5 Beleggingsrisico's	105
	3.6 Risicobeheerprocedures.....	107
4	UITVOERING.....	108
	4.1 Uitbesteding	108
	4.2 Opzet vermogensbeheer.....	108
	4.3 Algemene uitgangspunten beleggingsbeginselen.....	109
	4.4 Waarderingsmethode.....	110
	4.5 Kostenbeheersing	110
5	MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD BELEGGEN.....	110
	BIJLAGE 2 ORGANOGRAM PENSIOENFONDS.....	115
	BIJLAGE 3 SELECTIEPROCES EXTERNE VERMOGENSBEHEERDERS	116
	BIJLAGE 4 ERVARINGSSTERFTE EN PARTNERFREQUENTIES	119
	BIJLAGE 5 RENDEMENTSCURVE.....	123
	BIJLAGE 6 TOETSING ACTUARIËLE GRONDSLAGEN.....	124

BIJLAGE 7 CRISISPLAN	125
1 INLEIDING.....	129
1.1 DEFINITIES.....	129
1.2 SITUATIE PENSIOENKRING PER 31 DECEMBER 2023.....	130
1.3 WETTELIJK KADER VOOR HET FINANCIËEL CRISISPLAN.....	130
1.4 DOELSTELLING VAN HET FINANCIËEL CRISISPLAN	130
1.5 MISSIE, VISIE EN DOELSTELLINGEN VAN HET FONDS	131
1.6 TOTSTANDKOMING FINANCIËEL CRISISPLAN	131
1.7 VASTSTELLING FINANCIËEL CRISISPLAN	131
2 FINANCIËLE CRISISSITUATIE.....	132
2.1 VASTSTELLING FINANCIËLE CRISISSITUATIE.....	132
2.2 BESCHIKBARE MAATREGELEN	135
2.3 MATE VAN INZETBAARHEID VAN DE (CRISIS)MAATREGELEN.....	136
2.4 WAT IS HET FINANCIËLE EFFECT VAN DE MAATREGELEN.....	136
2.5 EVENWICHTIGE BELANGENAFWEGING	137
3 BESLUITVORMING	138
3.1 BESLUITVORMINGSPROCES.....	138
3.2 BELEID ONGEDAAN MAKEN CRISISMAATREGELEN.....	139
3.3 JAARLIJKSE TOETS OP ACTUALITEIT FINANCIËEL CRISISPLAN.....	140
4 COMMUNICATIE MET BELANGHEBBENDEN	141
BIJLAGE 8 SPOEDPROCEDURE BELEGGINGEN	144
1 INLEIDING.....	144
2 SAMENVATTING.....	144
3 SPOEDPROCEDURE.....	145
4 TRIGGER	148
BIJLAGE 9 VERSIEBEHEER ABTN VOORGAANDE JAREN	151

Versiebeheer

Datum	Auteur	Versie	Wijziging
Januari 2024	TKP	V0.1_2024	<ul style="list-style-type: none"> • Regeling parameters geactualiseerd • Risicopremie aspiranten verwijderd • Inhaaltoeslagenbeleid verduidelijkt • Leeftijdsverschil aangepast • Opslag weerstandsvermogen in premie verduidelijkt • Rendementscurve geactualiseerd • Periodiciteit toetsing grondslagen geactualiseerd • Risicopremies NP en AO i.v.m. herverzekering aangepast • Aangesloten werkgever toegevoegd
Februari 2024	Bestuursbureau	V0.2	<ul style="list-style-type: none"> • Deel 1 van de ABTN geactualiseerd
Februari 2024	Bestuursbureau/ Aegon AM	V0.3	<ul style="list-style-type: none"> • Aanpassing/actualisaties naar aanleiding van beleggingsplan • Aantal teksten beleggingen ingekort/verplaatst • Actualisatie Verklaring Beleggingsbeginselen
Maart 2024	Bestuursbureau	V0.4	<ul style="list-style-type: none"> • Actualisatie crisisplan
Maart 2024	Bestuursbureau	V1.0	<ul style="list-style-type: none"> • Versie 0.4 definitief gemaakt

Het versiebeheer van voorgaande jaren is opgenomen in bijlage 9.

Leeswijzer

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap (Stap) is een Algemeen Pensioenfonds zoals bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet. Stap is een stichting zonder winstoogmerk en voert meerdere pensioenregelingen uit in meerdere Collectiviteitkringen. De Collectiviteitkringen hebben een afgescheiden vermogen en een eigen financiële opzet. De benaming die Stap hanteert voor Collectiviteitkringen is Pensioenkringen.

De ABTN van Pensioenkring TotalEnergies Nederland bestaat uit twee delen.

- Deel I van deze ABTN betreft de algemene onderdelen, missie, visie en doelstellingen, de governance en risicobeheersing van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap
- Deel II betreft de specifieke onderdelen voor Pensioenkring TotalEnergies Nederland.

DEEL I: Algemeen deel

1 Inleiding

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap (hierna te noemen: het Fonds), statutair gevestigd te 's-Gravenhage, is opgericht op 2 december 2015. Het Fonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 64680185. Op 17 juni 2016 is door De Nederlandsche Bank de vergunning aan Stap verleend om een algemeen pensioenfonds te mogen uitoefenen.

Het Fonds is een algemeen pensioenfonds als bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet.

1.1 Doel van de ABTN

Uit het gestelde in artikel 145 van de Pensioenwet vloeit voort dat een pensioenfonds een actuariële en bedrijfstechnische nota dient vast te stellen. Een algemeen pensioenfonds stelt een actuariële en bedrijfstechnische nota op voor iedere Pensioenkring. In deze nota dient in elk geval een omschrijving te zijn opgenomen van de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan het bepaalde bij of krachtens de artikelen 25, 95, 126 tot en met 137 en 143 van de Pensioenwet.

De ABTN van de Pensioenkring heeft als doel integraal inzicht te verschaffen in het functioneren van het Fonds, door onderstaande punten gemotiveerd te beschrijven:

- de hoofdlijnen van de pensioenregeling;
- de hoofdlijnen van de uitvoeringsovereenkomst en/of het uitvoeringsreglement;
- de hoofdlijnen van het interne beheersing systeem;
- de opzet van de administratieve organisatie en interne controle;
- de risicohouding;
- de financiële opzet en de financiële sturingsmiddelen;
- de actuariële grondslagen en veronderstellingen;
- het te voeren beleid.

Deze actuariële en bedrijfstechnische nota en al hetgeen daarin is bepaald heeft uitsluitend betrekking op de Pensioenkring.

2 Organisatie

Om invulling te geven aan de missie, visie, strategie, doelstellingen en risicohouding heeft het Fonds een organisatie opgezet waarbinnen de uitvoering van de Pensioenkringen en het beheer van het vermogen per Pensioenkring op een adequate en gecontroleerde manier kan plaatsvinden. Het Fonds heeft een missie, visie, strategie en doelstellingen op instellingsniveau opgesteld, alsook de beleidskaders vastgesteld voor de realisatie van deze doelstellingen.

Missie

Stap is als Algemeen Pensioenfonds de pensioenuitvoerder die eerste klas oplossingen biedt aan werkgevers en pensioenfonds en voor de uitvoering van hun huidige pensioenregeling en voor de transitie naar de nieuwe pensioenregelingen zoals beschreven in de Wet toekomst pensioenen. Daarbij staat Stap voor een optimaal evenwicht tussen pensioenresultaat, kosten, bedrijfszekerheid en kwaliteit.

Visie

In deze tijd dient een algemeen pensioenfonds meer te doen dan het vlekkeloos uitvoeren van een of meerdere pensioenregelingen voor meerdere collectiviteitskringen. Advies en ondersteuning bieden aan werkgevers en pensioenfonds en informeren en activeren van deelnemers zijn belangrijke activiteiten.

Zorgplicht ziet Stap als een zwaarwegende verantwoordelijkheid, die voor elke groep belanghebbenden anders zal worden ingevuld.

Voor werkgevers is het belangrijk de pensioenregeling uitlegbaar, uitvoerbaar en betaalbaar in te richten. Stap is voor werkgevers de betrouwbare en deskundige partner, die ook goed uit de voeten kan in het overleg van sociale partners.

Voor pensioenfonds die hun zelfstandigheid als fonds heroverwegen, is Stap een partner met ruime ervaring en een vlekkeloos track record als het gaat om de begeleiding bij het hele traject voor een collectieve waardeoverdracht.

Deelnemers worden door Stap zodanig geïnformeerd, geadviseerd en geactiveerd, dat zij in staat zijn zelf sturing te geven aan het realiseren van een adequaat inkomen na hun pensioendatum.

Bij deelnemers en werkgevers is ook in het nieuwe stelsel behoefte aan een zekere mate van collectieve risicodeling en besparing van kosten door schaalgroottes. Hiervoor biedt Stap de gewenste oplossingen.

Strategie

Stap heeft de ambitie om hét Algemeen Pensioenfonds in Nederland te zijn dat zowel deelnemers, werkgevers en latende pensioenfondsen ontzorgt. Dat gebeurt door:

- het bieden van gemak: werkgevers het werk met betrekking tot hun pensioenregeling vergaand uit handen te nemen en hen waar mogelijk maatwerk te bieden.
- pensioenfondsen met raad en daad bij staan in hun proces op weg naar opheffing en hen een soepele transitie te bieden;
- eerlijke, begrijpelijke en adequate (deelnemers) communicatie;
- het ontwikkelen van passende proposities;
- deelnemers te betrekken bij hun pensioen, zodat zij handelen wanneer nodig;
- samen te werken met financieel krachtige uitbestedingspartners die daarnaast hebben bewezen te beschikken over een excellente uitvoering.

De strategie van Stap is gericht op ‘beheerste groei’. Dat betekent dat Stap in de komende periode haar leidende positie als algemeen pensioenfonds verder wil uitbouwen en haar strategie gericht op continuïteit en een adequate schaalgrootte naar de toekomst toe wil blijven waarborgen. De transitie naar de Wet toekomst pensioenen biedt hiertoe voldoende kansen. Stap blijft pensioenfondsen en werkgevers een toekomstbestendige pensioenoplossing bieden waarin de deelnemer centraal staat tegen de beste prijs-kwaliteitverhouding. Stap biedt alle contractvormen aan, al dan niet gecombineerd.

2.1 Organisatie en interne beheersing

Dit hoofdstuk beschrijft het kader waarbinnen het Fonds de risico’s voortvloeiend uit haar bedrijfsprocessen beheerst. Het Bestuur van het Fonds is verantwoordelijk voor de beleidsformulering en de uitvoering van het beleid, ook al is een deel van de werkzaamheden uitbesteed (zie voor het organogram in bijlage 2). Het Fonds leeft de Code Pensioenfondsen na volgens het ‘pas-toe-of-leg-uit’ beginsel. Dit betekent dat het Fonds de normen van de Code toepast of in het jaarverslag motiveert waarom het een norm niet (volledig) toepast. Het Fonds legt in het jaarverslag verantwoording af over de naleving van de Code en benoemt de eventuele acties die hieruit voortvloeien. Het Fonds beoordeelt periodiek aan de hand van een checklist in hoeverre wordt voldaan aan de normen van de Code Pensioenfondsen.

2.2 Bestuur

Het Fonds heeft een onafhankelijk Bestuursmodel. Het Bestuur van het Fonds bestaat uit vier onafhankelijke leden. Het Bestuur is belast met het besturen van het Fonds en draagt zorg voor de uitvoering van de statuten en Pensioenreglementen, Uitvoeringsovereenkomsten en -reglementen en overige (interne) reglementen. Door middel van individuele geschiktheidsprofielen en het geschiktheidsplan wordt de deskundigheid van het Bestuur van het Fonds periodiek gemonitord en gewaarborgd.

2.3 Belanghebbendenorganen

Voor elke Pensioenkring is een Belanghebbendenorgaan ingesteld, als bedoeld in artikel 115b van de Pensioenwet, welke uitsluitend de taken en bevoegdheden heeft voor zover ze betrekking hebben op de Pensioenkring waarvoor het Belanghebbendenorgaan is ingesteld. De leden van de Belanghebbendenorganen bestaan uit een vertegenwoordiging van werkgevers, deelnemers en pensioengerechtigden die via voordracht dan wel via verkiezingen tot de Belanghebbendenorganen kunnen worden gekozen.

Het Belanghebbendenorgaan heeft naast wettelijke advies- en goedkeuringsrechten (artikel 115c van de Pensioenwet) ook een aantal bovenwettelijke advies- en goedkeuringsrechten. Het Belanghebbendenorgaan vertegenwoordigt alle belanghebbenden van de desbetreffende Pensioenkring. Het Belanghebbendenorgaan bewaakt of het Bestuur de uitvoeringsovereenkomst en/of het uitvoeringsreglement en het pensioenreglement juist uitvoert. Uitgangspunt in het handelen van ieder individueel lid van het Belanghebbendenorgaan en het Belanghebbendenorgaan als geheel is dat gehandeld wordt in het belang van alle belanghebbenden van de Pensioenkring, rekening houdend met de korte- en langetermijneffecten van maatregelen. Het Belanghebbendenorgaan doet verslag van zijn bevindingen in het Bestuursverslag van de van toepassing zijnde Pensioenkring.

2.4 Vergadering van Belanghebbendenorganen

Naast de Belanghebbendenorganen is er tevens een Vergadering van Belanghebbendenorganen ingesteld. De Vergadering van Belanghebbendenorganen benoemt en ontslaat Bestuursleden en leden van de Raad van Toezicht. Daarnaast legt de Raad van Toezicht jaarlijks verantwoording af aan de Vergadering van Belanghebbendenorganen. De voorzitters van de Belanghebbendenorganen van de afzonderlijke Pensioenkringen hebben zitting in dit orgaan. Het Bestuur, of een delegatie daarvan, overlegt periodiek met de (Vergadering van) Belanghebbendenorganen.

2.5 Intern toezicht

Het intern toezicht als bedoeld in de Pensioenwet wordt uitgeoefend door een Raad van Toezicht, die bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen.

2.6 Commissies

Het Bestuur heeft de volgende bestuursadviescommissies ingesteld:

2. Beleggingsadviescommissie

- adviseert het Bestuur over het te voeren meerjaren strategische beleggings- en risicobeleid per Pensioenkring;
- adviseert het Bestuur over het structureel te voeren risicobeleid en de korte termijn ontwikkelingen die tot aanpassingen van het matching- en afdekkingsbeleid (zouden) moeten leiden per Pensioenkring;
- adviseert het Bestuur over het beleggingsplan per Pensioenkring;
- adviseert het Bestuur over de inhoud van de service overeenkomst (SO) per Pensioenkring met de uitbestedingspartner Aegon Asset Management;
- beoordeelt de monitoring van de relevante uitbestedingspartners (inclusief de beoordeling van de naleving van de SO's en de beoordeling van de ISAE 3402 type II rapportage).

3. Audit Adviescommissie

- adviseert het Bestuur over de planning en control cyclus van het Fonds, met inbegrip van de financiële risicobeheersing per Pensioenkring;
- beoordeelt de monitoring van de relevante uitbestedingspartners (inclusief de beoordeling van de contracten, de naleving van de service level agreements, de beoordeling van de ISAE 3402 type II rapportages en overige risico- en auditrapportages);
- adviseert het Bestuur over het bestuursverslag, de jaarrekening van het Fonds en de financiële opstelling van elke Pensioenkring, het accountantsverslag van de externe accountant en de certificeringsrapporten van de certificerend actuaris;
- adviseert het Bestuur over het algemene jaarplan en het budget van het Fonds;
- oefent toezicht uit op de werking van het risicomanagement (beheersings- en controle)systeem op Fondsniveau en per Pensioenkring, de naleving van wet- en regelgeving en de werking van de gedragscode;

- adviseert het Bestuur desgevraagd of uit eigen beweging over het auditbeleid en het risicomanagementbeleid en ziet toe op de uitvoering van het door het Bestuur vastgestelde beleid per Pensioenkring.

4. Pensioen & Communicatie adviescommissie

- adviseert het Bestuur over de strategie van het Fonds (in samenwerking met de Marketing & Sales adviescommissie);
- adviseert het Bestuur over het te voeren communicatiebeleid;
- adviseert het Bestuur over het jaarlijkse communicatieplan en de inzet van middelen;
- adviseert het Bestuur over de actuariële en bedrijfstechnische nota van elke Pensioenkring;
- adviseert het Bestuur over het premie- en toeslagbeleid (van elke Pensioenkring);
- beoordeelt de monitoring van de relevante uitbestedingspartners (inclusief de beoordeling van de naleving van de service level agreements, de beoordeling van de ISAE 3402 type II rapportage en overige rapportages);
- adviseert het Bestuur over service level agreements met de uitbestedingspartners voor de Pensioenkringen.

5. Marketing & Sales adviescommissie

- adviseert het Bestuur over de strategie van het Fonds (in samenwerking met de Pensioen & Communicatie adviescommissie);
- adviseert het Bestuur over het marketingbeleid van het Fonds;
- adviseert het Bestuur over de salestrajecten;
- adviseert het Bestuur over de propositie van het Fonds.

2.7 Sleutelfuncties

Het Fonds beschikt over sleutelfuncties, zijnde een Risicobeheerfunctie, een Interne Auditfunctie en een Actuariële functie als bedoeld in artikel 143a van de Pensioenwet en stelt de houders van deze sleutelfuncties in staat deze functies op een objectieve, eerlijke en onafhankelijke manier te vervullen.

De houders van de sleutelfuncties rapporteren gevraagd en ongevraagd materiële bevindingen en aanbevelingen op het gebied dat onder hun verantwoordelijkheid valt schriftelijk aan het Bestuur van het Fonds. Indien het Bestuur hiervoor niet tijdig passende en corrigerende maatregelen treft, melden de houders van de sleutelfuncties dit zo spoedig mogelijk aan de toezichthouder.

2.8 Bestuursbureau

Het Bestuur wordt bij de uitvoering van haar taken bijgestaan door een Bestuursbureau. Het Bestuursbureau vormt het eerste aanspreekpunt voor externe partijen en “beheert” de overeenkomsten die het Fonds is aangegaan. Het Bestuursbureau controleert de uitvoering van de overeengekomen werkzaamheden door de uitbestedingspartijen (zie onder 2.9). Tevens houdt het Bestuursbureau de ontwikkelingen op de verschillende aandachtsgebieden bij en initieert ze nieuw beleid als gevolg van de ontwikkeling in de pensioenfondsomgeving. Verder is het Bestuursbureau verantwoordelijk voor de algehele ondersteuning van het Bestuur, de bestuursadviescommissies, de (Vergadering van) Belanghebbendenorganen en de Raad van Toezicht. Intern is het Bestuursbureau de uitvoerende spil van het Fonds.

2.9 Uitbesteding

Het Fonds heeft werkzaamheden uitbesteed aan derden en is verantwoordelijk voor een goede uitvoering van deze uitbestede werkzaamheden. Deze werkzaamheden hebben betrekking op het pensioenbeheer, het vermogensbeheer en alle overige processen en activiteiten waarvan het Bestuur het voor de bedrijfsvoering zinnig acht om deze uit te besteden.

Het Bestuur richt de uitbesteding zodanig in dat voldaan wordt aan de wet- en regelgeving en dat het Bestuur volledig ‘in control’ is over de uitbestede werkzaamheden. Voorwaarden hiervoor zijn dat het Fonds waarborgt dat zij beschikt over een adequate controle op de uitbestede werkzaamheden. Hiertoe heeft het Bestuur haar uitbestedingsbeleid vastgesteld en vastgelegd in het document ‘Uitbestedingsbeleid’. Daarnaast heeft het Bestuur het Handboek leveranciersmanagement vastgesteld, waarin de selectie van leveranciers is uitgewerkt.

De doelstellingen die het Fonds met haar uitbestedingsbeleid heeft zijn:

- het waarborgen van een effectief en volledig proces bij het maken van de keuze om bepaalde werkzaamheden wel of niet uit te besteden;
- het vastleggen van de wijze waarop het Bestuur er voor zorgt dat de uitbesteding van werkzaamheden binnen de wettelijke regels van de Pensioenwet en overige wet- en regelgeving plaatsvindt;
- het borgen dat met de uitvoering van de uitbestede werkzaamheden de overeengekomen resultaten worden behaald;
- dat het Bestuur de volledige verantwoording kan blijven nemen over de uitbestede werkzaamheden doordat de uitvoering plaatsvindt conform het door het Bestuur geformuleerde uitbestedingsbeleid.

Het geformuleerde uitbestedingsbeleid richt zich op de uitbesteding van (delen van) bedrijfsprocessen of de inhuur van adviesdiensten op structurele basis. Risico's verbonden aan deze uitbesteding kunnen materiële invloed hebben op de strategische positie, de financiële prestaties, de financiële positie en de continuïteit en/of integriteit van het Fonds.

Er worden alleen activiteiten uitbesteed indien wordt voldaan aan het basisprincipe dat uitbesteding leidt tot een hogere kwaliteit, efficiency en/of lage uitvoeringskosten. Voordelen van uitbesteding zijn onder andere financiële schaalvoordelen, kwaliteit en deskundigheid personeel, operationele voordelen, continuïteit en benutting van de tijdszones bij vermogensbeheer.

Alvorens het Fonds een uitbestedingspartner (hierna ook: leverancier) selecteert, wordt een overzicht gemaakt van de uit te besteden (deel)activiteiten, de kwaliteitseisen, de uitvoeringkaders en de randvoorwaarden. Voorts wordt er een systematische risicoanalyse op de betreffende activiteiten uitgevoerd voor de risico's die bij de uitbesteding worden onderkend.

Nadat een leverancier is geselecteerd wordt de samenwerking contractueel vastgelegd in een uitbestedingsovereenkomst. Eventuele detailwerkafspraken worden vastgelegd in een bijbehorende Service Level Agreement (SLA). Hierin zijn onder meer kritieke prestatie-indicatoren (KPI's) opgenomen, waaronder de kwaliteit, tijdigheid en servicegraad, die als basis dienen voor de monitoring en evaluatie gedurende de samenwerking.

In het uitbestedingsbeleid heeft het Fonds voorts de uitgangspunten, de uitbestede werkzaamheden en de selectiecriteria en de selectieprocedure voor het selecteren van leveranciers beschreven. Daarnaast wordt ingegaan op de governance van leveranciers en de monitoring en evaluatie van uitbestedingspartners.

Uitbestedingspartners

Het Bestuur heeft de uitvoerende taken voor het pensioenbeheer en het vermogensbeheer uitbesteed aan twee uitbestedingspartners, de pensioenadministrateur TKP Pensioen B.V. (hierna te noemen: TKP) en de vermogensbeheerder Aegon Asset Management (hierna te noemen Aegon AM). De relatie tussen het Fonds en TKP en Aegon AM is vastgelegd in afzonderlijke uitbestedingsovereenkomsten en (jaarlijks vast te stellen) service level agreements (SLA's). In de SLA's zijn nadere bepalingen omtrent aard, omvang, kwaliteit en servicegraad van de dienstverlening opgenomen.

TKP en Aegon AM zijn bij de uitvoering van het door het Bestuur vastgestelde beleid gehouden de bepalingen van de statuten van het Fonds en de pensioenreglementen en de uitvoeringsovereenkomsten/-reglementen van de Pensioenkringen in acht te nemen.

Het Bestuur heeft een aantal werknemers die werkzaam zijn bij TKP en Aegon AM de bevoegdheid gegeven om in tweetallen het Fonds te vertegenwoordigen (procuratie). De afspraken omtrent deze bevoegdheden zijn voor beide uitvoeringsorganisaties vastgelegd in de uitbestedingsovereenkomsten met het Fonds.

2.10 Interne beheersing en integraal risicomanagement

Dit hoofdstuk beschrijft het kader waarbinnen het Fonds de risico's voortvloeiend uit haar bedrijfsprocessen beheerst. Het Bestuur van het Fonds is verantwoordelijk voor de beleidsformulering en de uitvoering van het beleid, ook al is een deel van de werkzaamheden uitbesteed.

Inrichting

Het integraal risicomanagement (IRM) van het Fonds is gericht op het op een beheerste en integere wijze behalen van de doelstellingen. Met behulp van het IRM-raamwerk worden risico's waaraan het Fonds is (of kan worden) blootgesteld geïdentificeerd, beoordeeld, beheerst, bewaakt en gerapporteerd. Het IRM-raamwerk is erop gericht het risicomanagementproces maximaal te integreren in de processen en de risicobeheersing te optimaliseren. Hoe de risico's worden beheerst is beschreven in het risicomanagementbeleid van het Fonds.

In het IRM-raamwerk maakt het Fonds gebruik van categorisering naar risico's gebaseerd op het COSO-ERM model en het referentiekader van DNB voor IRM. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar de risicoclusters strategische risico's, financiële risico's, operationele risico's en compliance risico's. Het Fonds heeft op grond van het specifieke karakter van een algemeen pensioenfonds naast de reguliere risico's de volgende additionele risico's toegevoegd: strategie, governance, werkgever en liquiditeit.

Het Fonds onderkent onderstaande risicoclusters en -categorieën. In de tabel is inzichtelijk gemaakt op welk niveau de risico categorieën betrekking hebben; Stap als instelling, de Pensioenkringen of beide.

Risico cluster	Risico categorie	Niveau
Strategische risico's	Strategie	Stap
	Markt	Stap
	Omgeving	Stap en Pensioenkringen
Financiële risico's	Matching- en rente	Stap en Pensioenkringen
	Markt	Pensioenkringen
	Krediet	Stap en Pensioenkringen

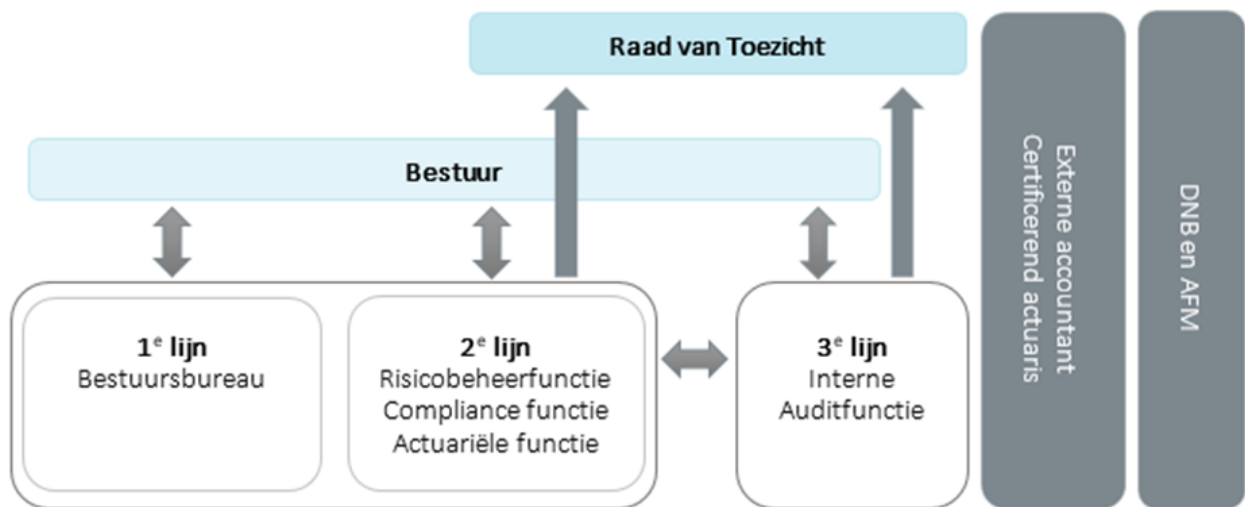
	Liquiditeit	Stap en Pensioenkringen
	Verzekeringstechnisch	Pensioenkringen
	ESG	Stap en pensioenkringen
Operationele risico's	Operationeel	Stap
	Uitbesteding	Stap en Pensioenkringen
	IT	Stap en Pensioenkringen
	Governance	Stap en Pensioenkringen
	Werkgever	Stap
Compliance risico's	Juridisch	Stap en Pensioenkringen
	Integriteit	Stap en Pensioenkringen

Het Fonds onderscheidt zowel op instellingsniveau als op het niveau van de Pensioenkringen dezelfde hoofdrisico's. De duiding van de verschillende hoofdrisico's kan echter wel afhangen van het beschouwde niveau.

Structuur

Het Bestuur vergadert zo vaak als nodig wordt geacht. Bij deze vergaderingen zijn TKP en Aegon AM zo nodig met een delegatie vertegenwoordigd. Van de vergadering wordt verslag gemaakt. Jaarlijks wordt door het Bestuur een Jaarplan (inclusief) begroting vastgesteld per Pensioenkring. Deze is onder andere gebaseerd op de aannames en uitkomsten van het financieringssysteem en de aard, omvang, kwaliteit en servicegraad per Pensioenkring.

Het Bestuur is primair verantwoordelijk voor de uitvoering van de verschillende pensioenregelingen van de Pensioenkringen, waarbij een integrale en beheerste bedrijfsvoering gewaarborgd dient te zijn. Dit wordt geborgd door de organisatiestructuur, de processen en procedures en de inrichting en toepassing van het IRM-raamwerk.

De uitvoering van het IRM heeft het Fonds geborgd in de governance structuur conform het "Three Lines Model". Schematisch wordt dit als volgt weergegeven

Volgens dit model bestaat de operationele verantwoordelijkheid van de 1^e en 2^e lijn, binnen de eindverantwoordelijkheid van het Bestuur, uit het realiseren van de doelstellingen van Stap. In het model zijn tevens de in het kader van IORP II vereiste sleutelfuncties opgenomen.

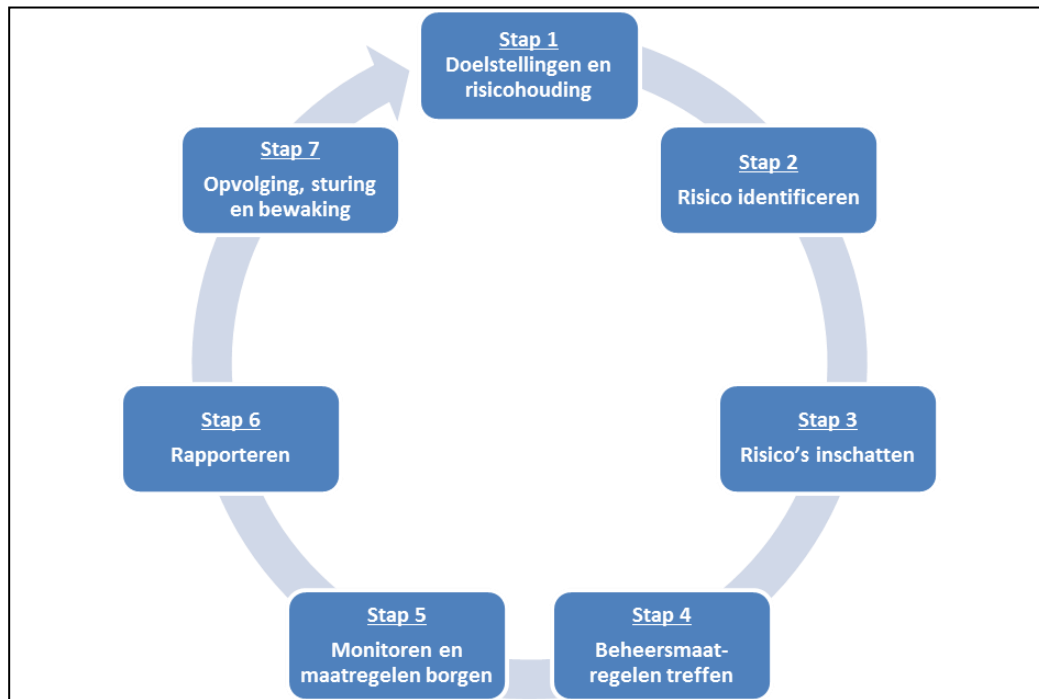
- De 1e lijn (het Bestuursbureau) is verantwoordelijk voor het identificeren en managen van risico's die voorkomen bij de uitvoering van de dagelijkse processen van het Fonds.
- De 2e lijn (de Risicobeheerfunctie, de Compliance functie en de Actuariële functie) monitort of de 1e lijn haar verantwoordelijkheid neemt en of de risico's adequaat worden gemanaged. Daar waar nodig geeft de 2e lijn ook advies over mogelijke verbeteringen en verleent de 2^e lijn assistentie door expertise, ondersteuning en een kritische blik bij risicogerelateerde zaken.
- De 3e lijn (de Interne Auditfunctie) heeft een controlerende functie en geeft onafhankelijke en objectieve assurance en adviezen over de toereikendheid en effectiviteit van governance en risicomanagement. Dit wordt bereikt door het deskundig toepassen van systematische en gedisciplineerde processen, (onafhankelijke) expertise en inzichten.

De uitvoerende werkzaamheden van het Fonds zien in hoofdzaak toe op het controleren en monitoren van de uitbestedingspartners. De uitbestedingspartners opereren net als het Fonds op basis van de uitgangspunten van het "Three Lines Model"¹.

¹ Tot juli 2020 bekend onder het "Three lines of defence" model.

Risicoanalyse en beheersing (hoofdlijnen)

De risicomangementaanpak van het Fonds is integraal voor zowel de risico's op het niveau van de Pensioenkringen als op instellingsniveau. Het Fonds hanteert hierbij de navolgende risicomangementcyclus waarbij continu de onderstaande 7 proces-stappen worden doorlopen:

Methodes van risicodetectie en risicobeoordeling

Het Fonds hanteert een aantal instrumenten en technieken bij de uitvoering van het risicomangementproces. Hieronder volgt een korte omschrijving (niet limitatief):

Risk self assessment (RSA)

Minimaal jaarlijks voert het Fonds een RSA uit. Hierbij ligt het accent op het geaggregeerde niveau en wordt een totaalbeeld verkregen van de belangrijkste risico's waaraan Stap is of kan worden blootgesteld.

Eigenrisicobeoordeling (ERB)

De ERB is een instrument waarmee het Fonds inzicht krijgt in de samenhang tussen de strategie van het pensioenfonds, de materiële risico's die het Fonds kunnen bedreigen, de mogelijke consequenties hiervan voor de financiële positie van de Pensioenkring en de pensioenrechten van pensioengerechtigden en pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers. Daarnaast geeft de ERB het pensioenfonds inzicht in de effectiviteit en doelmatigheid van het risicomangement.

Als onderdeel van het strategisch risicomanagement voert het Fonds tenminste driejaarlijks een ERB uit. In geval van een significante wijziging in het risicoprofiel van het Fonds of de door het Fonds uitgevoerde pensioenregelingen vindt onverwijld een ERB plaats.

De ERB maakt integraal onderdeel uit van de strategie en wordt in aanmerking genomen bij het nemen van strategische beslissingen. Het ERB-proces hangt nauw samen met het reguliere risicomanagementproces. Zo is de keuze van de scenario's in de ERB gekoppeld aan de belangrijkste risico's van het Fonds, waarmee de RSA een voorname input vormt voor de ERB. Daarnaast wordt bij het uitvoeren van de ERB een onderscheid gemaakt tussen de scenario's, risico's en beheersmaatregelen op instellingsniveau van het Fonds en op het niveau van de Pensioenkringen. Hiermee wordt aangesloten bij de inrichting van het IRM-raamwerk van het Fonds. Bij het bepalen van de (hoofd)scenario's wordt tevens rekening gehouden met het specifieke karakter van een algemeen pensioenfonds. Voor uitvoeren van een ERB heeft Stap een separaat ERB beleid opgesteld.

Systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA)

De SIRA betreft een systematische analyse van mogelijke integriteitsrisico's die het Fonds loopt of kan lopen. De SIRA wordt gefaciliteerd door de Manager Risk.

RSA IT

Als onderdeel van de risicomanagement cyclus voert het Fonds (minimaal) jaarlijks een risico analyse uit op de beheersing van de IT-risico's van het Fonds. Hierbij worden de IT-risico's voor Stap geïdentificeerd en onderkend en worden waar nodig verbeteracties uitgezet.

Risicoparagraaf en risico-opinie

De medewerkers van het Bestuursbureau adviseren het Bestuur en de bestuursadviescommissies in voorleggers en beleidsvoorstellen over mogelijke risico's en de impact en beheersing daarvan. In een risicoparagraaf wordt beschreven welke risico's worden onderkend en hoe deze een afweging verdienen in de besluitvorming en de beheersing van de processen. Separaat wordt in ieder geval een risico opinie door de Sleutelfunctiehouder Risicobeheer opgesteld bij besluiten, zoals opgenomen in het besluitvormingsproces, die ter goedkeuring voorliggen bij het Bestuur. Door het opstellen van de risicoparagraaf en de risico-opinie wordt geborgd dat risico's worden meegenomen in de besluitvorming.

Monitoren strategische risico's:

De voor de strategische risico's geformuleerde risicobereidheid en risicotolerantiegrenzen worden onder andere gemonitord aan de hand van meetbare Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) en Kritische Risico

Indicatoren (KRI's). Daarnaast wordt van de belangrijke beheersmaatregelen voor Stap (key controls) periodiek de werking beoordeeld en bepaald of bijsturing vereist is. Jaarlijks vindt prioritering en herijking plaats van de KPI's, KRI's en key controls.

Weerstandsvermogen (hoofdlijnen)

Het Fonds dient een weerstandsvermogen aan te houden op basis van een wettelijk voorgeschreven minimum en maximum. Hierbij geldt dat doorlopend voor elke Pensioenkring 0,2% van het beheerde pensioenvermogen aanwezig moet zijn. Vastgestelde overschotten en tekorten van het weerstandsvermogen die het gevolg zijn van het behaalde positieve of negatieve rendement op het vermogen van de Pensioenkringen die het Fonds aanhoudt, komen ten goede aan, respectievelijk ten laste van het behaalde bruto rendement op het vermogen van de Pensioenkringen die het Fonds aanhoudt. Daarnaast dragen toetredende klanten bij aan het weerstandsvermogen. Het proces van monitoring en rebalancing van het weerstandsvermogen is nader uitgewerkt in het Handboek Bedrijfsvoering van het Fonds.

Bij een eventuele uitgaande collectieve waardeoverdracht naar een andere pensioenuitvoerder, zal het bijbehorende weerstandsvermogen ook worden overgedragen.

Uitbesteding(spartners)

Uitgangspunt bij het uitbesteden van werkzaamheden is dat de hieruit voortvloeiende risico's afdoende worden beheerst door de uitbestedingspartners. Het Bestuur van het Fonds laat zich bijstaan door een externe accountant, een externe actuaaris en een compliance officer. Het Bestuur als geheel en elk der Bestuursleden afzonderlijk kunnen deskundigen raadplegen en zich ter vergadering door hen laten bijstaan.

De externe accountant van het Fonds heeft toegang tot de boeken en bescheiden van het Fonds en haar uitbestedingsrelaties TKP en Aegon AM. Ter voorkoming van (elke schijn van) belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij de uitbestedingspartners en het Fonds aanwezige informatie zijn er gedragscodes die gelden voor de verbonden personen van het Fonds (bestuursleden, leden van de Raad van Toezicht en leden van de Belanghebbendenorganen, medewerkers van het Bestuursbureau) en medewerkers van TKP en Aegon AM.

Interne beheersing TKP en Aegon AM

De interne beheersing binnen TKP en Aegon AM is zoveel mogelijk gewaarborgd door de volgende maatregelen:

- Jaarlijkse opstelling van een jaarplan voor het Fonds, dat mede richtinggevend is voor de aansturing en uitvoering van de dagelijkse activiteiten binnen TKP en Aegon AM.
- Het aanbrengen van functiescheidingen met daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheden en bevoegdheden.
- TKP en Aegon AM voeren een modern personeelsbeleid, blijkend uit een hoog gemiddeld niveau van opleiding en ervaring in relatie tot de functie-eisen, vastlegging van functiebeschrijvingen en procedures, systematische wijze van vaststellen van (persoonlijke) doelstellingen en periodieke beoordeling van de realisatie daarvan en het navragen van referenties bij kritische functies. Het ethisch handelen wordt bevorderd door het hanteren van gedragscodes die afhankelijk zijn van de functie.
- Aegon AM kent een adviesorgaan in de vorm van de beleggingscommissie, bestaande uit twee externe leden. De werking hiervan wordt nader beschreven in het hoofdstuk over vermogensbeheer.
- Het toepassen van het vier-ogen-principe bij de externe vertegenwoordiging en bij handmatige invoer van mutaties in de pensioen- en beleggingsadministratie en de output en beoordeling van managementinformatie en advisering.
- Vergaande automatisering, zowel binnen de pensioenadministratie (inclusief workflow) als binnen de beleggingsadministratie. Regelmatige afstemming van bestanden met opgaven van derden.
- Het beschermen van systemen en eigendommen door middel van logische en fysieke toegangsbeveiliging.
- Regelmatige communicatie: intern door middel van werkoverleg en extern tussen TKP en Aegon AM met het Fonds.
- Jaarlijkse managementletter van externe accountant aan de directie van TKP en Aegon AM.
- Risico- en auditrapportages.

Het functioneren en de kwaliteit van de interne beheersing wordt periodiek getoetst door Operational Risk Management (ORM) van TKP en Aegon AM gebaseerd op een risicoanalyse. In ieder geval vinden toetsende werkzaamheden plaats voor processen met een hoog (afbreuk)risico, zoals het afsluiten van contracten met externe vermogensbeheerders en –bewaarders en pensioenopgaven. De directies van TKP en Aegon AM zijn verantwoordelijk voor het (laten) uitvoeren van deze toetsende werkzaamheden.

2.11 Management informatie

Naast de hiervoor beschreven contractuele waarborgen en regelingen beschikt het Bestuur voor de uitoefening van haar taak over de volgende managementinformatie op fondsniveau:

- Informatie over relevante ontwikkelingen op pensioengebied en vermogensbeheer en de mogelijke consequenties hiervan voor het Fonds (via updates tijdens vergaderingen, marktupdates, nieuwsbrieven en andere communicatie uitingen van de koepelorganisatie)
- Maand- en kwartaalrapportages met de ontwikkelingen van het Fonds en specifiek voor de Pensioenkringen.
- ISAE 3402 type II-rapportages. Alle uitvoerende organisaties zullen jaarlijks zo spoedig mogelijk na afloop van een boekjaar het Fonds inzicht verschaffen in haar interne organisatie en de daarin opgenomen beheersmaatregelen. Onderdeel van de ISAE 3402 type II-rapportage is een mededeling van een externe accountant gebaseerd op een risicoanalyse over de toereikendheid van de controledoelstellingen per proces en de daarvoor getroffen beheersmaatregelen.
- In Control Statement (ICS) van TKP op kwartaalbasis.
- Jaarlijkse ICS van TKP met betrekking tot het jaarwerk.
- Niet financiële risicorapportages van Aegon AM op kwartaalbasis.
- Risicorapportages van TKP op kwartaalbasis.
- Auditrapportages, waaronder ISO 27001 en ISO 27007 rapportages.

Het Bestuur heeft de bevoegdheid om bovenstaande managementinformatie te laten controleren door auditors, of anderszins een audit bij TKP en Aegon AM uit te (laten) voeren.

2.12 Integriteitsbeleid van het Fonds

De hoofdelementen van het integriteitsbeleid van het Fonds hebben betrekking op de uitbesteding en belangenverstremgeling. Het Bestuur besteedt alleen uit aan partijen die beschikken over een adequaat integriteitsbeleid. Ter voorkoming van (elke schijn van) belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het Fonds aanwezige informatie is er een gedragscode die geldt voor de Bestuursleden, de leden van de Raad van Toezicht, de leden van het Belanghebbendenorgaan, de externe commissieleden en de medewerkers van het Bestuursbureau. Het Fonds draagt zorg voor een systematische analyse van integriteitsrisico's, stelt aan de hand van die analyse een integriteitsbeleid vast en draagt zorg voor de uitvoering daarvan.

Het Fonds beschikt over een incidentenregeling als bedoeld in artikel 19a van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. In de incidentenregeling zijn de procedures en maatregelen met betrekking tot de omgang met en vastlegging van incidenten beschreven. Daarnaast heeft het Fonds een Klokkeluidersregeling en Beleid voor ongewenst gedrag.

2.13 Klachtenregeling en GIP

Met de invoering van de Wet toekomst pensioenen is in de Pensioenwet bepaald dat alle pensioenfondsen in Nederland aangesloten moeten zijn bij de Geschillen Instantie Pensioenfondsen (GIP). Stap is per 1 januari 2024 aangesloten bij GIP en heeft de Klachtenregeling en de website hiervoor aangepast.

2.14 ICT, informatiebeveiliging en privacy

Het Fonds heeft het ICT Beleid en het Informatiebeveiligingsbeleid vastgelegd in separate beleidsdocumenten.

Het doel van het ICT Beleidsplan is richting geven aan de opzet en werking van de ICT binnen het Fonds en voor haar uitbestedingspartners. Dit ICT Beleidsplan sluit aan op de missie, visie, strategie en doelstellingen van het Fonds en houdt rekening met de interne en externe (IT) ontwikkelingen. Gezien de vele en elkaar snel opvolgende ontwikkelingen die impact (kunnen) hebben op het Fonds, wordt dit ICT Beleidsplan jaarlijks herijkt.

Informatiebeveiliging is tevens een beleidsverantwoordelijkheid van het Bestuur van het Fonds. Zoals overal in de maatschappij is ook bij het Fonds sprake van toenemende afhankelijkheid van Informatiemanagement en ICT. Daarom is het van belang adequate maatregelen te treffen. Immers, onvoldoende informatiebeveiliging kan leiden tot onacceptabele risico's voor de (uitbestede) bedrijfsprocessen van het Fonds. Incidenten en inbreuken in bedrijfsprocessen kunnen leiden tot financiële schade en reputatieschade. Met het Informatiebeveiligingsbeleid heeft het Fonds kaders gesteld voor het niveau bij zowel de eigen organisatie als ook voor de uitbestedingspartners.

Naast deze ICT gerelateerde beleidsdocumenten heeft het Fonds een privacy beleid opgesteld. Het Fonds geeft met dit beleid een duidelijke richting aan privacy en laat zien dat zij de privacy waarborgt, beschermt en handhaaft. Dit beleid is van toepassing op de gehele organisatie, alle processen, onderdelen, objecten en gegevensverzamelingen van het Fonds. Dit privacy beleid is in lijn met de relevante nationale- en Europese wet- en regelgeving.

3 Communicatiebeleid

In dit hoofdstuk vindt u het communicatiebeleid van het Fonds. Het primaire doel van het communicatiebeleid is het informeren en activeren van deelnemers over hun persoonlijke pensioen, over specifieke zaken met betrekking tot hun Pensioenkring en over algemene zaken met betrekking tot Stap. Die communicatie kent een bepaalde vorm en stijl, die zorgt voor eenduidigheid in de communicatie zowel binnen de Pensioenkring als over de Pensioenkringen heen. De inhoud van niet Pensioenkring specifieke zaken is voor alle Pensioenkringen gelijk.

Het communicatiebeleid is de basis voor de communicatiejaarplannen van de Pensioenkringen: de doelen die het Fonds zich stelt gelden op beleidsniveau voor alle Pensioenkringen. Op tactisch niveau worden deze jaarlijks uitgewerkt in het communicatiejaarplan per Pensioenkring.

Ieder jaar wordt het communicatiebeleid geëvalueerd op basis van de onderzoeken die het Fonds daartoe tot haar beschikking heeft. Aan de hand van de evaluatie worden zowel het beleid als de communicatieplannen verbeterd. Omstandigheden en marktontwikkelingen kunnen uiteraard ook leiden tot bijstelling/aanpassing van het beleid.

3.1 Doelgroepen

Onze doelgroepen zijn: (gewezen) deelnemers, gepensioneerden en werkgever(s). Aan hen ontleen wij ons bestaansrecht en wij zijn er om hen te ondersteunen. Al deze mensen en organisaties hebben op de een of andere manier binding met Stap. Ieder op hun eigen manier. Met betrekking tot deze doelgroepen staan er in de Pensioenwet minimumeisen op het gebied van communicatie. Stap wil verder gaan dan slechts te voldoen aan de minimumeisen.

Hoe die doelgroepen er precies uit zien (bijvoorbeeld qua leeftijdsopbouw, hoogte van het pensioen en andere relevante kenmerken) verschilt per Pensioenkring. Het is van belang om de doelgroepen goed in kaart te hebben: zo kunnen we de vertaling van communicatiebeleid naar communicatieplan nauwkeurig laten aansluiten bij de behoeften van elke doelgroep per Pensioenkring. De samenstelling van de doelgroepen wordt opgenomen in het communicatiejaarplan van de Pensioenkring.

3.2 Beleidsdoelen

Stap heeft de volgende kernwaarden:

1. Zorg voor de deelnemers
2. Innovatieve oplossingen tegen een eerlijke prijs
3. Toekomstbestendige partner met excellente uitvoering
4. Gemak voor werkgevers en deelnemers

Deze kernwaarden zijn vertaald naar twee communicatiedoelen, te weten *Zelfredzaamheid* en *Klantloyaliteit*. Hoewel de doelen in naam gelijk zijn voor zowel deelnemer als werkgever, verschillen zij qua inhoud. Dit wordt in de volgende paragrafen nader uitgelegd.

De beleidsdoelen worden uitgewerkt in communicatiejaarplannen per Pensioenkring. De communicatiejaarplannen bevatten activiteiten om de beleidsdoelen te realiseren.

Daarnaast wordt er jaarlijks ook een Pensioenkring overstijgend relatiecommunicatieplan opgesteld. De doelgroepen voor dit plan zijn eveneens de (gewezen)deelnemers, gepensioneerden en werkgevers van de Pensioenkringen. Voorbeelden hiervan zijn extra nieuwsbrieven en een verkort jaarverslag.

3.3 Beleidsdoelen voor de deelnemer

Beleidsdoel 1: Zelfredzaamheid

'Onze deelnemers zijn zelfredzaam: ze hebben inzicht in hun pensioen en komen in actie als dat nodig is.

Daarbij horen de volgende subdoelen

- *Inzicht in eigen pensioensituatie vergroten*
  - Stap geeft deelnemers inzicht in hun eigen pensioensituatie, dit sluit ook aan bij de Wet Pensioencommunicatie. Als deelnemers wordt gevraagd of ze weten hoeveel pensioen ze hebben opgebouwd, weet 25% dit.
- *Inzicht in pensioenkeuzes en acties die de deelnemer kan ondernemen vergroten*
  - 25% van de deelnemers bezoekt het Pensioendashboard minimaal 1 keer per jaar.

Beleidsdoel 2: Klantloyaliteit

‘Onze deelnemers hebben een sterke relatie met Stap Pensioenfonds’

(bij vrije keuze zouden ze ook voor ons pensioenfonds kiezen)

Daarbij horen de volgende subdoelen

- *Vergroten van tevredenheid*
  - De score op klanttevredenheid is een 7 of hoger.
- *Vergroten van vertrouwen*
  - De score op vertrouwen in Stap is een 7 of hoger.
- *Digitale bereikbaarheid vergroten*
  - Het merendeel van de communicatie digitaal.

3.4 Beleidsdoelen voor de werkgever

De doelen ‘Zelfredzaamheid’ en ‘Klantloyaliteit’ komen ook terug in de beleidsdoelen van de werkgever:

Beleidsdoel 3: Zelfredzaamheid

‘Onze werkgevers zijn zelfredzaam: zij hebben inzicht in de pensioenregeling en weten wanneer zij of hun werknemers in actie moeten komen.’

Daarbij horen de volgende subdoelen

- *Inzicht in pensioen in hoofdlijnen vergroten*
  - 80% van de werkgevers is op de hoogte van de inhoud van de pensioenregeling.
- *Inzicht in keuzemogelijkheden van deelnemers vergroten*
  - 80% van de werkgevers is op de hoogte van de keuzemogelijkheden die de eigen werknemers heeft in de pensioenregeling.
- *Bieden van administratief gemak*
  - 80% van de communicatie en dienstverlening aan de werkgevers verloopt digitaal.

Beleidsdoel 4: Klantloyaliteit

‘Onze werkgevers hebben een sterke relatie met het pensioenfonds’

Daarbij horen de volgende subdoelen

- *Vergroten van vertrouwen*
  - De score op vertrouwen is een 8 of hoger.
- *Vergroten van klanttevredenheid*
  - De score op klanttevredenheid is een 8 of hoger.

3.5 Uitvoering van het communicatiebeleid

Hoe gaat het Fonds de gestelde doelen bereiken? En hoe zorgen we ervoor dat we – ondanks het continu aanpassen en bijstellen van de communicatiemiddelen – de doelen zelfredzaamheid en klantloyaliteit zo efficiënt mogelijk bereiken? Dit doen we door steeds 3 elementen op elkaar in te laten grijpen en elkaar te laten versterken:

- **Activeren:** deelnemers en werkgevers in beweging krijgen.
We geven deelnemers en werkgevers de juiste impuls of trigger om in actie te komen.
- **Beleven:** deelnemers en werkgevers een sterke band laten ervaren met hun pensioenfonds.
We geven deelnemers en werkgevers, op het juiste moment en in de juiste setting, de beste ervaring waardoor ze vertrouwen hebben in het fonds en de drempel lager wordt om een volgende actie te ondernemen.
- **Converteren:** deelnemers en werkgevers de juiste acties laten uitvoeren.
We geven deelnemers en werkgevers de mogelijkheid de juiste actie te doen en deze effectief te voltooien.

Door deze 3 elementen niet los van elkaar te zien, maar als één geheel met onderlinge wisselwerking, werken we aan communicatie die deelnemers en werkgevers werkelijk in beweging zet. Deze strategie vormt vanzelfsprekend onderdeel van de communicatie actieplannen.

3.6 Onderzoeken

Onze communicatie toetsen wij regelmatig. Daarvoor zetten wij verschillende onderzoeksmiddelen in. Onderzoek inzichten gebruiken we om het communicatiebeleid waar nodig bij te stellen.

Communicatieonderzoek

Door periodiek onze doelgroep te bevragen over hun ervaring met pensioencommunicatie in de voorgaande periode, meten we de voortgang van de beleidsdoelen. Zelfredzaamheid en loyaliteit staan hierin centraal. We doen dit door het voorleggen van een (online)vragenlijst, minimaal een keer per drie jaar. Dit is een kwantitatief onderzoek.

Panels

Om dieper in te gaan op de vraagstukken die bij de deelnemers leven, organiseren wij panels. Met een kleine groep, van 10 tot 15 personen, gaan we in gesprek over een specifiek onderwerp. Bijvoorbeeld over Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Een bestuurslid of medewerker van het Bestuursbureau geeft een toelichting bij het onderwerp. En met de deelnemers gaan we op zoek naar hun communicatie-behoefte over dit onderwerp. Hoe kunnen wij hen betrekken? Dit is kwalitatief onderzoek (en is op dezelfde wijze ook mogelijk bij werkgevers).

Data-analyse

Met data-analyse doen we onderzoek naar de effectiviteit van onze communicatie. Bijvoorbeeld het effect van websites, brieven en e-mails. We kijken daarbij naar hoe processen op de website worden doorlopen, zoals het aanvragen van pensioen. En of communicatie-uitingen deelnemers activeren om de gewenste actie uit te voeren, bijvoorbeeld het doorgeven van een beleggingsvoorkeur. Met A/B-tests onderzoeken we verder welke manieren van communiceren het meest effectief zijn. Ook verschillen tussen doelgroepen, zoals leeftijd, geslacht en opgebouwde aanspraken worden meegenomen in de analyses. Die informatie gebruiken we om ervoor te zorgen dat de communicatie aansluit op de behoefte van de ontvanger. Zo blijven we onze producten constant verbeteren. Daarnaast wordt onze communicatie(beleid) ook geëvalueerd aan de hand van signalen die we ontvangen uit de uitvoeringsorganisatie.

3.7 Rollen en verantwoordelijkheden

Het Bestuur is eindverantwoordelijk voor het communicatiebeleid, maar heeft voor de feitelijke werkzaamheden een bestuursadviescommissie ingesteld: de Pensioen- & Communicatie adviescommissie. Deze commissie adviseert het Bestuur over communicatiebeleid. Het Belanghebbendenorgaan per Pensioenkring heeft ten aanzien van het communicatiebeleid een adviesrecht.

3.8 Wettelijke en reguliere communicatie

In de SLA zijn de basisafspraken wat betreft uitvoering en dus ook de uitvoering van de communicatie gemaakt. Dit betreft wettelijk verplichte en reguliere communicatie. Per kwartaal wordt er door TKP gerapporteerd naar aanleiding van de gemaakte afspraken in de SLA. Dit gebeurt via de kwartaalrapportages.

3.9 Incidentele communicatie

Wanneer er sprake is van grote (onvoorziene) projecten die communicatie raken, dan zal hiervoor een apart communicatieplan, inclusief begroting en planning, opgesteld worden.

3.10 Huisstijl

De huisstijl, het creatief concept Puur, is vastgelegd in een handleiding. De manier waarop we met deelnemers en werkgevers communiceren, klantgericht en zakelijk, hebben we vastgelegd in een schrijfwijzer. De huisstijl en schrijfwijzer worden vanzelfsprekend toegepast in de uitwerking van alle communicatiemiddelen.

DEEL II: Specifiek deel

4 Specifiek voor Pensioenkring TotalEnergies Nederland:

4.1 Doelstellingen Pensioenkring

Voor de Pensioenkring TotalEnergies Nederland gelden de volgende doelstellingen:

1. Koopkrachtbehoud: Voorwaardelijke toeslag, 100% van de maatstaf²;
2. Adequate communicatie;
3. Kennis en inzicht verschaffen aan de werkgever voor een passende arbeidsvoorwaarde pensioen;
4. Beheerste en integere uitvoering tegen faire kosten.

De risicohouding van de Pensioenkring is overgenomen van Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland. Het beleid is er primair op gericht om de pensioenen van alle deelnemers ten minste nominaal in stand te houden met daarnaast een duidelijk streven naar toeslagverlening voor zowel actieven als inactieven. De zekerheidsnorm is belangrijk, maar het toeslagstreven heeft evengoed een hoge prioriteit. Het toeslagstreven rechtvaardigt juist een wat ruimere risicohouding. Hierbij is geaccepteerd dat er een kans is dat de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten op enig moment gekort moeten worden.

4.2 Risicohouding en herstelkracht

Risicohouding op lange termijn:

De risicohouding op lange termijn is gekoppeld aan de doelstellingen van de Pensioenkring en wordt uitgedrukt in termen van pensioenresultaat.

Gebaseerd op de voorgeschreven uitgangspunten en parameters van de haalbaarheidstoets (hierna: "HBT") heeft het Fonds voor Pensioenkring TotalEnergies Nederland een drietal grenzen geformuleerd:

---

² De maatstaf voor toeslagverlening wordt jaarlijks vastgesteld als de procentuele jaarstijging van de CPI alle bestedingen per 30 september (niet afgeleid)

90%	90%	40%
<ul style="list-style-type: none"> • Ondergrens van het verwacht pensioenresultaat voor de mediaan uit de HBT • Vanuit Vereist Eigen Vermogen 	<ul style="list-style-type: none"> • Ondergrens van het verwacht pensioenresultaat voor de mediaan uit de HBT • Vanuit feitelijke financiële positie 	<ul style="list-style-type: none"> • Maximale afwijking van pensioenresultaat in slechtweerscenario (5% worst case) • Vanuit feitelijke financiële positie

De grenzen voor de lange termijn risicohouding zijn vastgesteld door Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland. Bij toetreding tot Pensioenkring TotalEnergies Nederland is afgesproken om deze grenzen te continueren.

De onderbouwing voor deze ondergrenzen is als volgt:

- De ondergrens van 90% was passend bij een toeslagrealisatie van 60% van de looninflatie (gehanteerde toeslagmaatstaf tot 1 januari 2017) voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, jaarlijks maximale pensioenopbouw voor de deelnemers en ongekorte pensioenaanspraken en pensioenrechten voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden;
- Er is gekozen voor een eenduidige normstelling voor de ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen en voor de ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkinggraad van het pensioenfonds. De ondergrens van 90% past immers bij een toeslagrealisatie van 60% van de looninflatie (gehanteerde toeslagmaatstaf tot 1 januari 2017) voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, jaarlijks maximale pensioenopbouw voor de deelnemers en ongekorte pensioenaanspraken en pensioenrechten voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden en daarnaast wordt de norm ten aanzien van het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen niet jaarlijks in de haalbaarheidstoets getoetst.

Risicohouding op korte termijn:

De risicohouding op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van solvabiliteitspositie, zoals voorgeschreven in het financieel toetsingskader.

- Risicohouding op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van VEV³. Deze is gelijk aan 119% met een bandbreedte tussen 115% en 123%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode.

Risicohouding en herstelkracht:

Op basis van een herstelplan is korten toegestaan. De korting moet hierbij over de gehele looptijd van het opgestelde herstelplan beperkt zijn in verwachte omvang. In het Crisisplan wordt verder omschreven welke kaders in welke omstandigheid daarvoor gelden.

De hoofdpunten van de risicohouding zijn leidend voor het beleidskader binnen de Pensioenkring. Vanuit dit beleidskader wordt het beleggings- toeslag- en kortingsbeleid vormgegeven.

Periodiek wordt geëvalueerd of de risicohouding en de ambitie van de Pensioenkring nog in lijn liggen met de vastgestelde beleidskaders. De evaluatie wordt uitgevoerd met de jaarlijkse haalbaarheidstoets. Wanneer de uitkomsten uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets niet voldoen aan de beleidskaders, dan meldt het Fonds dit aan de werkgevers(s) die betrokken zijn bij de Pensioenkring TotalEnergies Nederland en het Belanghebbendenorgaan van de Pensioenkring TotalEnergies Nederland. Het Fonds zal in dat geval haar beleidskaders voor de Pensioenkring heroverwegen en de beslissingen nemen die nodig zijn voor herstel zoals opgenomen in het Crisisplan.

---

³ Het bestuur van Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland stuurde niet alleen op de VEV met bandbreedte maar voornamelijk op de Tracking Error (TE) met bandbreedte. Hierbij accepteerde het fonds een korte termijn bandbreedte van plus en min 1%-punt rond 11,3% (TE Mercer = TE BSG van 10,9%). De tracking error van 11,3% met een bandbreedte van plus en min 1% punt vertaalt zich in een VEV van 120,7% met een bandbreedte van 2%-punt. Bij Stap wordt de risicohouding op korte termijn uitsluitend uitgedrukt in termen van VEV.

4.3 Managementinformatie

Naast de in de paragraaf 2.11 beschreven algemene managementinformatie, geldt voor de Pensioenkring TotalEnergies Nederland nog de volgende managementinformatie:

- ALM-analyse ter vaststelling van het strategisch beleggingsbeleid, inclusief een gevoeligheidsanalyse van de kans op onderdekking
- Maandrapportage over de financiële positie en dekkingsgraad
- Kwartaalrapportage over de uitvoering van de activiteiten (op basis van uitvoeringsovereenkomsten en SLA's) en de financiële positie en dekkingsgraad. Op basis hiervan kan het Bestuur toetsen of de uitvoering nog in overeenstemming is met de gemaakte afspraken
- Maand en kwartaalrapportage inzake de beleggingen
- Integraal risicomanagement rapportage per kwartaal waarmee het Bestuur op basis van de door het Bestuur geselecteerde belangrijkste bevonden risico-items kan beoordelen in hoeverre de te lopen risico's worden beheerst. Hiermee kan het Bestuur beoordelen in hoeverre de geformuleerde beleidsdoelstellingen binnen de geldende mogelijkheden kunnen worden nagestreefd.
- Kwartaalrapportage van de sleutelfunctiehouder Actuariële functie
- Kwartaalrapportage multi manager fondsen
- Jaarverslag
- Jaarrapportage van de accountant
- Jaarrapportage van de actuaris
- Jaarlijkse haalbaarheidstoets
- (minimaal) Jaarlijkse herijking van fondsdocumenten, waaronder:
  - Beleggingsplan
  - ABTN
  - Crisisplan
  - Reglementen

Het Bestuur heeft de bevoegdheid om bovenstaande managementinformatie te laten controleren door auditors, of anderszins een audit bij TKP en Aegon AM uit te (laten) voeren.

4.4 Uitvoeringsovereenkomst

De relatie tussen het Fonds en de Werkgevers betrokken bij de Pensioenkring zijn vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst als bedoeld in artikel 23 van de Pensioenwet. De Pensioenovereenkomsten van de Werkgevers zijn vanaf de ingangsdatum van de Uitvoeringsovereenkomst inhoudelijk gelijk. De Werkgevers hebben inhoudelijk identieke Uitvoeringsovereenkomsten. De hoofdlijnen van de uitvoeringsovereenkomst zijn hieronder opgenomen. Voor de volledige tekst wordt verwezen naar de Uitvoeringsovereenkomst.

4.4.1 Eigen Pensioenkring (artikel 2)

Stap voert de Pensioenovereenkomst en het Pensioenreglement uit binnen de Pensioenkring TotalEnergies Nederland.

4.4.2 Wijzigen van de Pensioenovereenkomst en het Pensioenreglement (artikel 4)

Indien de Werkgever voornemens is de Pensioenovereenkomst te wijzigen, stelt hij het Fonds ten minste vier maanden voordat de wijziging in werking moet treden in de gelegenheid de voorgenomen wijziging te toetsen aan de Pensioenwetgeving én op uitvoerbaarheid. Partijen maken daarbij afspraken over de termijn waarbinnen het Fonds zijn bevindingen aan de Werkgever kenbaar zal maken. De Werkgever garandeert dat een wijziging van de Pensioenovereenkomst ten opzichte van zijn huidige en voormalige Werknemers rechtsgeldig tot stand komt. Vorderingen voortvloeiende uit die garantie zijn voor het eerst opeisbaar vanaf het moment dat het Fonds voor het eerst bekend raakt met het schenden van genoemde garantie.

Het Fonds is te allen tijde bevoegd, na overleg met de Werkgever, het Pensioenreglement te wijzigen in geval van dwingendrechtelijke wijzigingen in de Pensioenwetgeving (waaronder ook fiscale wetswijzigingen wordt verstaan), of ingeval een toezichthoudende instantie (De Nederlandsche Bank of de Autoriteit Financiële Markten) dat verlangt.

4.4.3 Voorwaardelijke toeslagverlening (artikel 5)

Op de pensioenrechten en pensioenaanspraken wordt jaarlijks op 1 januari toeslag verleend ter grootte van maximaal het prijsindexcijfer. Het Bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit het beleggingsrendement behorende tot de Eigen Collectiviteitkring gefinancierd.

4.4.4 Premie die de werkgever betaalt (artikel 6)

De Premie is in enig jaar gelijk aan het Premiepercentage vermenigvuldigd met de Pensioenpremiegrondslag. De Werkgever zal nimmer meer of minder verschuldigd zijn dan de Premie. De Werkgever is geen aanvullende vermogensdotaties, en/of bijstortingen, en/of vrijwillige bijdragen verschuldigd aan het Fonds, behoudens in het geval de Werkgever een verzoek tot waardeoverdracht doet zoals bedoeld in artikel 12. Het Fonds is geen premiekortingen of andere restituties, onder welke benaming dan ook, verschuldigd aan de Werkgever.

Eindigt de door Sociale partners overeengekomen periode waarvoor het Premiepercentage geldt en maken Sociale partners geen nieuwe afspraken ter zake, dan wel geen tijdige nieuwe afspraken ter zake, dan voert het Fonds de Pensioenovereenkomsten uit op basis van de laatst tussen Sociale partners overeengekomen Premiepercentage zo lang Sociale partners zelf geen nieuwe periode (en eventueel nieuw Premiepercentage) zijn overeengekomen.

4.4.5 Procedures bij het niet nakomen van premiebetalingsverplichting (artikel 6)

De Werkgever is in gebreke indien hij de maandelijkse verschuldigde voorschotpremie niet heeft voldaan binnen één maand na het einde van de desbetreffende maand, dan wel indien hij de totale definitieve Premie over het kalenderjaar niet heeft voldaan binnen zes maanden na afloop van dat afgelopen kalenderjaar. Indien de Werkgever in gebreke is kan het Fonds zonder verdere ingebrekestelling overgaan tot invordering van het verschuldigde bedrag (inclusief verschuldigde rente).

Het Fonds informeert elk kwartaal schriftelijk het Belanghebbendenorgaan indien sprake is van een premieachterstand ter grootte van 5% of meer van de totale door het Fonds van de Werkgever te ontvangen jaarpremie en tevens niet voldaan wordt aan de bij of krachtens in de Pensioenwetgeving vastgestelde eisen met betrekking tot het minimaal vereist eigen vermogen van het Fonds behorende bij de Eigen Collectiviteitkring. Eenzelfde informatieplicht heeft het Fonds jegens de ondernemingsraad van Werkgever, indien zo'n ondernemingsraad er is.

4.4.6 Gegevens en informatieoverdracht (artikel 7)

De Werkgever en het Fonds zijn gehouden elkaar gevraagd en ongevraagd direct te informeren over alle ontwikkelingen die redelijkerwijs van invloed kunnen zijn op de huidige en toekomstige pensioenverplichtingen behorende bij de Eigen Collectiviteitkring van het Fonds en waarover zij kennis hebben.

4.4.7 Aanvang, duur en wijziging van de uitvoeringsovereenkomst (artikel 10)

De Uitvoeringsovereenkomst is in werking getreden op 1 januari 2022 en is aangegaan voor vijf jaren. Zij wordt stilzwijgend verlengd voor een volgende periode van vijf jaar, tenzij een van de Partijen deze Uitvoeringsovereenkomst opzegt.

4.4.8 Beëindiging van de Uitvoeringsovereenkomst (artikel 11)

De Uitvoeringsovereenkomst kan door de Werkgever per aangetekende post worden opgezegd met inachtneming van een opzegtermijn van minimaal zes maanden, met dien verstande dat de datum waartegen wordt opgezegd niet vóór 1 januari 2027 kan liggen.

Elk der Partijen is bevoegd de Uitvoeringsovereenkomst per aangetekende post tussentijds (dat wil zeggen: vóór 31 december 2026) op te zeggen met inachtneming van een opzegtermijn van minimaal drie maanden ingeval van een materiële toerekenbare tekortkoming van de andere Partij in de nakoming van zijn verplichtingen voortvloeiende uit deze Uitvoeringsovereenkomst en deze andere Partij in verzuim verkeert overeenkomstig paragraaf 1.9.2 van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek.

4.4.9 Collectieve waardeoverdracht (artikel 12)

De Werkgever kan het Fonds verzoeken om de waarde van de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten van alle gerechtigden dan wel van bepaalde groepen van gerechtigden over te dragen (i) binnen het Fonds maar naar een andere Collectiviteitkring of (ii) aan een andere pensioenuitvoerder. Het Fonds werkt daar aan mee indien dat naar zijn mening in overeenstemming is met artikel 105 lid 2 van de Pensioenwet en de waardeoverdracht aldus plaatsvindt dat de volgende groepen daar naar het oordeel van het Fonds geen nadeel door ondervinden: (a) de groep van achterblijvende gerechtigden onder de Eigen Collectiviteitkring van het Fonds, (b) de groep van overgaande gerechtigden onder de Eigen Collectiviteitkring en (c) bij een overdracht naar een andere Collectiviteitkring: de vóór de overdracht bestaande groep van gerechtigden van die andere Collectiviteitkring. Werkt het Fonds aan de waardeoverdracht mee, dan zullen Partijen en de eventuele opvolgende pensioenuitvoerder dienaangaande een overeenkomst aangaan.

5 Pensioenregeling

5.1 Aangesloten werkgevers

Per 1 november 2023 zijn onderstaande werkgevers aangesloten bij de Pensioenkring TotalEnergies Nederland:

1. TotalEnergies Marketing Nederland N.V. (met KvK-nummer 24106171)⁴, en
2. Zeeland Refinery N.V. (met KvK-nummer 22020666), en
3. TotalEnergies Services Nederland B.V. (met KvK-nummer 56979185), en
4. TotalEnergies Lubricants Plant Beverwijk B.V. (met KvK-nummer 34008694), en
5. Mafina B.V. (met KvK-nummer 27048538), en
6. Combined Refuelling Service B.V. (met KvK-nummer 70371466), en
7. TOTAL Gestion Internationale S.A., statutair gevestigd te Genève, Zwitserland, en
8. TotalEnergies Charging Solutions Nederland B.V. (met KvK-nummer 65132793), en
9. TotalEnergies Retail Nederland B.V. (met KvK-nummer 90669541) (Vanaf 1 januari 2024: Circle K Nederland).

5.2 Inhoud van de pensioenregeling

5.2.1 Pensioenregeling 67 jaar

Voor de Pensioenkring TotalEnergies Nederland is de onderstaande pensioenregeling van kracht. De pensioenregeling is een uitkeringsovereenkomst in de zin van artikel 10 van de Pensioenwet. Meer specifiek betreft deze pensioenregeling een CDC-regeling. In een CDC-regeling staat de premie vast en vormt de premie het budget voor de opbouw van pensioen. De hoogte van het op te bouwen pensioen staat niet vast en kan lager zijn dan beoogd als de premie niet voldoende is voor de opbouw van pensioen.

---

⁴ Inclusief TotalEnergies Renewables Nederland B.V. (kvk-nummer 85727105)

Kenmerken	
Pensioendatum	Pensioenrichtleeftijd is de 67e verjaardag van de (gewezen) deelnemer. De pensioendatum is de datum waarop de pensioenuitkering aan de (gewezen) deelnemer gaat aanvangen.
Toetredingsleeftijd	18 jaar
Pensioenregeling	De pensioenregeling is een uitkeringsovereenkomst in de zin van artikel 10 van de Pensioenwet. Meer specifiek betreft deze pensioenregeling een CDC-regeling. In een CDC-regeling staat de premie vast en vormt de premie het budget voor de opbouw van pensioen.
Pensioen vervroeging en uitstel	De vervroegde pensioendatum kan niet eerder zijn dan de eerste dag van de maand liggend 10 jaar vóór de voor de deelnemer geldende AOW-leeftijd. De ingang van het ouderdomspensioen van de (gewezen) deelnemer kan op diens verzoek worden vervroegd, mits daarna sprake blijft van een pensioenregeling in de zin van de Wet op de loonbelasting 1964. De uitgestelde pensioendatum kan niet later zijn dan uiterlijk de eerste dag van de maand waarin 5 jaar na de AOW-leeftijd is verstreken.
Jaarsalaris en grondslagen	<p>Voor elke deelnemer wordt per 1 januari van elk jaar een jaarsalaris, een pensioenpremiegrondslag en een pensioenopbouwgrondslag bepaald:</p> <p>a. Het jaarsalaris is gelijk aan 14 maal het basismaandsalaris op 1 januari van enig jaar, vermeerderd met 12 maal de eventuele ploegentoeslag per 1 januari van datzelfde jaar, de toeslag 13e maand per 1 januari van datzelfde jaar en, met ingang van 1 januari 2020, de toeslag vakantietoeslag per 1 januari van datzelfde jaar, waarbij het jaarsalaris wordt gemaximeerd op € 137.800 (niveau 2024).</p>

Kenmerken	
	<p>b. De pensioenpremiegrondslag is gelijk aan het jaarsalaris verminderd met de premiefranchise.</p> <p>c. De pensioenopbouwgrondslag is gelijk aan het jaarsalaris verminderd met de opbouwfranchise.</p>
Opbouwfranchise	<p>De opbouwfranchise bedraagt € 17.545 (niveau 2024).</p> <p>100/75 maal de per 1 januari van het desbetreffende jaar geldende uitkering, inclusief de vakantietoeslag, voor een gehuwde persoon zonder toeslag als omschreven in artikel 9, eerste lid onderdeel b en zesde lid, onderdeel b, van de AOW.</p>
Premiefranchise	<p>De premiefranchise bedraagt € 18.798. (niveau 2024).</p> <p>10/7 maal de per 1 januari van het desbetreffende jaar geldende uitkering, inclusief de vakantietoeslag, voor een gehuwde persoon zonder toeslag als omschreven in artikel 9, eerste lid onderdeel b en zesde lid, onderdeel b, van de AOW.</p>
Voorwaardelijk toeslagbeleid	<p>De toeslagen zijn voorwaardelijk en afhankelijk van de financiële positie. Op de pensioenrechten en pensioenaanspraken wordt jaarlijks op 1 januari toeslag verleend ter grootte van maximaal het prijsindexcijfer. Het betreft de CPI alle bestedingen (<u>niet</u> afgeleid) over de periode 1 oktober van het voorgaande jaar tot en met 30 september van het jaar waarover de toeslagverlening plaatsvindt. Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd.</p>
Te betalen premie	<p>De jaarlijks aan het pensioenfonds te betalen premie bedraagt voor de periode 1 januari 2022 tot en met 31 december 2026</p>

Kenmerken	
	30,9% van de pensioenpremiegrondslag. De gedurende deze periode door de aangesloten ondernemingen te betalen premie bedraagt 23,2% van de pensioenpremiegrondslag. De gedurende deze periode door de deelnemer te betalen premie is gelijk aan 7,7% van de pensioenpremiegrondslag.
Ouderdomspensioen (OP)	Het ouderdomspensioen gaat in op de pensioendatum. Het ouderdomspensioen zal worden uitbetaald tot en met de maand van overlijden van de gepensioneerde. Het beoogde opbouwpercentage bedraagt voor het ouderdomspensioen 1,738% van de pensioenopbouwgrondslag.
Partnerpensioen	Het partnerpensioen gaat in op de dag na overlijden van de (gewezen) deelnemer of de eerstvolgende maand na overlijden van de gepensioneerde. Het ingegane partnerpensioen wordt uitbetaald tot en met de dag van overlijden van de (contract)partner. Het beoogde opbouwpercentage bedraagt voor het partnerpensioen 1,313% van de pensioenopbouwgrondslag. Indien een deelnemer voor de pensioendatum komt te overlijden wordt het tot dan opgebouwde partnerpensioen verhoogd met 1,313% van de laatst vastgestelde pensioenopbouwgrondslag per (fictief) toekomstig deelnemersjaar tot de pensioenrichtleeftijd.
Wezenpensioen	Het wezenpensioen gaat in op de dag na overlijden van de (gewezen) deelnemer of gepensioneerde. Het ingegane wezenpensioen zal worden uitbetaald tot en met de dag van overlijden van het kind, doch uiterlijk tot en met de dag waarop het kind voldoet aan de definitie van "Kind" conform artikel 1 van het pensioenreglement. Indien een deelnemer komt te overlijden bedraagt het verzekerde wezenpensioen 20% van het partnerpensioen, indien en zolang één van beide ouders van het

Kenmerken	
	kind is overleden. Het wezenpensioen bedraagt 40% van het partnerpensioen indien beide ouders van het kind zijn overleden.
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.
Keuzemogelijkheden	<p>De pensioenregeling kent diverse mogelijkheden van flexibilisering. De volgorde waarin die wordt toegepast is:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het ouderdompensioen (gedeeltelijk) eerder dan de pensioendatum in laten gaan / Het ouderdompensioen (gedeeltelijk) later dan de pensioendatum in laten gaan 2. Omzetting ouderdompensioen in partnerpensioen c.q. partnerpensioen in ouderdompensioen 3. Omzetting ouderdompensioen in AOW-compensatie 4. In hoogte wisselend ouderdompensioen

6 Verzekering

Aan het in het pensioenreglement toegezegde nabestaandenpensioen en wezenpensioen kan een aanzienlijk overlijdensrisico verbonden zijn. Bij overlijden voor de pensioendatum zal de aanwezige voorziening in de regel niet voldoende zijn om het dan ingaande nabestaandenpensioen en wezenpensioen te kunnen financieren.

Bij gehele of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid wordt voor het arbeidsongeschiktheidsgedeelte premievrijstelling verleend. Vanaf het moment van premievrijstelling komt de pensioenopbouw voor toekomstige jaren, voor het gedeelte waarvoor de deelnemer arbeidsongeschikt is verklaard, voor rekening van de Pensioenkring.

6.1 Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico is op kapitaalbasis herverzekerd bij AEGON zonder eigen behoud en zonder winstdeling. Het betreft de herverzekering van het partner- en wezenpensioen. De afspraken ten aanzien van de herverzekering zijn in een separate herverzekeringsovereenkomst vastgelegd die loopt van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2027.

De berekeningsmethodiek voor de vaststelling van de risicokapitalen is weergegeven in onderstaande tabel.

	Overlijden
Berekeningsmethodiek risicokapitaal	Het risicokapitaal voor het partnerpensioen is gelijk aan de benodigde voorziening voor het te bereiken partnerpensioen minus de voorziening behorende bij het reeds opgebouwde partnerpensioen.. De benodigde voorziening wordt berekend op basis van de grondslagen zoals opgenomen in hoofdstuk 7 van de ABTN.
Opslag wezenpensioen	5%
Kostenopslag	2,0%
Solvabiliteitsopslag	Opslag behorende bij de beleidsdekkingsgraad, waarbij als ondergrens de opslag behorende bij het minimaal vereist eigen vermogen wordt gehanteerd en als bovengrens de opslag behorende bij het vereist eigen vermogen
Opslag weerstandsvermogen	0,2%

Risicokapitalen worden voor iedere deelnemer (ongeacht of een deelnemer een partner en/of kinderen heeft) op bovenstaande wijze berekend. Indien er bij overlijden geen uitkeringsgerechtigde is, wordt het kapitaal niet uitgekeerd (in de tarieven wordt rekening gehouden met partnerfrequenties).

6.2 Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico is op kapitaalbasis herverzekerd bij SCOR zonder eigen behoud en zonder winstdeling. Het betreft de herverzekering van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. De afspraken ten aanzien van de herverzekering zijn in een separate herverzekeringsovereenkomst vastgelegd die loopt van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2027.

De berekeningsmethodiek voor de vaststelling van de herverzekerde kapitalen is weergegeven in onderstaande tabel.

	Premievrijstelling
Berekeningsmethodiek risicokapitaal	Het risicokapitaal is gelijk aan de benodigde voorziening voor de pensioenopbouw na afloop van de wachttijd
Kostenopslag	2,0%
Solvabiliteitsopslag	Opslag behorende bij de beleidsdekkingsgraad, waarbij als ondergrens de opslag behorende bij het minimaal vereist eigen vermogen wordt gehanteerd en als bovengrens de opslag behorende bij het vereist eigen vermogen
Opslag weerstandsvermogen	0,2%

7 Financiële opzet- en sturingsmiddelen

7.1 Technische voorziening pensioenverplichting (TV)

Aan de berekening van de pensioenverplichtingen liggen de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen ten grondslag:

Algemeen	
Vaststelling	Post voor post met inachtneming van actuariële grondslagen en veronderstellingen
Basis	De tot de balansdatum verkregen aanspraken op pensioen, met inbegrip van de in het verleden toegekende toeslagen.
Arbeidsongeschiktheid	Voor arbeidsongeschikte deelnemers voor wie de pensioenopbouw zonder verdere betaling van bijdragen wordt voortgezet, wordt de voorziening pensioenverplichtingen gelijk gesteld aan de contante waarde van de in totaal bereikbare aanspraken.
Waarderingsgrondslag	Op marktconforme wijze gewaardeerd en zodanig vastgesteld dat zij ten minste voldoende is ter dekking van de bij de Pensioenkring opgebouwde aanspraken.
Kostenvoorziening	Ter dekking van toekomstige administratiekosten en excassokosten (uitvoeringskosten) is een aparte voorziening voor kosten opgenomen.
Leeftijd	De leeftijd per de berekeningsdatum wordt vastgesteld in dagen nauwkeurig.
Toeslagen	TV omvat geen voorziening voor toekomstige toeslagen.
Actuarieel	
Toe- en uittreding	Bij de vaststelling van de TV wordt geen rekening gehouden met toekomstige toetredingen en uittredingen anders dan door sterfte.

Uitbetaling	Voor de berekening van de TV wordt ervan uitgegaan dat de pensioenen continu worden uitbetaald.
Hertrouwkansen	Er wordt geen rekening gehouden met hertrouwkansen
Rekenrente	De rentetermijnstructuur inclusief UFR methode per balansdatum, zoals door DNB vastgesteld en gepubliceerd.
Sterftekansen	<ul style="list-style-type: none"> - Ontleend aan de meest recente prognosetafel, zoals gepubliceerd door het Koninklijke Actuarieel Genootschap rekening houdend met leeftijdsafhankelijke ervaringssterftefactoren die zijn vastgesteld met behulp van het Demographic Horizons™ model (Aon). De ervaringssterftefactoren zijn opgenomen in bijlage 4. - Bij toekenning van een pensioen ten gevolge van overlijden wordt de contante waarde van het ingegane pensioen direct toegevoegd aan de voorziening pensioenverplichtingen. - Voor kinderen worden de sterftekansen verwaarloosd.
Revalideringskansen	Er wordt geen rekening gehouden met invalideringskansen en revalideringskansen.
Partnerfrequentie	Conform publicatie van het AG over de waarnemingsperiode van 1995-2000. Voor het uitruilbaar nabestaandenpensioen is de gehuwdheidsfrequentie op de pensioenrichtleeftijd 67 jaar gelijk aan 1. Na de pensioendatum wordt uitgegaan van het bepaalde man-vrouw systeem. De partnerfrequenties zijn opgenomen in bijlage 4.
Leeftijdsverschil	Voor wat betreft het partnerpensioen wordt verondersteld dat de hoofdverzekerde man 2 jaar en 7 maanden ouder is dan de medeverzekerde vrouw en de hoofdverzekerde vrouw 1 jaar en 8 maanden jonger is dan de medeverzekerde man

Wezenpensioen	<ul style="list-style-type: none"> - Voor het latent wezenpensioen wordt 5,0% van de voorziening pensioenverplichtingen voor het latent nabestaandenpensioen van actieve, premievrije en arbeidsongeschikte deelnemers gereserveerd. - Bij een ingegaan wezenpensioen wordt voor wezen jonger dan 21 jaar aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 21-jarige leeftijd; voor wezen van 21 jaar of ouder wordt aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot een eindleeftijd van 27 jaar.
---------------	--

Niet opgevraagde pensioenen

Voor niet opgevraagde pensioenen wordt een aanvullende voorziening aangehouden ter grootte van de niet uitgekeerde pensioenen. Verder wordt voor deze deelnemers een voorziening bepaald conform de hierboven beschreven methodiek. De voorziening die hieruit volgt is prudent. Indien hiertoe aanleiding is zal de methodiek voor de bepaling van niet opgevraagde pensioenen geëvalueerd worden.

Periodieke herijking actuariële grondslagen

De actuariële grondslagen worden periodiek herijkt. In Bijlage 6 is voor elk van de gehanteerde actuariële grondslagen vastgelegd wanneer de grondslag voor het laatst is getoetst en wanneer een nieuwe toetsing zal plaatsvinden om zo de actualiteit en toereikendheid van de gehanteerde actuariële grondslagen te waarborgen en managen.

7.2 Voorziening voor ingegane ziektegevallen (IBNR)

De voorziening zieken (voorziening uitlooprisico) betreft een reservering voor op de balansdatum zieke deelnemers die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard. Vervolgens ontstaat er een recht op premievrije voortzetting. De voorziening zieken wordt bepaald als tweemaal de risicopremie voor premievrijstelling, waarbij de risicopremie van de verzekeraar als uitgangspunt dient.

Vanaf 1 januari 2023 is het arbeidsongeschiktheidsrisico volledig herverzekerd (zie hoofdstuk 6). Dit betekent dat vanaf dat moment voor nieuwe ziektegevallen geen IBNR-voorziening meer zal worden gevormd. De bestaande IBNR-voorziening zal geleidelijk (over een periode van 2 jaar) vrijvallen ter dekking van 'schades' als gevolg van arbeidsongeschiktheid.

7.3 Kostenvoorziening

7.3.1 Basismodel

De kostenvoorziening dient gevormd te worden voor de situatie dat er sprake is van een liquidatie/overdracht of afwikkelscenario, waarbij er geen premiebetaling meer is waaruit de lopende exploitatie – en uitvoeringskosten voor Stap gefinancierd kunnen worden. De hoogte van de kostenvoorziening moet op dat moment voldoende zijn om voor de duur van het afwickelen van de verplichtingen (het doen van pensioenuitkeringen) de dan geldende jaarlijkse kosten uit de vrijval van de kostenvoorziening te financieren.

Stap hanteert voor de vaststelling van de kostenvoorziening een kasstroommodel waarbij wordt verondersteld dat Stap te allen tijde zelf, binnen de Stap omgeving, alle pensioenverplichtingen afwikkelt. De benodigde kostenvoorziening voor iedere Pensioenkring wordt op basis van het kasstroommodel als volgt afgeleid:

$$\text{Kostenvoorziening} = \sum_{t=1}^{100} K_t \times I_t \times S_t \times D_t, \text{ waar } D_t = \left(\frac{1}{1 + R_t} \right)^{t-0,5}$$

K = Kosten

I = Inflatie

S = Schalingsfactor

D = Discontovoet

R = Rente

K	Kostenvergoedingen	Op basis van de geldende contractuele kosten ⁵ .
	Out of pocket kosten	Out of pocket kosten bestaan uit kosten voor het pensioenregister, de bankrekening, nieuwsbrieven en communicatie. Deze kosten worden ieder jaar opnieuw ingeschat op basis van de begroting voor het komende jaar en de realisaties over de voorliggende jaren.

---

⁵ Er gelden echter wel veronderstellingen voor een toekomstige consolidatie van de Pensioenkring die van invloed zijn op de kostenkasstroom. Op het moment dat de geprojecteerde technische voorziening lager is dan € 350 miljoen wordt er verondersteld dat er een consolidatie van de Pensioenkring plaatsvindt.

	Opslag directe kosten premie	Voor de periode waarin de uitvoeringsovereenkomst niet opzegbaar is worden de totale kosten verminderd met de kosten die uit de premie gefinancierd worden.
I	Inflatie	Er wordt rekening gehouden met toekomstige inflatie van de uitvoeringskosten. Voor de verwachte inflatie wordt de Breakeven Inflation (BEI) gehanteerd. ⁶
S	Schalingsfactor	Jaarlijks wordt de nog overblijvende toekomstige kasstroom contant gemaakt met de discontovoeten (via spot rate afgeleid van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur). Vervolgens wordt de jaarlijks op deze manier verkregen nieuwe TV uitgedrukt in de TV bij aanvang van de projectie. Dit leidt tot een schalingsfactor per jaarlaag. De geïndexeerde jaarlijkse kosten worden vermenigvuldigd met deze schalingsfactor.
R	Rente	De door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

7.3.2 Verloop van de kostenvoorziening

Het verloop van de kostenvoorziening wordt jaarlijks ex ante en ex post bepaald. In onderstaande tabel is weergegeven hoe dit verloop wordt opgesteld.

	Verloop (Ex-ante)	Verloop (Ex-post)
	Beginstand	Beginstand
1. Af: Verwachte jaarlijkse kosten	De jaarlijkse kostenonttrekking wordt gebaseerd op de vooraf ingeschatte hoogte van de afgesproken contractuele kosten.	De jaarlijkse kostenonttrekking wordt gebaseerd op de vooraf ingeschatte hoogte van de afgesproken contractuele kosten.

⁶ Deze is gebaseerd op de swaprentes en op basis van EMU HICP excl. tabak zoals vermeld in Bloomberg.

2a. Bij: Kostenopslag premie	De verwachte te ontvangen kostenopslag uit de premie (wordt voorafgaand aan het nieuwe boekjaar ingeschat).	De definitieve kostenopslag uit de premie (op basis van de eindafrekening)
2b. Bij/Af: Kostenopslag cwo	n.v.t.	Het ontvangen en/of onttrokken deel van de kostenvoorziening bij een cwo.
2c. Bij: Kostenopslag herverzekeraar	n.v.t.	De ontvangen kostenopslag uit ontvangsten van de herverzekeraar.
3. Bij: Benodigde intrest	De benodigde intrest wordt op basis van de éénjaarsrente bijgeboekt in de kostenvoorziening.	De benodigde intrest wordt op basis van de éénjaarsrente bijgeboekt in de kostenvoorziening.
	Verwachte eindstand (ex-ante)	Eindstand (ex-post)

Zowel in het ex-ante als in het ex-post verloop worden de verwachte jaarlijkse kosten onttrokken uit de kostenvoorziening. Het verschil tussen de verwachte jaarlijkse kosten en de daadwerkelijke kosten leidt tot een kostenresultaat in de actuariële analyse.

7.3.3 Toetsing kostenvoorziening

De toetsing bestaat uit drie onderdelen: jaarlijkse actualisatie, toetsing van de opslag voor toekomstige uitvoeringskosten en evaluatie van het model. Hieronder is de toetsing per onderdeel nader uitgewerkt.

Jaarlijkse actualisatie

De kostenvoorziening wordt voor iedere Pensioenkring jaarlijks, als onderdeel van het jaarwerk, op basis van het kasstroommodel geactualiseerd:

$$Kostenvoorziening = \sum_{t=1}^{100} K_t \times I_t \times S_t \times D_t, \text{ waar } D_t = \left(\frac{1}{1 + R_t} \right)^{t-0,5}$$

Hierbij worden de basis parameters geactualiseerd op basis van de gegevens per 31 december. De basis parameters betreffen de verwachte kosten (K), inflatie (I), schalingsfactor (S) en discontovoet (D).

Opslag toekomstige uitvoeringskosten

De kostenvoorziening wordt iedere drie jaar vertaald in een procentuele opslag voor toekomstige uitvoeringskosten (bijvoorbeeld voor de opslag in de premie, opslag bij cwo's, opslag bij inkoop vanuit kapitaal, opslag bij herverzekering). De procentuele opslag voor toekomstige uitvoeringskosten is momenteel vastgesteld op 2,0% en wordt gehanteerd als opslag voor toekomstige uitvoeringskosten in de premie en als opslag op de herverzekerde risicokapitalen/rentes.

Evaluatie model

Eenmaal in de drie jaar wordt een evaluatie van het model uitgevoerd. Bij de jaarlijkse actualisatie worden de basis parameters geactualiseerd maar worden de overige uitgangspunten niet gewijzigd. Deze worden getoetst en eventueel herijkt bij de evaluatie van het model.

Het bestuur houdt de bevoegdheid om gegeven de specifieke situatie aanpassingen van de kostenvoorziening door te voeren.

7.4 Eigen vermogen

Op grond van de Pensioenwet zijn een aantal vermogensposities van belang. Het beleid wordt gebaseerd op de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is gelijk aan het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden. De volgende grenzen worden onderscheiden:

Minimaal vereist eigen vermogen

Het minimaal vereist eigen vermogen wordt gesteld op het conform artikel 11 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen berekende vermogen.

Vereist eigen vermogen

Het vereist eigen vermogen is het vermogen dat nodig is om te bewerkstelligen dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het vermogen van de Pensioenkring na één jaar negatief wordt. De bepaling van dit vermogen geschiedt conform de desbetreffende wetgeving.

7.5 Haalbaarheidstoets

Doelen van de haalbaarheidstoets (HBT) zijn het verschaffen van inzicht in de effecten van de (financiële) opzet en de zelf gekozen normeringen (ondergrenzen) in de Pensioenkring TotalEnergies Nederland. Daarbij wordt expliciet aandacht besteed aan verwachtingen en risico's. Tevens heeft de HBT tot doel een onderbouwing te geven in hoeverre het beleid evenwichtig is en of het premiebeleid realistisch en haalbaar is.

In de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt enerzijds aangetoond dat het verwachte pensioenresultaat op kringniveau in voldoende mate aansluit bij de door de pensioenkring gekozen ondergrens. Anderzijds wordt aangetoond dat het pensioenresultaat op kringniveau in het slechtweersscenario niet te veel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op kringniveau.

Beleidskaders haalbaarheidstoets en invulling parameters

De beleidskaders voor invulling van de haalbaarheidstoets worden afgeleid aan de hand van de in hoofdstuk 4 opgegeven risicohouding op lange termijn. De parameters die gehanteerd worden voldoen ten minste aan de voorwaarden conform de Regeling parameters pensioenfondsen.

7.6 Toeslagbeleid

Voorwaardelijkheid

Op de pensioenrechten en pensioenaanspraken wordt jaarlijks op 1 januari toeslag verleend ter grootte van maximaal het prijsindexcijfer. Het Bestuur beslist evenwel jaarlijks, op basis van de volgens de richtlijnen van DNB berekende beleidsdekkingsgraad per 30 september van enig jaar, in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd.

Ambitieniveau

De maatstaf voor het toeslagpercentage wordt jaarlijks vastgesteld door het Bestuur als de procentuele jaarstijging van de CPI alle bestedingen per 30 september (niet afgeleid). Bij de voormalige Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland vond toeslagverlening plaats op basis van het consumentenprijsindexcijfer per 31 oktober. Om aan te sluiten op het beleid van de voormalige Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland is de toeslag per 1 januari 2023 eenmalig gebaseerd op de wijziging van de CPI over de periode november 2021 tot

oktober 2022. Hiermee wordt bedoeld de ontwikkeling van de CPI per 30 september 2022 ten opzichte van de stand van dezelfde prijsindex per 31 oktober 2021.

Een negatieve inflatie (deflatie) zal niet leiden tot een neerwaartse aanpassing. Het toeslagpercentage zal alsdan gesteld worden op 0.

Uitgangspunten/beleid

- Uitgangspunt is dat het toeslagbeleid voorwaardelijk is en afhankelijk is van het behaald beleggingsrendement op lange termijn. Dit komt tot uitdrukking in de hoogte van de beleidsdekkingsgraad van de Pensioenkring TotalEnergies Nederland.
Met behaald beleggingsrendement wordt bedoeld het beleggingsrendement wat rest na de toevoeging aan de technische voorziening van rendement en wijziging van de rentetermijnstructuur. Dit rendement wordt jaarlijks verwerkt via het eigen vermogen van de Pensioenkring. De te verlenen toeslag is daarmee in feite afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad (BDG) op enig moment.
- Toeslagen worden gegeven op grond van een toekomstbestendige toeslagverlening.
Dit houdt het volgende in:

Beleidsdekkingsgraad	Kortingen en toeslagverlening
BDG > TB-toeslaggrens	Volledige toeslag + 1/5e meerdere dekkingsgraad voor: 1. inhalen nominale achterstand opgelopen t/m 1-1-2012 (herstel van de korting in 2011); 2. inhalen opbouwachterstand opgelopen tot 1-1-2012; 3. optrek naar eindloon per 1-1-2012. 4. extra toeslag (inhalen van de gemiste toeslagen in de periode 2008-2012); Inhalen van achterstanden zal worden toegepast in bovenstaande volgorde.
110% < BDG < TB-toeslaggrens	Toeslag die naar verwachting in de toekomst te realiseren is Indien nodig kortingen gespreid in maximaal 10 jaar tot VV.
BDG < 110%	Geen toeslag. Indien nodig kortingen gespreid in maximaal 10 jaar tot VV.
BDG < MVV	Geen toeslag. Indien nodig kortingen gespreid in maximaal 10 jaar tot VV of ineens tot MVV na 5 jaar.

- De BDG wordt bepaald door het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden te nemen over de afgelopen 12 maanden. De BDG per 30 september is leidend voor de bepaling van de toeslag.

- De TB-toeslaggrens wordt jaarlijks bepaald door het vermogen vast te stellen wat nodig is boven een BDG van 110% om een levenslange samengestelde toeslag conform het ambitieniveau te geven.
- Inhaaltoeslagen kunnen gegeven worden indien de BDG hoger is dan de TB-toeslaggrens en het VEV-niveau.
- Het Bestuur heeft de discretionaire bevoegdheid om binnen de wettelijke grenzen van de berekende toeslag af te wijken.

Inhaaltoeslag en ongedaan maken van kortingen

De niet-toegekende voorwaardelijke toeslagen en pensioenkortingen van 1 januari 2008 tot en met 1 januari 2012 kunnen in de toekomst ingehaald worden. Alle opgelopen achterstanden zijn per individuele deelnemer geadmistreerd. Alle niet toegekende voorwaardelijke toeslagen na 1 januari 2012 zijn vervallen.

Achtergrond achterstanden 2008-2012

Tot 2008 gold een eindloonregeling/middelloonregeling met eindloonambitie die volledig ingevuld kon worden. Tot eind 2007 zijn er derhalve geen achterstanden. Sinds 2008 bleek het (gezien de financiële situatie van het pensioenfonds) niet mogelijk om de eindloonambitie in te vullen. Hierdoor zijn sinds 2008 achterstanden opgelopen. Wij onderscheiden vier achterstanden, waarvan herstel in de volgende volgorde zal worden toegepast:

1. Korting opgebouwde aanspraken en rechten: in 2011 is 1,95% van de opgebouwde aanspraken en rechten gekort.
2. Korting pensioenopbouw: in de periode 2009-2012 is het opbouwpercentage lager geweest dan beoogd.
3. Geen eindloonambitie in de periode 2008-2012. In die periode is wel een eindloonregeling geambieerd, maar dit is niet mogelijk gebleken.
4. Toeslagachterstand: geen toeslagverlening in de periode 2008-2012

Verder hanteert het Fonds de volgende uitgangspunten bij het herstel van kortingen dan wel inhalen van toeslagen:

- De meest recent doorgevoerde korting of gemiste toeslag wordt als eerste hersteld dan wel ingehaald.

- Een korting of gemiste toeslag zal als eurobedrag 'op de lat' worden gezet en op een later moment alsnog worden hersteld dan wel toegekend (vb: in enig jaar is voor een deelnemer een toeslag gemist van € 100, deze wordt op een later moment ingehaald door een extra toeslag van € 100 te verlenen).
- Bij het herstellen van een korting dan wel verlenen van een inhaaltoeslag zal geen sprake zijn van nabetalingen aan pensioengerechtigden.
- Bij het bepalen van de te herstellen korting of inhaaltoeslag is het beschikbare vermogen leidend. Als dit niet voldoende is om de korting in zijn geheel te herstellen dan wel de gemiste toeslag in zijn geheel in te halen, zal dit gedeeltelijk gebeuren.

Bovenstaande achterstanden zijn in de periode 1 januari 2008 tot 1 januari 2012 ontstaan. Per 1 januari 2012 is overgegaan op een volledige middelloonregeling (zonder eindloonambitie) en worden de gemiste toeslagen sindsdien niet meer bijgehouden. Het bijhouden van de toeslagachterstand is gestaakt om niet de verwachting te wekken dat het reëel was dat opgelopen achterstanden na dit jaar nog gecompenseerd zouden kunnen worden. De achterstanden die zijn geadmistreerd hebben derhalve volledig betrekking op de periode 2008-2012.

Overzicht achterstanden 2008-2012

	Actieve deelnemers		Gepensioneerden en premievrije deelnemers	Alle deelnemers
	Gemist opbouwpercentage*	Optrek naar eindloon	Gemiste indexatie (CPI)	Korting pensioenen
1 januari 2009	-	Niet toegekend.	2,53%	-
1 januari 2010	0,46% (0,42%)	Niet toegekend.	0,40%	-
1 januari 2011	0,26% (0,24%)	Niet toegekend.	1,38%	-
1 januari 2012**	0,52% (0,48%)	Niet toegekend.	2,33%	1,95%

*Tussen haakjes staat de gemiste opbouw voor deelnemers geboren voor 1950

**Vanaf het reglement 2012 kunnen geen achterstanden meer ontstaan.

7.7 Weerstandsvermogen bij het fonds

Het weerstandsvermogen van het Fonds voor de Pensioenkring bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Dit is het vermogen dat het Fonds volgens het bepaalde bij of krachtens de Pensioenwet ten minste moet aanhouden als vermogen om de bedrijfsrisico's te dekken. Het weerstandsvermogen maakt geen deel uit van het vermogen van de Pensioenkring en telt dan ook niet mee in de balans van de Pensioenkring.

Voor het weerstandsvermogen geldt een wettelijk voorgeschreven minimum en maximum. Het Fonds toetst doorlopend of het aanwezige weerstandsvermogen hieraan voldoet. Daarbij vastgestelde overschotten en tekorten van het weerstandsvermogen die het gevolg zijn van het behaalde positieve of negatieve rendement op het vermogen van de pensioenkringen die het Fonds aanhoudt, komen ten goede aan, respectievelijk ten laste van het behaalde bruto rendement op het vermogen van de pensioenkringen die het Fonds aanhoudt.

7.8 Premiebeleid

Pensioenfondsen zijn verplicht om een kostendekkende premie te berekenen. De kostendekkende premie is het (wettelijk) ijkpunt bij de beoordeling van de feitelijke premie. Bij de berekening van de kostendekkende premie moet worden uitgegaan van dezelfde grondslagen als die waarmee de technische voorzieningen worden vastgesteld volgens artikel 2 van het Besluit ftk. In afwijking daarvan mag de kostendekkende premie worden gedempt op basis van een voortschrijdend gemiddelde van de rente met een maximumperiode van 10 jaar of met het verwachte portefeuillerendement. In de Pensioenkring wordt de premie gedempt op basis van het verwachte portefeuillerendement.

7.8.1 Feitelijke premie

De te betalen premie is voor een periode van 5 jaar afgesproken in de pensioenovereenkomst 2022 - 2026. De jaarlijks aan het pensioenfonds te betalen premie bedraagt voor de periode 1 januari 2022 tot en met 31 december 2026 30,9% van de pensioenpremiegrondslag. De gedurende deze periode door de aangesloten ondernemingen te betalen premie bedraagt 23,2% van de pensioenpremiegrondslag. De gedurende deze periode door de deelnemer te betalen premie is gelijk aan 7,7% van de pensioenpremiegrondslag. Na vermindering van de te betalen premie met de opslag voor het weerstandsvermogen (zie 7.8.2) resulteert de feitelijke premie. De feitelijke premie wordt jaarlijks door het Bestuur – gehoord de actuaris van de Pensioenkring – getoetst om vast te stellen of het beoogd opbouwpercentage kan worden verstrekt. Indien de feitelijke premie hoger is dan of gelijk is aan de gedempte premie, dan is het opbouwpercentage gelijk aan het

beoogd opbouwpercentage en valt het meerdere vrij aan de algemene middelen van het fonds⁷. Indien de feitelijke premie lager is dan de gedempte premie, dan wordt het opbouwpercentage zodanig verlaagd dat de feitelijke premie hoger is dan de gedempte premie. De werkgever draagt zorg voor de inhouding van de eigen bijdrage van de deelnemers en de afdracht aan Stap.

7.8.2 Opslag weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van het Fonds voor de Pensioenkring bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Om het weerstandsvermogen op peil te houden dient er vanuit de ontvangen premie een bijdrage te worden geleverd aan het weerstandsvermogen. Deze opslag is geen onderdeel van de gedempte, kostendekkende of feitelijke premie of het vermogen in de Pensioenkring en wordt als volgt bepaald:

Bijdrage weerstandsvermogen

$$= \frac{0,2\%}{1 + 0,2\%} \times (\text{ontvangen premie} - \text{herverzekeringspremies} - \text{opslag directe uitvoeringskosten})$$

Deze opslag wordt niet berekend over de herverzekeringspremies en de opslag voor directe uitvoeringskosten, aangezien deze niet worden toegevoegd aan het vermogen van de Pensioenkring.

7.8.3 Gedempte premie

De gedempte premie wordt vastgesteld op basis van de volgende uitgangspunten.

Gedempte premie	
Basispremie	Actuariële koopsom voor het in het jaar op te bouwen ouderdoms- en nabestaandenpensioen vermeerderd met de risicopremies.
Rekenrente	De berekening van de gedempte premie is gebaseerd op een verwacht rendement op basis van het huidige strategisch beleggingsbeleid. Hierbij is gebruik gemaakt van het in artikel 36b Besluit financieel toetsingskader geboden overgangsrecht door voor de premiestelling vanaf het jaar 2024 het rendement op vastrentende waarden opnieuw vast te zetten voor een

⁷ Indien de feitelijke premie hoger is dan zowel de gedempte premie als de kostendekkende premie, zal het bestuur beoordelen hoe omgegaan dient te worden met het overschot.

	<p>periode van vijf jaar op basis van de rentetermijnstructuur van 30 september 2023. Voor de risicopremies (meetkundig) zijn de hoogtes gelijk gesteld aan de maximale rendementsparameters zoals vastgesteld in artikel 23a van het Besluit FTK (geldend per 1 juli 2023). De curve is verlaagd i.v.m. inflatie op basis van de minimale verwachtingswaarde van de prijsinflatie (2,0%) en het ingroeipad zoals dat door DNB op 6 oktober 2023 is gepubliceerd.</p> <p>De resulterende rentecurve staat vast voor de periode van 1 januari tot uiterlijk 1 januari 2029 (of de eerdere transitiedatum naar het nieuwe pensioenstelsel) en is opgenomen in bijlage 5.</p>
Sterftekansen	<ul style="list-style-type: none"> • Ontleend aan de meest recente prognosetafel, zoals gepubliceerd door het Koninklijke Actuarieel Genootschap rekening houdend met leeftijdsafhankelijke ervaringssterftefactoren die zijn vastgesteld met behulp van het Demographic Horizons™ model (Aon). De ervaringssterftefactoren zijn opgenomen in bijlage 4. • Bij toekenning van een pensioen ten gevolge van overlijden wordt de contante waarde van het ingegane pensioen direct toegevoegd aan de voorziening pensioenverplichtingen. • Voor kinderen worden de sterftekansen verwaarloosd.
Solvabiliteitsopslag	<p>Indien de opslag voor solvabiliteit ter grootte van het vereist eigen vermogen op het inkooptarief op basis van het netto verwacht nominaal rendement hoger is dan het verschil tussen het inkooptarief op basis van het netto verwacht reëel rendement en het netto verwacht nominaal rendement, dan wordt in plaats van het netto verwacht reëel rendement het netto verwacht nominaal rendement gehanteerd met een opslag voor solvabiliteit.</p>
Opslag toekomstige uitvoeringskosten	<p>Ter dekking van toekomstige administratiekosten en excassokosten (uitvoeringskosten) is een opslag opgenomen van 2,0% over de totale netto premie exclusief herverzekeringpremies (de te herverzekeren kapitalen zijn reeds verhoogd met een opslag voor kosten, zie hoofdstuk 6).</p>

Opslag directe uitvoeringskosten	De kosten voor pensioenuitvoering (administratie, exploitatie, externe accountant en certificeerder, toezichtkosten DNB/AFM, bijdrage Pensioenfederatie, BO en overige (on)voorzien koste) komen ten laste van de kostenvoorziening van de Pensioenkring tot een maximum van € 250.000 ⁸ . Het meerdere wordt gefinancierd uit de opslag voor directe uitvoeringskosten in de premie.
Leeftijd	De leeftijd per de berekeningsdatum wordt vastgesteld in dagen nauwkeurig.
Leeftijdsverschil	Voor wat betreft het partnerpensioen wordt verondersteld dat de hoofdverzekerde man 2 jaar en 7 maanden ouder is dan de medeverzekerde vrouw en de hoofdverzekerde vrouw 1 jaar en 8 maanden jonger is dan de medeverzekerde man.
Risicopremie premievrijstelling (opslag PVI)	De risicopremie voor de verzekering van de premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid wordt gelijkgesteld aan de betaalde herverzekeringspremie.
Risicopremie overlijden	De risicopremie voor de verzekering van het nabestaandenpensioen wordt gelijkgesteld aan de betaalde herverzekeringspremie.
Hertrouwkansen	Er wordt geen rekening gehouden met hertrouwkansen.

7.8.4 Kostendekkende premie

Naast de gedempte premie wordt jaarlijks ook de kostendekkende premie conform artikel 128 PW bepaald. De kostendekkende premie wordt op dezelfde grondslagen berekend als de gedempte premie, met uitzondering van de rekenrente. Bij de kostendekkende premie wordt de actuele rentetermijnstructuur

⁸ Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd met de loonindex verzekeringswezen (cao-lonen inclusief bijzondere beloningen per uur, indexcijfers eerst gepubliceerd, sector 66 Verzekeringswezen/pensioenfondsen)

gebruikt zoals door DNB gepubliceerd wordt per 31 december van het voorafgaande jaar. Tevens wordt de solvabiliteitsopslag gehanteerd zoals deze geldt per 31 december van het voorafgaande jaar.

7.9 Kostenvergoedingen

De volgende kosten komen ten laste van de kostenvoorziening van de Eigen Collectiviteitkring tot een maximum van € 250.000⁹. Het meerdere wordt gefinancierd vanuit de Premie:

- a) Kosten pensioenadministratie en overige uitbesteding
- b) Exploitatiekosten
- c) Kosten voor de externe accountant en certificerende actuaris
- d) De toezichtkosten DNB/AFM en de bijdrage Pensioenfederatie
- e) Belanghebbendenorgaan
- f) Overige voorziene kosten
- g) Overige onvoorziene kosten

In de uitvoeringsovereenkomst zijn de kosten in detail uitgewerkt.

7.10 Vermindering pensioenaanspraken

Indien de inkomsten van de Pensioenkring TotalEnergies Nederland tijdelijk of blijvend ontoereikend zijn, is het Bestuur van het Fonds – met inachtneming van wet- en regelgeving en het crisisplan (zie bijlage 7) – geheel zelfstandig bevoegd de maatregel te nemen om de aanspraken/rechten te verminderen.

Het Fonds informeert de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de aangesloten ondernemingen in de Pensioenkring schriftelijk over het besluit tot vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten. De vermindering kan op zijn vroegst drie maanden nadat de pensioengerechtigden hierover zijn geïnformeerd en een maand nadat de deelnemers, gewezen deelnemers, werkgever en toezichthouder hierover zijn geïnformeerd, worden gerealiseerd, en zal in beginsel evenredig over de verschillende groepen deelnemers plaatsvinden.

Voorwaarden

---

⁹ Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd met de loonindex verzekeringswezen (cao-lonen inclusief bijzondere beloningen per uur, indexcijfers eerst gepubliceerd, sector 66 Verzekeringswezen/pensioenfondsen)

Het Bestuur kan de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten in de Pensioenkring uitsluitend verminderen indien:

- a. Instemming van het Belanghebbendenorgaan is verkregen;
- b. de beleidsdekkingsgraad niet voldoet aan de gestelde eisen ten aanzien van het minimaal vereist eigen vermogen niveau of het vereist eigen vermogen niveau;
- c. de Pensioenkring niet in staat is binnen een redelijke termijn het minimaal vereist eigen vermogen niveau of het vereist eigen vermogen niveau te halen zonder dat de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden of de aangesloten ondernemingen onevenredig worden geschaad; en
- d. alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet in het herstelplan, bedoeld in artikel 138 of artikel 139 van de Pensioenwet.

In bijlage 7 (Crisisplan) is verdere invulling gegeven in welke omstandigheden en hoe pensioenaanspraken eventueel gekort kunnen worden.

7.11 Afkoop

Bij afkoop van kleine pensioenen wordt de afkoopwaarde bepaald met behulp van onderstaande grondslagen:

- de rentetermijnstructuur per 30 september van het voorgaande kalenderjaar
- geen opslag voor excasso- en administratiekosten
- de tarieven zijn sekseneutraal, waarbij de gehanteerde man-vrouw verhouding in de Pensioenkring jaarlijks opnieuw wordt vastgesteld op basis van het deelnemersbestand per 30 september van het jaar ervoor. Hierbij wordt de man-vrouw verhouding bepaald op basis van de voorziening pensioenverplichtingen behorend bij niet-pensioentrekkenden
- de overige grondslagen zijn conform deze ABTN

Bij afkoop in verband met individuele waardeoverdracht wordt de afkoopwaarde berekend volgens de wettelijke rekenregels voor waardeoverdracht.

De inkoopwaarde van over te dragen premievrije pensioenaanspraken is gelijk aan de contante waarde van die pensioenen op basis van de grondslagen zoals vermeld in hoofdstuk 7 waarbij het Bestuur bij een collectieve waardeoverdracht de hoogte van de benodigde solvabiliteitsopslag kan vaststellen voor de over te dragen

collectieve waarde. In afwijking hiervan wordt bij inkoop in verband met het wettelijk recht op waardeoverdracht de inkoopwaarde berekend volgens de wettelijke rekenregels voor waardeoverdracht.

7.12 Omzetting, besteding en flexibilisering

In het pensioenreglement van de Pensioenkring zijn factoren opgenomen voor omzetting van pensioenen en flexibilisering van pensioenen. Het Bestuur is bevoegd deze factoren aan te passen.

De factoren worden gebaseerd op de volgende grondslagen:

- De rentetermijnstructuur per 30 september van het jaar ervoor zoals gepubliceerd door de Nederlandsche Bank.
- De tarieven zijn sekseneutraal, de gehanteerde man-vrouw verhouding in de Pensioenkring wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld op basis van het deelnemersbestand per 30 september van het jaar ervoor. Hierbij wordt de man-vrouw verhouding bepaald op basis van de voorziening pensioenverplichtingen behorend bij niet-pensioentrekkenden.
- De overige grondslagen zijn conform deze ABTN.

7.13 Geldigheidsperiode factoren

De flexibiliserings- en afkoopfactoren worden jaarlijks vóór 1 januari door het Bestuur van Stap vastgesteld en worden vervolgens met een half jaar vertraging ingevoerd voor de periode 1 juli tot 1 juli. De aankomende pensioengerechtigden worden een half jaar van te voren aangeschreven, waardoor bij deze systematiek de gehanteerde factoren voor de aanschrijvingen altijd gelijk zijn aan de gehanteerde factoren voor de daadwerkelijke toekenning.

8 Beleggingsbeleid

8.1 Investment Beliefs

Stap hanteert de navolgende beleggingsovertuigingen (investment beliefs):

1. Strategisch beleggingsbeleid belangrijkste beslissing binnen het beleggingsproces

Het strategisch beleggingsbeleid richt zich enerzijds op het behalen van rendement voor de toeslagambitie en anderzijds op het voorkomen van eventuele kortingen. Naast de samenstelling van de beleggingsportefeuille zijn het renterisico-afdekkingsbeleid en de bescherming tegen onverwacht hoge

inflatie belangrijke elementen van het beleid. De verplichtingenstructuur en de marktomstandigheden zijn van belang voor de gewenste mate van afdekking van het renterisico en het inflatierisico.

2. Beleggingsrisico nemen loont

Een belegging in zakelijk waarden leidt op lange termijn tot een hoger verwacht rendement dan een belegging in meer veilig geachte staatsobligaties: er is sprake van een “risicopremie”. Op de langere termijn weegt deze risicopremie naar verwachting op tegen de additionele volatiliteit van zakelijke waarden. Het rendement is niet altijd beter bij het nemen van risico, maar omdat het Bestuur van Stap een lange termijn visie heeft is dit het uitgangspunt.

3. Eenvoud als vertrekpunt

Alle beleggingen in vermogenscategorieën hebben een duidelijk doel. Dat kan zijn het behalen van rendement, het afdekken van risico's of het spreiden van risico's. De doelstelling is om een maximaal rendement te realiseren binnen een vastgesteld risicokader. Het dient begrijpelijk te zijn op welke wijze een dergelijke categorie in elkaar steekt. Een belegging dient beoordeeld te worden op complexiteit, deugdelijkheid, transparantie en kosten.

4. Passief, tenzij

Het beleggingsbeleid van de kring is een mengvorm van passief en actief beheer. In eerste instantie kiest de kring hierbij voor een kostenefficiënte strategie. Een kring voert een actieve strategie voor beleggingscategorieën waarvoor de verwachting bestaat dat, rekening houdend met de extra kosten en risico's van een actieve strategie, een extra rendement ten opzichte van de benchmark kan worden behaald of vanwege kostenefficiency.

De belangrijkste criteria op basis waarvan wordt beoordeeld in hoeverre er in een bepaalde regio of in een bepaald thema toegevoegde waarde te behalen is met actief beheer zijn:

- a. mate van efficiëntie van de markt (informatie-asymmetrie en de aanwezigheid van non-profit participanten);
- b. de breedte van de markt (de opportunity set)
- c. beschikbaarheid van en capaciteit bij kwalitatief goede externe vermogensbeheerders.

Bij de afweging tussen actief en passief beheer wordt meegewogen dat de mogelijkheid op outperformance bij actief beheer tevens betekent dat sprake is van het risico op underperformance.

5. Naar aanleiding van het strategisch beleggingsbeleid dekt de kring onbeloofd risico af.

Dit betekent dat deze risico's worden onderkend en vervolgens met risicoafdeckingsstrategieën tot het gewenste niveau worden afgedekt. Hieronder worden het valutarisico, renterisico en inflatierisico begrepen.

6. Diversificatie voegt waarde toe

Diversificatie zorgt in normale marktomstandigheden voor spreiding van het risico. Hierdoor is het mogelijk een deel van de portefeuille met meer risico te beleggen, zonder dat het totale risico recht evenredig toeneemt. Daarom belegt de kring het vermogen in meerdere beleggingscategorieën en gaat bij actief beheerde strategieën de voorkeur uit naar het Multi Manager principe.

7. Illiquiditeit verhoogt het rendement

Door het lange termijn beleggingsbeleid heeft de kring de mogelijkheid om een liquiditeitsrisicopremie aan het rendement toe te voegen door middel van het beleggen in minder verhandelbare producten. Beleggers in illiquide beleggingscategorieën eisen additionele compensatie voor de onmogelijkheid om posities snel af- en op te bouwen.

8. Maatschappelijk verantwoord beleggen is een verantwoordelijkheid van een pensioenfonds

Maatschappelijk verantwoord beleggen draagt positief bij aan het risico-rendement profiel en wordt zoveel als mogelijk geïntegreerd in alle onderdelen van het beleggingsbeleid van Stap. Door verantwoord te beleggen wenst Stap een bijdrage te leveren aan een financieel gezonde toekomst in een goede leefomgeving. Stap neemt de verantwoordelijkheid voor haar investeringen en wenst bij te dragen aan een duurzame ontwikkeling van de samenleving.

8.2 Prudent Person

Vanuit de prudent person wetgeving worden eisen gesteld aan het beleggingsbeleid van de Pensioenkring. De belangrijkste eisen uit deze wetgeving zijn:

- Het strategisch beleggingsbeleid past bij de doelstelling en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van de Pensioenkring en is gebaseerd op gedegen onderzoek.
- Beleggingen worden gediversifieerd, zodat een bovenmatige afhankelijkheid van of vertrouwen in bepaalde waarden, of een bepaalde emittent of groep van ondernemingen wordt vermeden (geldt niet voor staatsobligaties).
- Beleggingen op niet-gereguleerde financiële markten worden tot een prudent niveau beperkt.
- De veiligheid, kwaliteit, liquiditeit en het rendement van de beleggingsportefeuille als geheel worden gewaarborgd.
- Het beleggingsbeleid sluit aan op de aard en duur van de toekomstige pensioenuitkeringen.

Passend bij doelstellingen en beleidsuitgangspunten en gebaseerd op gedegen onderzoek

De passendheid van het beleggingsbeleid van de Pensioenkring is getoetst door middel van een ALM-studie. Zodoende is onderzocht dat het beleggingsbeleid past bij de doelstelling van de Pensioenkring, waaronder de risicohouding.

In beginsel wordt het strategisch beleggingsbeleid eens in drie jaar geëvalueerd middels een ALM-studie, tenzij er tussentijds sprake is van significante wijzigingen in de uitgangspunten van het strategisch beleggingsbeleid. In dat geval kan er frequenter een evaluatie worden uitgevoerd. De uitgangspunten van de ALM-studie worden door het Bestuur vastgesteld. Tevens wordt jaarlijks een haalbaarheidstoets uitgevoerd.

Diversificatie

De Pensioenkring belegt in verschillende beleggingscategorieën en binnen de beleggingscategorieën wordt belegd in veel verschillende entiteiten gespreid over verschillende regio's en sectoren. Derhalve zijn de beleggingen van de Pensioenkring goed gediversifieerd.

Gereguleerde markten

De Pensioenkring belegt het merendeel van de portefeuille op gereguleerde markten waar de beleggingen zijn gewaardeerd op basis van de beschikbare marktnotering. Dit is in lijn met de leidraad die het Actuarieel Genootschap (AG) hanteert. Echter, bepaalde beleggingen en financiële instrumenten zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingmodellen en -technieken, inclusief verwijzing

naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. De beleggingen die hier onder vallen zijn hypotheeken, private equity en niet-beursgenoteerd vastgoed.

Liquiditeit

De Pensioenkring beschikt over beleid ten aanzien van het beheer van fysieke kas en het vrijmaken van kas. Hiermee wordt gewaarborgd dat er voldoende fysieke kas beschikbaar is om aan de financiële verplichtingen uit hoofde van portefeuillebeheer te kunnen voldoen.

Voor de beheersing van de totale liquiditeit van de beleggingsportefeuille wordt jaarlijks, in de context van het beleggingsplan, een liquiditeitsanalyse uitgevoerd om vast te stellen wat de liquiditeitsbehoefte van de pensioenkring is. Pensioenfondsen kennen drie bronnen van liquiditeitsbehoefte: pensioenuitkeringen, onderpand voor derivaten en efficiënt portefeuillebeheer. Het primaire belang is om aan de financiële verplichtingen (pensioenuitkeringen en onderpand derivaten) te voldoen. Secundair is het van belang om te zorgen dat het rendements-/risicoprofiel van de beleggingsportefeuille niet te veel gaat afwijken door ontwikkelingen in illiquide categorieën.

Uit de liquiditeitsanalyse volgt het liquiditeitsbudget. Het liquiditeitsbudget is het theoretisch minimum percentage dat de Pensioenkring in liquide beleggingen dient te beleggen zonder dat het in de problemen komt om aan haar financiële verplichtingen (pensioenuitkeringen en onderpand) te voldoen. Stap toetst jaarlijks in het beleggingsplan of de portefeuille past binnen de grenzen van het liquiditeitsbudget.

8.3 Strategisch beleggingsbeleid

Het strategisch beleggingsbeleid van de Pensioenkring wordt vastgesteld met behulp van een ALM studie. Aan de hand van een ALM studie wordt een beleid bepaald dat past bij de ambitie en risicohouding van de kring. Het strategisch beleggingsbeleid wordt in beginsel voor een tijdshorizon van de lengte van de economische cyclus (circa 15-jaar) vastgesteld en omvat de volgende elementen:

- Strategische asset allocatie met bijbehorende bandbreedtes
- Strategisch rentebeleid
- Strategisch valutabeleid

Strategische asset allocatie met bijbehorende bandbreedtes

De volgende tabel geeft de strategische asset allocatie weer:

	Strategisch gewicht	Min	Max
Return Portefeuille	60,80%	55,8%	65,8%
Aandelen ontwikkelde markten*	26,05%	20,8%	31,3%
Aandelen opkomende markten	5,95%	4,5%	7,4%
Private Equity	4,00%	2,0%	5,0%
Emerging market debt	8,40%	6,3%	10,5%
High Yield	8,40%	6,3%	10,5%
Niet-beursgenoteerd onroerend goed	8,00%	5,0%	10,0%
Matching portefeuille	39,20%	34,2%	44,2%
Nominale staatsobligaties + kas exposure*	22,40%	14,1%	30,7%
Nederlandse Hypotheken	14,00%	10,5%	17,5%
Investment grade kredietobligaties	2,80%	2,2%	3,4%

* De bandbreedte (niet de strategische allocatie) van staatsobligaties + kas exposure varieert met de benodigde hoeveelheid kas voor met name het onderpandbeheer voor rentederivaten. Jaarlijks wordt in het beleggingsplan de bandbreedte vastgesteld afhankelijk van de actuele omvang van de swapportefeuille.

In de Risicobeginselen Beleggingen heeft Stap vastgelegd dat allocatiebandbreedtes worden getoetst in de ALM studie door inzichtelijk te maken wat het pensioenresultaat is in de theoretische situatie dat de portefeuille voor lange tijd in de uitersten van de allocatiebandbreedte blijft. De bandbreedte rondom de korte termijn risicohouding (VEV) dient in beginsel bij de allocatiebandbreedtes aan te sluiten.

Strategisch rentebeleid

Het renterisico-afdekkingsbeleid voor de Pensioenkring wordt dynamisch vormgegeven met gebruik van onderstaande rentestaffel.

20-jaars swaprente	Rentestaffel (afdekking op basis van Markt RTS)
<0,25%	50,00%
0,25% < 0,50%	54,00%
0,50% < 0,75%	58,00%
0,75% < 1,00%	62,00%
1,00% < 1,25%	66,00%
1,25% < 1,50%	70,00%
1,50% < 1,75%	74,00% (70,00%)
1,75% < 2,00%	78,00% (70,00%)
2,00% < 2,50%	82,00% (70,00%)
2,50 < 3,50%	86,00% (70,00%)
>3,5%	90,00% (70,00%)

Stap heeft in 2022 met instemming van het Belanghebbendenorgaan van de Pensioenkring besloten om voorlopig de renterisico-afdekking niet verder te verhogen dan het neutrale niveau (voor de Pensioenkring een renterisico-afdekking van 70%; zie de cijfers tussen haakjes in de tabel). Met een rentestaffel wordt bewust balansrisico genomen om op langere horizon naar verwachting overrendement te genereren. Een rentestaffel lijkt echter niet gewenst in de nieuwe regelingen onder de Wet Toekomst Pensioenen (Wtp), waardoor de horizon voor de staffel, voor kringen die gaan invaren, eindig is. Op korte tot middellange termijn leidt het actuele inflatierisico er mogelijk toe dat omstandigheden voor de rentestaffel niet optimaal zullen zijn. Op korte tot middellange termijn is er mede vanwege Wtp een lagere risicotolerantie en reden om het balansrisico te beperken.

Vanwege bijzondere marktomstandigheden en de mogelijke transitie naar het nieuwe pensioenstelsel ligt de focus van de renterisico-afdekking dus op de primaire doelstelling: risicobeheersing, en wel reële risicobeheersing, rekening houdend met inflatierisico. In het kader van het beleggingsplan 2023 blijft het besluit om de renteaafdekking niet verder te verhogen dan het neutrale niveau gehandhaafd.

Strategisch valutabeleid

Binnen het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met het valutarisico. Binnen de categorie aandelen en Private Equity wordt de exposure naar de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen voor 50% afgedekt. Binnen vastrentende waarden en niet-beursgenoteerd vastgoed wordt valutarisico voor 100% afgedekt.

Herbalancing

Stap hanteert als uitgangspunt dat de portefeuille goed is gepositioneerd zolang deze zich binnen de strategische bandbreedtes bevindt.

Om gedurende het jaar niet te veel af te wijken van het initieel vastgestelde rendementsrisicoprofiel zijn minimum en maximum triggers (bandbreedtes) opgenomen voor de beleggingscategorieën. De werkelijke gewichten fluctueren als gevolg van het principe van 'buy-and-hold'.

Het saldo van onder andere de binnenkomende premies, uit te betalen pensioenuitkeringen en gerealiseerde resultaten op swaps(tions) en futures wordt gebruikt om de beleggingsportefeuille te sturen richting de strategische gewichten. Het bovenstaande geldt voor investeringen, waarbij in onderwogen beleggingscategorieën wordt geïnvesteerd, maar ook voor desinvesteringen, waarbij middelen worden onttrokken uit overwogen beleggingscategorieën.

8.4 Beleggingscyclus

Naast het strategisch beleggingsbeleid stelt het Bestuur van Stap de invulling van het beleid per beleggingscategorie vast door middel van het uitwerken van een investment case. Het strategisch beleggingsbeleid en de invulling van het beleid per beleggingscategorie vormen samen het strategisch kader voor de portefeuilleconstructie, het beleggingsplan, en voor de implementatie en uitbesteding.

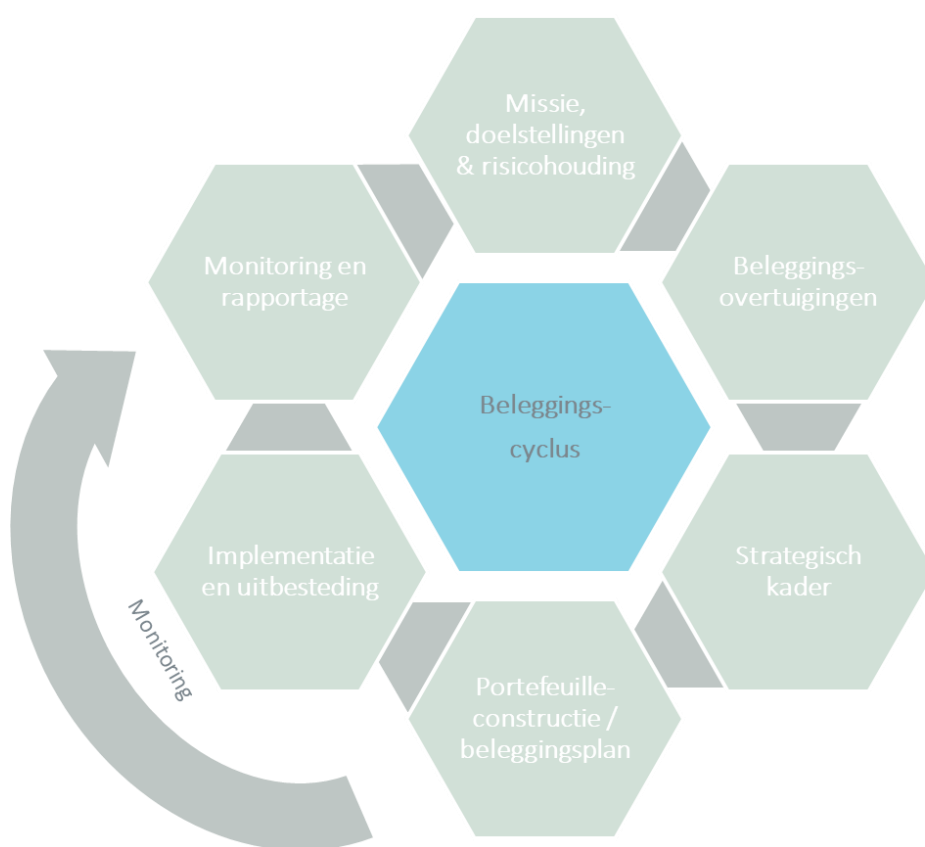
Stap heeft als bevestiging dat het strategisch beleggingsbeleid de belangrijkste beslissing is binnen het beleggingsproces. In de aansturing van de portefeuille geldt dan ook dat het strategisch beleggingsbeleid en de bijbehorende strategische asset allocatie altijd als kompas dient. Zolang de feitelijke

beleggingsportefeuille zich binnen de strategische kaders bevindt, ligt de pensioenkring in beginsel op koers om binnen de grenzen van de risicohouding de ambitie te realiseren. Stap gebruikt de bandbreedtes in het strategisch beleggingsbeleid niet voor actieve positionering op basis van een marktvisie. Stap hanteert als uitgangspunt dat de portefeuille goed is gepositioneerd zolang deze zich binnen de strategische bandbreedtes bevindt, tenzij de positionering niet aansluit bij het gewenst algemeen risicoprofiel of wanneer er beleggingscategorieën zijn waarvoor uit de evaluatie volgt dat deze mogelijk niet aan de verwachtingen voldoen.

Er kunnen omstandigheden zijn waarin een beleggingscategorie mogelijk niet aan de verwachtingen zal kunnen voldoen of waarin een andere invulling beter past bij de doelstellingen van de categorie. Stap heeft dan de mogelijkheid om een aanpassing te doen in de allocatie naar de beleggingscategorie (hoeveel) of in de invulling van de beleggingscategorie (hoe). Voor een aanpassing in de allocatie geldt dat, zolang de allocatie binnen de bandbreedtes van de strategische asset allocatie blijft, dit in het kader van het beleggingsplan kan worden ingevuld.

De gehele beleggingscyclus is schematisch als volgt:

8.5 Beheersing risico's

Hieronder volgt een beschrijving van de beheersmaatregelen die de Pensioenkring inzet voor de beheersing van de verschillende risico's.

Renterisico

Het renterisico-afdekkingsbeleid voor de Pensioenkring wordt in beginsel dynamisch vormgegeven. Echter heeft het bestuur in 2022 met instemming van het Belanghebbendenorgaan van de Pensioenkring besloten om voorlopig de renterisico-afdekking niet verder te verhogen dan het neutrale niveau (voor de Pensioenkring een renterisico-afdekking van 70%. een marge van +/-3%-punt). Met een rentestafel wordt bewust balansrisico genomen om op langere horizon naar verwachting overrendement te genereren. Een rentestafel lijkt echter niet gewenst in de nieuwe regelingen onder de Wet Toekomst Pensioenen (Wtp), waardoor de horizon voor de stafel, voor kringen die gaan invaren, eindig is. Het gewenste neutrale niveau van renterisico-afdekking wordt vastgelegd vanuit enkel risicobeheersing.

De mate van afdekking van het renterisico is gedefinieerd als het percentage van de rentegevoeligheid van de beleggingen ten opzichte van de rentegevoeligheid van de verplichtingen. De rentegevoeligheid wordt gemeten aan de hand van de zogeheten 'PV01' maatstaf, ook wel DV01 genoemd. PV01 geeft de waardeverandering in euro weer bij de rentewijziging van 1 basispunt (parallel) over de gehele marktrentecurve. Het gewenste niveau van de renterisico-afdekking is gebaseerd op de rentegevoeligheid van de verplichtingen onder de swapcurve zonder UFR.

Het totale renterisico voor de Pensioenkring wordt begrensd door een risicobudget¹⁰. Het totaal risicobudget voor renterisico is de som van de deelrisico's lineair (en bandbreedtes), curverisico en basisrisico, rekening houdend met diversificatie tussen deze componenten. Het risicobudget voor renterisico voor de Pensioenkring wordt jaarlijks vastgesteld in het beleggingsplan.

---

¹⁰ Tracking error t.o.v. de verplichtingen

De mate waarin elke vastrentende beleggingscategorie bijdraagt aan de afdekking van het renterisico is in onderstaande tabel opgenomen. Naast vastrentende waarden categorieën worden renteswaps ingezet om het renterisico te beheersen.

Overzicht van de mate waarin vastrentende waarden categorieën meetellen voor renterisico-afdekking	
Categorie	Weging
Nominale staatsobligaties	100%
Nederlandse hypotheke	100%
IG kredietobligaties	100%
Obligaties opkomende markten	0%
High Yield	0%

Een deel van het risicobudget voor renterisico wordt ingezet voor curverisico. Het risicobudget voor curverisico biedt ruimte om frequent handelen te voorkomen, om gebruik van ongewenst instrumentarium (payer swaps) te vermijden en om in te spelen op bijzonderheden (UFR, Wet Toekomst Pensioenen, marktliquiditeit, efficiënte positionering). Het curverisico wordt beheerst door een restrictie op de afdekking van het renterisico in een looptijdbucket. Stap maakt bij de bepaling van het curverisico gebruik van de 'DV01' maatstaf. Ten opzichte van de gewenste renterisico-afdekking van de verplichting in een looptijdbucket mag de renterisico-afdekking in de bucket niet meer dan 5% van de DV01 van de totale verplichtingen afwijken. Hierbij zijn de twee langstlopende buckets uitgezonderd.

De pensioenkring heeft geen strategische curvepositie, maar staat op elk looptijdsegment een afwijking toe ten opzichte van de strategische renterisico-afdekking. Omdat de pensioenkring geen strategische curvepositie heeft wordt in de berekening van het strategisch VEV ook geen rekening gehouden met een curvepositie. Voor het strategisch VEV wordt uitgegaan van een perfecte match op elk looptijdsegment. Het gevolg van dit uitgangspunt is dat het feitelijk VEV af kan wijken van het strategisch VEV door de actuele curvepositie. De Pensioenkring onderkent deze uiting van curverisico en beheerst het curverisico als onderdeel van het risicobudget.

Aandelenrisico

Aandelenrisico wordt genomen omdat hiermee naar verwachting een risicopremie wordt verdiend. Dit sluit aan bij de beleggingsovertuigingen en daarmee wordt de Pensioenkring geacht op termijn haar ambitie te kunnen realiseren. Om het risico te beperken wordt er binnen aandelen een brede spreiding over regio's en sectoren nagestreefd.

Valutarisico

De verplichtingen van de Pensioenkring luiden in euro's. Binnen de beleggingsportefeuille wordt wereldwijd belegd. Hierdoor ontstaat valutarisico. Valutarisico is het risico dat de beleggingsportefeuille in waarde daalt als gevolg van het zwakker worden van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Binnen het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met het valutarisico. Binnen de categorie aandelen en Private Equity wordt de exposure naar de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen voor 50% afgedekt. Binnen vastrentende waarden en niet-beursgenoteerd vastgoed wordt valutarisico voor 100% afgedekt. Binnen obligaties opkomende markten mag maximaal voor 20% in lokale valuta worden belegd. Beleggingen in lokale valuta worden voor de valutarisico-afdekking beschouwd als USD beleggingen en worden dan ook conform het beleid voor de USD voor 100% afgedekt.

De Pensioenkring dekt valutarisico af middels een overlay. De bandbreedtes rondom de strategische afdekkingspercentages bedragen +/- 10%.

Inflatierisico

Het inflatierisico bestaat uit het uithollen van de koopkracht van de pensioenrechten door (een stijging van de) inflatie in scenario's waarin de Pensioenkring onvoldoende middelen heeft om pensioenaanspraken in lijn met de inflatie te verhogen. Dit risico wordt niet expliciet afgedekt. Op termijn biedt een belegging in aandelen tevens een (gedeeltelijke) hedge tegen inflatierisico.

De mate waarin daadwerkelijk indexaties kunnen worden toegekend is afhankelijk van de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Verder dient de toekomstige indexatie van pensioenaanspraken te worden gefinancierd vanuit de overrendementen van de beleggingen.

Krediet- en tegenpartijrisico

Tegenpartijrisico is het risico dat tegenpartijen van de Pensioenkring hun verplichtingen niet of niet volledig nakomen. De Pensioenkring loopt tegenpartijrisico op de tegenpartijen voor renteswaps en valuta derivaten. De Pensioenkring heeft het tegenpartijrisico voor derivaten deels gemitigeerd door gebruik te maken van central clearing en uitwisselen van onderpand.

Daarnaast loopt de Pensioenkring kredietrisico op de vastrentende waarden beleggingen. Door te beleggen in breed gespreide portefeuilles wordt het specifieke risico van individuele debiteuren beheerst. De vastrentende waarden worden in een breed gespreide portefeuille belegd. De risico's van de categorieën op de balans van de Pensioenkring zijn meegewogen in de ALM analyses. Ter compensatie van de exposure naar kredietrisico wordt naar verwachting een risicopremie verdiend.

Liquiditeitsrisico

Pensioenfondsen kennen drie bronnen van liquiditeitsbehoefte: pensioenuitkeringen, onderpand voor derivaten en efficiënt portefeuillebeheer. Het primaire belang is om aan de financiële verplichtingen (pensioenuitkeringen en onderpand derivaten) te voldoen. Voor de Pensioenkring worden de uitkeringen gefinancierd uit kasstromen van beleggingen en overig belegd vermogen. Voor de overige liquiditeitsbehoefte moet de Pensioenkring over voldoende liquide middelen beschikken, of snel een bestaande positie kunnen verkopen. In onderstaande tabel is weergegeven hoe rekening wordt gehouden met de (onder normale marktomstandigheden voorziene) verwachte tijd om een positie te liquideren.

Beleggingscategorie	Verwachte termijn mogelijke liquidatie*	Strategisch gewicht binnen portefeuille
Aandelen		
Ontwikkelde markten	< 1 week	26,05%
Opkomende markten	< 1 week	5,95%
Private Equity	< 10 jaar	4,00%
Niet-beursgenoteerd vastgoed	< 10 jaar	8,00%
Vastrentende waarden		
IG kredietobligaties	< 1 maand	2,80%
Emerging Markets Debt	< 1 maand	8,40%

Nederlandse hypotheke	< 30 jaar ¹¹	14,00%
Staatsobligaties	< 1 week	22,40%
High Yield	< 1 maand	8,40%
Totaal <1 maand		74,00%

*Bij een verkooptermijn > 1 jaar wordt een belegging als illiquide beschouwd. In alle gevallen wordt uitgegaan van het slechtst denkbare scenario.

Voor risicobeheersing en efficiënt portefeuille beheer doeleinden wordt fysieke kas aangehouden. Er wordt fysieke kas aangehouden, bestaande uit de volgende onderstaande:

- 1) een algemene buffer voor het uitvoeren van operationele activiteiten (pensioenbetalingen),
- 2) een kasbuffer ten behoeve van renteswaps met kas als onderpand (bilateraal en/of gecleard),
- 3) een kasbuffer ten behoeve van aandelenindex futures.

De parameters voor de omvang van de verschillende componenten van de kasbuffer zijn vastgelegd in de risicomangementbeginselen van Stap en worden periodiek of bij bijzondere omstandigheden geëvalueerd.

De kasbuffer is variabel en mede afhankelijk van de actuele rentegevoeligheid van renteswaps met kas onderpand. Op het moment dat er nieuwe renteswaps met kas als onderpand worden afgesloten zal de kasbuffer, indien nodig, verhoogd worden op basis van de actuele rentegevoeligheid.

Liquiditeitstoets

Een keer per jaar, in het kader van de beleggingsplancyclus wordt voor de Pensioenkring een liquiditeitstoets uitgevoerd. Binnen de liquiditeitstoets wordt gekeken in hoeverre de portefeuille past binnen de grenzen van het liquiditeitsbudget. De parameters voor de liquiditeitstoets zijn vastgelegd in de risicomangementbeginselen van Stap en worden periodiek geëvalueerd.

Actief risico

---

¹¹ In het slechtste geval duurt het 30 jaar voordat een belegging in hypotheke weer volledig liquide is, omdat dan de laatste aflossing plaats vindt. In de praktijk kan gedurende normale marktomstandigheden naar verwachting echter binnen een jaar worden uitgetreden.

In lijn met de investment beliefs wordt er alleen actief belegd als daar een concrete reden voor is (“Passief, tenzij”). De tracking error van beleggingen wordt gemonitord en er zijn grenzen met betrekking tot de maximale tracking error voor verschillende beleggingen.

Overige risico's

Naast de hierboven aangegeven risico's spelen ook verzekeringstechnische-, omgevings-, operationele-, uitbestedings-, IT-, integriteits-, en juridische risico's een rol bij pensioenfondsen.

8.6 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Op 10 maart 2021 is de Europese Verordening inzake informatieverstrekking over duurzaamheid in de financiële sector (hierna: SFDR) in werking getreden. Conform de SFDR worden pensioenfondsen als financiële marktdeelnemers geclassificeerd en dienen ze informatie verstrekken over de mate van integratie van duurzaamheid op pensioenfonds- en pensioenregeling niveau. Hieronder wordt beschreven hoe Stap, en de Pensioenkring omgaan duurzaamheid.

Duurzaamheidsrisico's op entiteitsniveau

Naar oordeel van Stap verlaagt maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) in algemene zin het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille, waarbij door het voeren van dialoog en het doorvoeren van uitsluitingen het (reputatie)risico van de portefeuille wordt verminderd.

De beoordeling van de duurzaamheidsrisico's is een integraal onderdeel van de beleggingsprocessen van Stap. Duurzaamheidsrisico's (of ESG-risico's) staan voor gebeurtenissen of omstandigheden op ecologisch, sociaal of governancegebied die, indien ze zich voordoen, een werkelijk of mogelijk wezenlijk negatief effect op de waarde van de belegging kunnen veroorzaken. Stap identificeert mogelijke duurzaamheidsrisico's onder andere, maar niet uitsluitend, aan de hand van de maatschappelijke trends, veranderingen in de pensioensector en wetenschappelijke publicaties.

Stap neemt de relevante duurzaamheidsrisico's mee in de volgende beleggingsprocessen:

- Risicostrategie en eigen risicobeoordeling
- ALM-studie; in het kader van de ALM-studie worden voor elke pensioenkring van Stap twee klimaatscenario's uitgerekend: het transitie scenario en het 4-graden scenario
- Investment cases voor de beleggingscategorieën

- Beoordeling van duurzaamheidsaanpak vermogensbeheerders; Stap heeft de manager selectie en monitoring van vermogensbeheerders uitbesteed aan haar fiduciair manager. De mate waarop vermogensbeheerders ESG integreren in het beleggingsproces is een integraal element van managerselectie en -monitoring voor actief beheerde mandaten. Tijdens de 'due diligence' wordt onderzocht of een externe manager voldoende aandacht heeft voor ESG-aspecten. Daarbij wordt onder andere gekeken naar de mate waarin de manager over ESG-research beschikt en of ESG-risico's en -kansen worden meegenomen bij aan- en verkoopbeslissingen.

Om de duurzaamheidsrisico's te beheersen wordt gebruik gemaakt van (een combinatie van) verschillende instrumenten. Deze instrumenten betreffen stemmen, monitoring en dialoog, uitsluitingen, ESG-integratie en specifieke beleggingsoplossingen die deze risico's naar verwachting verminderen. De inzet van deze instrumenten is een onderdeel van het Stap MVB-beleid, het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsproces. Als zodanig wordt de evaluatie van de effectiviteit van de gebruikte instrumentarium en de uitgangspunten van de risicobeheersing een integraal onderdeel van de evaluatie cyclus.

Stap hanteert ook een beleid inzake beloningen voor alle bestuurders en medewerkers dat niet aanzet tot het nemen van (duurzaamheids)risico's, risicovol beleggen of minder zorgvuldig risicomanagement. Om een prikkel tot het nemen van duurzaamheidsrisico's te voorkomen kent Stap geen variabele beloningen toe.

In de beleggingsportefeuille van Stap worden duurzaamheidsrisico's integraal meegewogen, maar er wordt op dit moment geen expliciete beoordeling gemaakt in hoeverre de beleggingen op de EU Taxonomie zijn afgestemd. Als zodanig belegt Stap op dit moment 0% van haar vermogen in activiteiten die ecologisch duurzaam zijn zoals bedoeld onder de definitie van de EU Taxonomie. De EU Taxonomie bevat een classificatiesysteem om te bepalen of activiteiten ecologisch duurzaam ('groen') zijn. De verordening beschrijft wanneer een activiteit substantieel bijdraagt aan een van de milieudoelstellingen. Stap blijft zich inspannen om na te gaan welke onderliggende beleggingen van de pensioenregelingen voldoen aan de Taxonomie.

Duurzaamheidsrisico's op pensioenregeling niveau

De opgestelde risicohouding van de Pensioenkring vormt voor Stap het vertrekpunt met betrekking tot de uitvoering van de regeling en het beleid: de risicohouding vormt daarmee ook de basis voor de inrichting van het beleggingsbeleid. Duurzaamheidsrisico is, naast traditionele risico's zoals markt of inflatierisico, een van de risicobronnen waar de Pensioenkring aan wordt blootgesteld en wordt daarom integraal meegenomen in het

beleggingsproces. Het beleggingsbeleid en beleggingsoplossingen van de Pensioenkring houden rekening met de volgende duurzaamheidsrisico's die potentieel de waarde van de portefeuille kunnen beïnvloeden:

1. Governance: ontoereikende praktijken op gebied van goed ondernemingsbestuur kunnen waardevermindering van bedrijven in de portefeuille tot gevolg hebben. Gebrekkige ondernemingsbestuur praktijken manifesteren zich vaak in controverses en schandalen. Directe impact van dergelijke gebeurtenissen op de waarde van een bedrijf (en op rendement van het aandeel) kan aanzienlijk zijn (bijvoorbeeld, naar aanleiding van het emissie schandaal is de koers van het aandeel van Volkswagen met meer dan 40% gedaald binnen de eerste drie weken na het bekendmaken van de misstanden). Op termijn, naarmate bedrijven acties ondernemen om de misstanden te corrigeren, zal de impact op de waarde van een onderneming naar verwachting verdwijnen. Stap belegt voor lange termijn in een breed gespreide portefeuille van bedrijven, waardoor het effect op het rendement van de totale portefeuille naar verwachting beperkt blijft.
2. Mensenrechten: schendingen van mensenrechten kunnen zowel reputatie als financiële gevolgen hebben voor een pensioenfonds. In het geval van schending van mensenrechten door bedrijven is de impact op het rendement van de aandelenportefeuille vergelijkbaar met controverses op het vlak van governance. In het geval van leningen van landen is de impact op verwacht rendement moeilijk in te schatten. Vanuit het oogpunt van de rol van Stap in de maatschappij en reputatierisicobeheersing kiest Stap ervoor om landen die mensenrechten schenden of betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens, op voorhand uit te sluiten. Ook bedrijven die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens zijn uitgesloten. Stap belegt eveneens niet in bedrijven uit of overheidsleningen van Rusland
3. Klimaatverandering: de beleggingsportefeuille is via meerdere kanalen blootgesteld aan de risico's die voortvloeien uit klimaatverandering. Enerzijds is er sprake van risico's die volgen uit de energietransitie en de daar voortvloeiende veranderingen in o.a. de wet- en regelgeving. Anderzijds is de beleggingsportefeuille blootgesteld aan fysieke risico's veroorzaakt door de klimaatverandering. Om inzicht te krijgen in de gevolgen van klimaatverandering op de portefeuille past Stap twee scenario's toe: een transitiescenario, waarbij de onderliggende aanname is dat de transitie abrupt plaatsvindt en een 4 graden scenario, waarin het klimaat significant verandert. Dit tweede scenario resulteert in extremere weersomstandigheden met een hogere frequentie. Op dit moment kwantificeert Stap allen het eerste scenario (abrupte transitie) daar de effecten van het tweede scenario pas na de ALM horizon zich naar verwachting zullen voordoen.

4. Biodiversiteit: biodiversiteit is een graadmeter voor de gezondheid van de natuur. Het zorgt voor ecosystemen waarin organismen kunnen leven. Permanent verlies van biodiversiteit vormt net als klimaatverandering één van de grootste systeemrisico's voor al het leven op de planeet en is tevens sterk met klimaatverandering verbonden. Dit heeft grote consequenties voor de samenleving, de economie en ook financiële instellingen, zoals pensioenfondsen. De methoden om de blootstelling van de portefeuille te bepalen aan activiteiten die negatieve invloed hebben op de biodiversiteit zijn nog in ontwikkeling. Op den duur zal naar verwachting het effect op het rendement als gevolg van verlies van biodiversiteit vergelijkbaar zijn met het effect van klimaatverandering wanneer geen energietransitie plaats vindt.

Stap MVB beleid

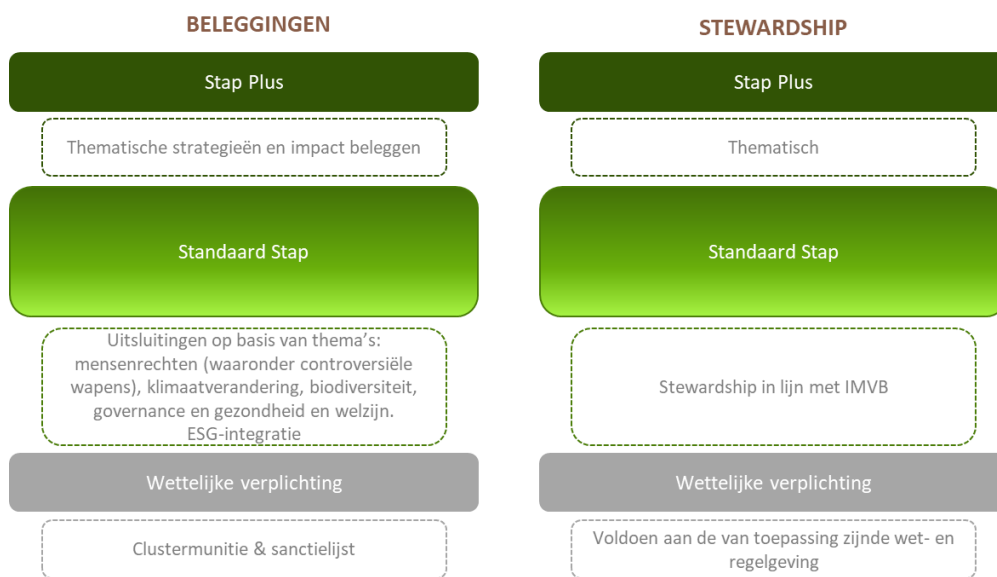
Om tegemoet te komen aan de specifieke karakteristieken van een Algemeen Pensioenfonds wordt binnen het MVB-beleid een 'ladder'-benadering gehanteerd met verschillende niveaus. Het MVB-beleid kan voor elke pensioenkring binnen de gestelde kaders op verschillende niveaus plaatsvinden.

Het niveau van het MVB-beleid met betrekking tot de invulling van de producten behoeft niet per definitie hand in hand te gaan met het niveau van stewardship. Vaak voeren vermogensbeheerders uitgebreide stewardship programma's die worden toegepast op het gehele productenaanbod, en tegelijkertijd bieden ze beleggingen aan waarin de invulling van ESG-risicomanagement onvoldoende aandacht wordt besteed aan de risico's die zich tegenwoordig manifesteren.

In het MVB-kader van Stap is daarom een splitsing aangebracht tussen stewardship (stemmen, screening en dialoog) en de invulling van de beleggingen (zoals zichtbaar in onderstaande figuur).

Binnen elk van die twee aspecten van MVB-beleid is er sprake van drie tredes:

- Wettelijke verplichting
- Standaard Stap
- Stap plus

Figuur: kaders MVB-beleid

Wettelijke verplichting

Elke belegging in de portefeuille dient aan de wettelijke verplichtingen te voldoen. Zo is het voor in Nederland gevestigde financiële instellingen verboden om te investeren in ondernemingen die clustermunitie, of cruciale onderdelen daarvan, produceren, verkopen of distribueren en in landen dan wel ondernemingen op de Nederlandse sanctielijst.

Standaard Stap

Uitsluitingen, screening & engagement behoren tot de standaard invulling. In aanvulling daarop wordt ESG-integratie toegepast.

Stap Plus

Stap Plus wordt gedefinieerd als thematische strategieën (gerelateerd aan één of meer MVB-gerelateerde doelstellingen, zoals bijdrage aan energietransitie) of impact beleggen.

Hieronder wordt ingegaan op de instrumenten van het MVB-beleid: screening & dialoog, stemmen (ofwel: stewardship activiteiten) en uitsluitingen. Als lid van Eumedion onderschrijft Stap de principes van de Nederlandse Corporate Governance Code en heeft haar eigen stewardshipbeleid gepubliceerd (zie website).

Screening & dialoog

Stap streeft ernaar dat alle ondernemingen waarin belegd wordt zich conform internationaal erkende principes gedragen. Alle ondernemingen waarin belegd wordt dienen te handelen in lijn met de UN Global Compact Principles (UNGC), de UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP) en de OECD Guidelines for Multinational Enterprises. Dit zijn principes op het gebied van mensenrechten, milieu, arbeidsomstandigheden en anticorruptie en voorschriften met betrekking tot verantwoorde bedrijfsvoering. De bovengenoemde principes vormen de basis voor de screening van – en de dialoog met – bedrijven. Daar waar vermogensbeheerders van beleggingsfondsen een bepaald screening en dialoog beleid hanteren welke op hoofdlijnen overeenkomt met deze principes, conformeert Stap zich aan eventuele verschillen in interpretatie ten aanzien van de door de vermogensbeheerder en/of dataprovider aangemerkte bedrijven. Aegon AM voert ten behoeve van beleggingsfondsen een screening en dialoog beleid waarbij gefocust wordt op de naleving van UNGC, UNGP en OECD Guiding Principles UN. Met bedrijven die deze principes schenden of dreigen te schenden en bedrijven die een potentieel negatieve impact hebben op mens en milieu wordt dialoog gevoerd. Voor de prioritering gebruikt Aegon AM een risico gebaseerde aanpak. Dit betekent dat niet alle geïdentificeerde bedrijven (direct) hoeven te worden aangesproken of uitgesloten van het universum.

Het doel van de dialoog is de bedrijven te wijzen op hun tekortkomingen en op het belang van gedragsverbetering. Dialoog is een meerjarig traject, waar bedrijven gemonitord worden om hun inspanningen en tegelijkertijd voldoende ruimte krijgen om hun bedrijfsvoering naar hogere niveau te tillen. Een engagementtraject duurt in beginsel drie jaar. Het kan voorkomen dat een bedrijf eerder wordt uitgesloten indien het niet op dialoog verzoeken reageert of wanneer er geconstateerd wordt dat de dialoog geen gewenste resultaten kan opleveren. Anderzijds, daar waar bedrijf zich open opstelt en zichtbaar vooruitgang boekt kan een engagementtraject ook worden verlengd. Aegon AM rapporteert jaarlijks over de voortgang van de dialoog aan het Bestuur. Stap deelt deze resultaten met verschillende stakeholders.

Daar waar sprake is van discretionaire mandaten besteedt Stap screening en dialoog activiteiten uit aan Aegon AM en wordt een vergelijkbaar proces toegepast.

Stembeleid

Stap acht het van belang om gebruik te maken van het stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen. Stap is hierbij transparant in de doelstellingen en in de wijze waarop gemaakt wordt van het stemrecht. Waar mogelijk wordt wereldwijd gestemd bij beursgenoteerde ondernemingen waarin direct en indirect belegd wordt. Daar waar beleggingsfondsen een andere vermogensbeheerder kennen, wordt getoetst of het stembeleid aan de kaders van Stap voldoet. Voor de discretionaire mandaten maakt Stap, evenals Aegon AM met betrekking tot de beleggingsfondsen, gebruik van een gespecialiseerd stemadviesbureau, ISS. Er wordt gestemd op basis van de ISS International Sustainability Proxy Voting Guidelines met inachtneming van de Nederlandse Governance Code en Eumedion alerts. De guidelines zijn gericht op:

- creatie van aandeelhouderswaarde op de lange termijn (waarde behoud en creatie)
- ondersteuning van een effectieve bedrijfsvoering
- bevordering van redelijke beloningssystemen
- goede corporate governance (rekening houdend met regionale verschillen in governance standaarden)
- het bevorderen van het voeren van een maatschappelijk verantwoord ondernemingsbeleid t.a.v.: duurzaamheid, werknemersrechten, voorkomen van discriminatie en mensenrechten

Uitsluiting van bedrijven en landen

Stap is van mening dat er meer nodig is dan het wettelijk minimum om de portefeuille toekomstbestendig te houden en significante financiële- en reputatierisico's te mitigeren. Daarom zijn er in het MVB beleidskader minimum vereisten gedefinieerd die de lat hoger leggen dan het wettelijk minimum. Wettelijk vereist is dat er niet belegd wordt in ondernemingen die cluster munitie, of cruciale onderdelen daarvan, produceren, verkopen of distribueren. Tevens is het wettelijk niet toegestaan om te beleggen in staatsobligaties van landen die op een sanctielijst staan opgenomen in VN resoluties (Sanctiewet 1977).

Naast deze uitsluitingen worden ook ondernemingen uitgesloten die betrokken zijn bij de ontwikkeling, de productie, het onderhoud of de handel in andere controversiële wapens. Dit betreft een aantal ondernemingen dat direct betrokken is bij de productie of het onderhoud van bepaalde controversiële wapens, zoals anti-persoonsmijnen, chemische en biologische wapens, verarmd uranium munitie, nucleaire wapens en clusterbommen. Stap hanteert de volgende algemene uitgangspunten in haar minimum-uitsluitingenbeleid:

- Er wordt niet belegd in bedrijven uit of overheidsleningen van Rusland.
- In bedrijven die direct betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens wordt niet belegd.
- Uitsluitingen op basis van de resultaten van dialoog, indien dialoog niet tot de gewenste resultaten leidt.
- Op basis van universeel erkende veroordelingen op het gebied van schending van mensenrechten wordt een aantal landen uitgesloten. De uit te sluiten beleggingen zijn staatsobligaties en overige leningen uitgegeven door centrale en lagere overheden van deze landen, alsmede bedrijven die volledig in de handen van de betreffende overheden.

Bovenop het minimale vereiste worden door de aangestelde vermogensbeheerders aanvullende uitsluitingen gedaan om financiële en reputatie risico's te mitigeren.

8.7 Spoedprocedure beleggingen

Het strategisch beleggingsbeleid is vastgesteld op basis van een ALM studie, waarbij onder andere de strategische beleggingsmix is bepaald die het best aansluit bij de doelstellingen van de Pensioenkring. Ontwikkelingen op financiële markten, in de politiek en economie kunnen aanleiding zijn om het rendement/risicoprofiel van de beleggingen van de kring op korte termijn anders in te schatten dan op basis van de lange termijn karakteristieken die typerend zijn voor ALM analyses. Om adequaat na signalering van een stresssituatie hierop te kunnen inspelen voor wat betreft de inrichting van de beleggingsportefeuille heeft Stap een spoedprocedure beleggingen ingericht. De werking van de spoedprocedure heeft in beginsel een tijdelijk karakter. Zodra de risico's op de financiële markten weer terugkeren naar normale waarden zal het Bestuur de beleggingsportefeuille weer terugbrengen naar de bovenstaand omschreven strategische gewichten. De spoedprocedure beleggingen is als bijlage van de ABTN opgenomen (Bijlage 8).

8.8 Operationele invulling beleggingsbeleid per beleggingscategorie

In deze paragraaf wordt per beleggingscategorie de invulling weergegeven. Hierbij wordt ingegaan op de beheervorm en benchmarks.

	Beheervorm	Benchmarks
Return portefeuille		
Aandelen ontwikkelde markten	Passief	MSCI World Index Total Net Return
Aandelen opkomende markten	Actief	MSCI Emerging Markets Total Net Return Index
Private Equity	Actief	N.v.t.
Niet-beursgenoteerd vastgoed	Actief	N.v.t.
Obligaties opkomende markten	Actief	J.P. Morgan EMBI Global Diversified Index customized to exclude certain countries and companies for ESG reasons
High Yield	Actief	ICE BofAML Global High Yield
Matching portefeuille		
Nominale staatsobligaties + kas exposure	Buy-and-maintain	Portefeuille (staatsobligaties + swaps) ESTR (liquiditeiten)
Nederlandse hypotheek	Actief	BofA Merrill Lynch Netherlands Government Index Total Return

IG kredietobligaties	Passief	ICE Global Credit Ex Financial Climate Transition Custom Index
----------------------	---------	---

Benchmarks

Voor alle beleggingscategorieën zijn representatieve, marktconforme indices vastgesteld die dienen als benchmark voor risicobeheersing en resultaatsevaluatie.

Return

De categorieën in de returnportefeuille hebben als gezamenlijke doelstelling om overrendement te behalen ten opzichte van de verplichtingen.

Matching

De matching portefeuille omvat alle beleggingen die meegenomen worden in de renterisico-afdekking. Binnen de matching portefeuille kan invulling gegeven worden aan twee doelstellingen. Enerzijds kan het renterisico van de verplichtingen (gedeeltelijk) worden afgedekt en anderzijds kan er een bijdrage worden geleverd aan het overrendement ten opzichte van deze verplichtingen. Van de twee doelstellingen ligt de nadruk op de doelstelling risicobeheersing. Vooral bij lage dekkingsgraden (en daarmee het risico op kortingen) heeft de risicobeheersing van het nominale pensioenresultaat de prioriteit. Overrendement is een secundaire doelstelling.

Opzet vermogensbeheer

Het vermogen wordt beheerd door de vermogensbeheerder Aegon AM. Deze beheert en bewaart de middelen van de Pensioenkring in beleggingsfondsen en via discretionaire portefeuilles. Vanuit deze beleggingsfondsen en discretionaire portefeuilles vindt het beheer van de individuele portefeuilles aandelen, vastrentende waarden, inflatie gerelateerde obligaties en alternatieve beleggingen over het algemeen extern plaats.

De effecten zijn in bewaring gegeven bij custodians, waarmee tevens afspraken zijn gemaakt over de door hen aan te leveren managementinformatie. Veruit het grootste deel van de managementinformatie wordt geleverd door Aegon AM.

Stap stelt eisen aan zowel de selectie als de monitoring van vermogensbeheerders. Voor selectie gelden de volgende uitgangspunten waaraan het selectiebeleid van Aegon AM moet voldoen.

- Aegon AM selecteert best-in-class vermogensbeheerders en/of beleggingsproducten die passen binnen de richtlijnen voor de betreffende beleggingscategorie zoals Stap die heeft vastgelegd in het mandaat aan Aegon AM.
- De selectie van vermogensbeheerders geschiedt altijd in het belang van de deelnemers.
- Bij de selectie van vermogensbeheerders dient Aegon AM de volgende kwalitatieve en kwantitatieve elementen in overweging nemen:
  - Organisatie
  - Investmentteam
  - Beleggingsproces
  - Rendement en risico
  - ESG
  - Operationeel due diligence
- De keuze wordt primair gemaakt op basis van kwaliteit en verwacht financieel resultaat. Daarbij betekent financieel resultaat niet per se een zo hoog mogelijk rendement, maar een rendement dat na kosten zo goed mogelijk past bij het gewenste risicoprofiel en bij de doelstellingen van de beleggingscategorie.
- Aegon AM kan zelf ook worden geselecteerd als operationeel vermogensbeheerder voor een beleggingscategorie.

De keuze voor een vermogensbeheerder mag onder geen beding gedreven zijn door de belangen van Aegon AM. De selectie van Aegon AM als vermogensbeheerder wordt altijd ter besluitvorming voorgelegd aan het Bestuur van Stap.

Het monitoringproces van Aegon AM dient tenminste de volgende elementen te omvatten (in het geval van as-is overnames worden hier aparte afspraken over gemaakt):

- Kwalitatieve analyses, bijvoorbeeld op basis van meetings met het fondsmanagement, questionnaires, fondsrapportages en andere uitingen van de vermogensbeheerders, meetings met mede-beleggers;
- Performance analyses, zowel absoluut als relatief ten opzichte van benchmarks en peer groups;

- Risico analyses, op basis van behaald rendement, portefeuillesamenstelling, specifieke issues, kwaliteit en service level van de fondsmanager, conflicts of interest en governance structuur;
- Analyses van waarderingen en waarderingsgrondslagen, in het bijzonder voor minder liquide beleggingen;
- Cash flow analyses, liquiditeitsprognoses, in het bijzonder bij minder liquide beleggingen.

Aegon AM geeft invulling aan het selectie- en monitoringproces binnen de gestelde kaders van Stap. Stap eist van Aegon AM dat de selectie en monitoring van vermogensbeheerders gestructureerd en gedisciplineerd is en Stap ziet hierop toe via de door Aegon AM verstrekte verantwoording en rapportage. Aegon AM volgt een aantal opeenvolgende stappen om vermogensbeheerders te selecteren. Jaarlijks laat Aegon AM door een onafhankelijke auditor, door middel van een ISAE 3402 rapport, bevestigen dat alle stappen daadwerkelijk gevolgd zijn. Aegon AM doet periodiek verslag van de monitoring via het kwartaalverslag vermogensbeheer en via de kwartaalverslagen van de Aegon AM beleggingsinstellingen.

Beleid securities lending

Securities lending is in beginsel niet toegestaan. Uitzondering hierop zijn de externe beleggingsfondsen waarin een MM beleggingsfonds kan beleggen. AIM selecteert geen andere fondsen waar securities lending is toegestaan. In geval van as-is overnames kunnen fondsen overgenomen door Stap worden waar securities lending is toegestaan en waarvan het Bestuur bij toetreding heeft vastgesteld dat de restricties passend zijn voor Stap. In geval van wijzigingen in de fondsvoorwaarden van de geselecteerde of overgenomen fondsen, zal AIM Stap hierover informeren voor zover AIM op de hoogte is van de wijzigingen.

8.9 Risicomonitoring

Risicobeheersing & Risicomonitoring

Met betrekking tot de beheersing van de beleggingsrisico's bevatten de voor de kring vastgestelde beleggingsrichtlijnen onder meer bepalingen omtrent:

- Het valutarisico. Dit risico wordt met risicoafdeckingsstrategieën tot het gewenste niveau afgedekt.
- Afdekken van renterisico door middel van vastrentende waarden en renteswaps.
- De minimum en maximum allocatie van beleggingscategorieën.

- De minimale en maximale afwijking in duratie (rentegevoeligheid) voor vastrentende waarden ten opzichte van die van de benchmark.
- Een minimum en maximum allocatie en bandbreedte per subcategorie vastrentende waarden (met diverse kredietrisico's variërend van high yield tot "triple A").
- Risicomaatregelen met betrekking tot het tegenpartijrisico en het liquiditeitsrisico.
- Risicomaatregelen over het gebruik van derivaten en het te hanteren onderpand. Stap hanteert een minimum allocatie naar discretionaire staatsobligaties om te kunnen voldoen aan onderpand verplichtingen ten behoeve van derivaten.

Op basis van de afspraken opgenomen in de SLA tussen het Fonds en Aegon AM, ontvangt het Fonds rapportages over de financiële positie, de beleggingen en het risicobeheer betreffende de Pensioenkring.

Jaarlijks verschaft de vermogensbeheerder Aegon AM aan de Pensioenkring en het Fonds inzicht in haar interne organisatie en daarin opgenomen beheersmaatregelen via de ISAE 3402 rapportage. Onderdeel van deze rapportage is een mededeling van een externe accountant gebaseerd op een risicoanalyse over de toereikendheid van de controledoelstellingen per proces en de daarvoor getroffen beheersmaatregelen.

Derivaten

Indirect (bij de Aegon AM beleggingsfondsen) worden futures en valutatermijncontracten ingezet om de marktexposure dan wel de valuta-exposure en de duratie te sturen. De pensioenkring hanteert als uitgangspunt dat de portefeuille fysiek wordt belegd. Futures op pensioenkring-niveau worden in beginsel alleen maar ingezet wanneer het vanwege verslechtering in marktomstandigheden en/of kring-specifieke portefeuille uitkomsten niet mogelijk dan wel niet efficiënt is om de portefeuille fysiek bij te sturen. Voor het gewenste renterisico-afdekking worden renteswaps ingezet. Hiervoor gelden strikte richtlijnen en procedures.

Integraal liquiditeitsbeleid

Het integrale liquiditeitsrisicobeheersing raamwerk van Stap wordt gevormd door het strategisch beleggingskader, het beleid rondom liquiditeitenbeheer, het tegenpartijenbeleid en het onderpandbeleid.

Stap beheerst de liquiditeitspositie van de pensioenkringen op twee niveaus.

1. Voor de benodigde liquiditeitspositie uit hoofde van premies, uitkeringen en pensioenuitvoeringskosten wordt jaarlijks een liquiditeitsprognose opgesteld waarvan de bewaking is belegd bij de financiële administratie;
2. De liquiditeitspositie uit hoofde van de beleggingen wordt als volgt beheerst:
  - a. beheersing van de totale liquiditeit van de beleggingsportefeuille aan de hand van een liquiditeitsbudget;
  - b. beheersing van de dagelijkse liquiditeitsbehoefte uit hoofde van derivatengebruik aan de hand van kasbuffers en prudent liquiditeitenbeheer.

Liquiditeitsbudget

Stap stelt jaarlijks, in het kader van het beleggingsplan, een liquiditeitsbudget voor de Pensioenkring vast. Het jaarlijkse liquiditeitsbudget is een combinatie van twee elementen:

1. Lange-termijn financiële verplichtingen van de Pensioenkring uit hoofde van uitkeringen en premies (basisbuffer)
2. Verandering van het liquiditeitsprofiel van de portefeuille in combinatie met hogere onderpandverplichtingen naar aanleiding van de schokken op de financiële markten (extra buffer).

De basisbuffer en extra buffer, opgehoogd met een onzekerheidsmarge, vormen het liquiditeitsbudget. Het liquiditeitsbudget wordt gezien als het theoretisch minimum percentage aan liquide beleggingen in de portefeuille. Jaarlijks wordt de verwachte liquiditeit van de beleggingscategorieën in de portefeuille vastgesteld en getoetst aan de hand van het liquiditeitsbudget. Met behulp van de strategische bandbreedtes wordt gezorgd dat de verhouding tussen illiquide en liquide categorieën beheerst blijft.

Kasbuffers & liquiditeitenbeheer

Binnen de portefeuille wordt kas aangehouden als kasbuffer voor derivaten met kas als onderpand en voor operationele activiteiten. Het liquiditeitenbeheer wordt uitgevoerd door Aegon Investment Management B.V.

Het liquiditeitenbeheer wordt hierbij uitgevoerd op basis van de volgende uitgangspunten:

- Maximale bescherming van de hoofdsom

- Leveren van liquiditeit
- Efficiënt beheer
- Rendementen op overtollige kasmiddelen liggen zoveel mogelijk in lijn met de benchmark ESTR

Tegenpartijbeleid

Tegenpartijen moeten bij het aangaan van nieuwe derivatencontracten voldoen aan drie criteria:

- 1 De tegenpartij is door de G20\Financial Stability Board en/of de Nederlandse Staat aangewezen als systeembank òf is een onderdeel van een systeembank/een gelieerde entiteit, met een gelijkwaardige of betere kredietwaardigheid. Indien de kredietwaardigheid van het onderdeel/de gelieerde entiteit lager is, geldt de voorwaarde van een garantstelling van de systeembank. Uit deze lijst van systeembanken wordt een selectie gemaakt, mede op basis van de ervaring die de tegenpartijen hebben met handel in de door de Pensioenkring gewenste derivaten.
- 2 De tegenpartij dient minimaal een [A-] rating te hebben voor tenminste twee van de drie kredietbeoordelaars: Moody's, S&P en Fitch. Dit correspondeert met Moody's [Lang A3]; S&P [Lang A-] en Fitch [Lang A-]. Indien bij een kredietbeoordelaar een tegenpartij de minimale toegestane rating heeft, dan geldt als extra voorwaarde dat geen sprake mag zijn van een 'negatieve credit watch' voor de betreffende tegenpartij bij die kredietbeoordelaar.
- 3 De geselecteerde tegenpartijen, die voldoen aan de bovengenoemde twee hoofdcriteria, worden vervolgens vergeleken op basis van de CDS premie in de markt. Als de CDS premie voor een tegenpartij 50 basispunten hoger is dan het gemiddelde van alle geselecteerde tegenpartijen, dan worden er met die tegenpartij geen nieuwe derivatentransacties gedaan. Als de CDS premie 100 basispunten hoger is dan het gemiddelde van alle geselecteerde tegenpartijen, dan volgt - indien sprake is van derivatencontracten met die tegenpartij - een overleg met het Bestuur over het wel of niet sluiten van die bestaande posities.

In geval van renteswaps die met "central clearing" worden afgesloten, gelden bovenstaande criteria met betrekking tot tegenpartijen niet, maar is het volgende van toepassing:

- Voor de initiële tegenpartij op een elektronisch handelsplatform zijn geen tegenpartijvereisten van toepassing.
- Er zijn geen tegenpartijvereisten van toepassing voor de centrale tegenpartij (CCP).

- De “clearing member” is een door de G20/Financial Stability Board en/of Nederlandse Staat aangewezen systeembank of is een onderdeel van een systeembank (gelieerde entiteit).
- Aanstelling van twee clearing members met minimaal aansluiting bij twee relevante centrale tegenpartijen (CCP’s). Tot moment van afronding van de lopende aanstelling van een tweede clearing member en tweede (relevante) CCP kan worden volstaan met de huidige aansluiting bij één clearing member en één centrale tegenpartij).

Onderpandbeleid

Alleen Euro kas en obligaties uitgegeven door EMU landen met een lange termijn rating van minimaal Standard & Poors AA- en Moody’s Aa3 zijn toegestaan. Met betrekking tot het onderpand gelden de volgende randvoorwaarden:

- Euro kas;
- Alleen obligaties uitgegeven door EMU landen met een lange termijn rating van minimaal Standard & Poors AA- en Moody’s Aa3 zijn toegestaan;
- er wordt gewerkt met verschillende haircuts met betrekking tot verschillende soorten geaccepteerd onderpand; de haircut van een langer lopende obligatie is gelijk aan of hoger dan de haircut van een korter lopende obligatie;
- indien het ongerealiseerde resultaat meer dan de drempelwaarde afwijkt van de waarde van het onderpand wordt er onderpand uitgewisseld, dit om ongerealiseerd resultaat en waarde van het onderpand weer in lijn met elkaar te brengen; monitoring hierop vindt op dagbasis plaats;
- in de overeenkomsten met de tegenpartij is eenduidig vastgelegd hoe onenigheid over waarderingen wordt opgelost;
- in de overeenkomsten met de tegenpartij is een “netting clause” opgenomen, deze is van toepassing op alle met deze tegenpartij openstaande derivatenposities in dezelfde valuta-soort;
- ontvangen onderpand wordt op rekening van Cliënt aangehouden.

Securities lending

Securities lending is in beginsel niet toegestaan.

AIM selecteert geen fondsen waar securities lending is toegestaan. Uitzondering hierop zijn de externe beleggingsfondsen waarin een MM beleggingsfonds kan beleggen. In geval van as-is overnames kunnen door

Stap fondsen overgenomen worden waar securities lending is toegestaan en waarvan het Bestuur bij toetreding heeft vastgesteld dat de restricties passend zijn voor Stap. In geval van wijzigingen in de fondsvoorwaarden, zal AIM Stap hierover informeren voor zover AIM op de hoogte is van de wijzigingen.

Resultaatsevaluatie

Het beleggingsresultaat wordt dagelijks gemeten door Aegon AM. De interne en externe vermogensbeheerders rapporteren aan Aegon AM per kwartaal over het beleggingsresultaat en de benchmarks. De performance van de vermogensbeheerders wordt door Aegon AM voortdurend vergeleken met vooraf vastgestelde en in de beleggingsrichtlijnen opgenomen streefniveaus. Ook wordt gemonitord of de gelopen beleggingsrisico's van de externe vermogensbeheerders binnen de restricties vallen die hieraan door Aegon AM zijn gesteld. Aegon AM rapporteert hierover aan Stap.

9 Financiële sturingsmiddelen

9.1 Premiebeleid

De werkgever draagt jaarlijks een vaste premie af aan het fonds (Zie 7.8). Deze premie kan niet door het Fonds worden verhoogd. Hierdoor is het premiebeleid geen sturingsmiddel voor het fonds.

9.2 Beleggingsbeleid

Het strategisch beleggingsbeleid wordt periodiek door middel van een ALM-studie afgestemd op de verplichtingen van de kring, inclusief de toeslagambitie en risicohouding.

9.3 Toeslagbeleid

Het streven van het Bestuur is om met inachtneming van het ambitieniveau de ingegane pensioenen, de premievrije aanspraken, evenals de opgebouwde pensioenaanspraken van actieve deelnemers, waardevast te houden.

Voor de korte termijn kan de actuele financiële positie van de kring er toe leiden dat toeslagen niet of niet volledig kunnen worden toegekend. In verband daarmee heeft het Bestuur van het Fonds met inachtneming van de wettelijke kaders in beginsel besloten om:

- Géén toeslagen toe te kennen indien en zolang de beleidsdekkingsgraad van de Pensioenkring lager is dan of gelijk is aan 110%.
- Toeslagverlening te beperken indien en zolang de beleidsdekkingsgraad wel boven de 110% ligt, maar nog kleiner is dan de grens die nodig is om een volledige toeslag toekomstbestendige toeslagverlening te financieren.

Bij de vaststelling van bovenbedoelde toeslag wordt uitgegaan van de beleidsdekkingsgraad per 30 september.

9.4 Pensioenregeling

De pensioenregeling is een uitkeringsovereenkomst in de zin van artikel 10 van de Pensioenwet. Meer specifiek betreft deze pensioenregeling een CDC-regeling. In een CDC-regeling staat de premie vast en vormt de premie het budget voor de opbouw van pensioen. De hoogte van het op te bouwen pensioen staat niet vast en kan lager zijn dan beoogd als de premie niet voldoende is voor de opbouw van pensioen. De pensioenregeling staat uitgebreid beschreven in hoofdstuk 5.

9.5 Herstel van gekorte aanspraken en gemiste toeslagen

Indien aan de voorwaarden genoemd in artikel 137 lid 2c van de Pensioenwet wordt voldaan, kan het Bestuur besluiten gekorte pensioenaanspraken en -rechten en/of gemiste toeslagen alsnog toe te kennen. De niet-toegekende voorwaardelijke toeslagen en pensioenkortingen van 1 januari 2008 tot en met 1 januari 2012 kunnen worden ingehaald. Alle niet toegekende voorwaardelijke toeslagen na 1 januari 2012 zijn vervallen.

10 Crisisplan

Het financieel crisisplan maakt deel uit van de beschrijving van de beheerste en integere bedrijfsvoering in de zin van artikel 143 van de Pensioenwet. Dit crisisplan is onderdeel van de ABTN. In Bijlage 7 is het crisisplan opgenomen.

Aldus vastgesteld in de bestuursvergadering van 30 maart 2024.

M. Schaap

Waarnemend voorzitter

D. Melis

bestuurslid

Bijlage 1 Beleggingsbeginselen

Verklaring Beleggingsbeginselen Pensioenkring TotalEnergies Nederland binnen Stap

1 Introductie

De Verklaring Beleggingsbeginselen (hierna: Verklaring) geeft beknopt de uitgangspunten weer van het beleggingsbeleid van Pensioenkring TotalEnergies Nederland binnen Stap (hierna: Pensioenkring). Deze Verklaring is door het Bestuur van Stap vastgesteld en wordt jaarlijks herzien. Indien tussentijds belangrijke wijzigingen optreden in het beleggingsbeleid, wordt de verklaring tussentijds herzien.

2 Organisatie en risicoprocedures

Om invulling te geven aan de missie, visie, doelstellingen en risicohouding heeft Stap een organisatie opgezet waarbinnen de uitvoering van de pensioenkringen en het beheer van het vermogen per Pensioenkring op een adequate en gecontroleerde manier kan plaatsvinden.

2.1 Taken en verantwoordelijkheden

Bestuur

Het Bestuur van Stap is voor de Pensioenkring verantwoordelijk voor het vaststellen van het beleggingsbeleid en de uitvoering van dit beleid, hoewel een deel van de werkzaamheden is uitbesteed. Stap heeft een onafhankelijk bestuursmodel: het Bestuur bestaat uit vier onafhankelijke leden.

Belanghebbendenorgaan

Voor de Pensioenkring is een belanghebbendenorgaan ingesteld, welke uitsluitend taken en bevoegdheden heeft die betrekking hebben op de Pensioenkring waarvoor het is ingesteld. Het belanghebbendenorgaan heeft onder andere goedkeuringsrecht aangaande het strategische beleggingsbeleid van de Pensioenkring waarvoor het is ingesteld.

Intern toezicht

Het intern toezicht wordt uitgeoefend door een Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het Bestuur en op de algemene gang van zaken binnen Stap. De Raad van Toezicht is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het Bestuur. Daarnaast legt de Raad verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden, zowel aan elk belanghebbendenorgaan als in het jaarverslag.

Commissies

Het Bestuur heeft de Beleggingsadviescommissie ingesteld. De Beleggingsadviescommissie heeft de volgende taken en verantwoordelijkheden:

- adviseren van het Bestuur over het te voeren meerjaren strategische beleggings- en risicobeleid per Pensioenkring;
- adviseren van het Bestuur over het structureel te voeren risicobeleid en de korte termijnontwikkelingen die per Pensioenkring (zouden) moeten leiden tot aanpassingen van het matching- en afdekkingsbeleid;
- adviseren van het Bestuur over het beleggingsplan per Pensioenkring.

Bestuursbureau

Het Bestuur wordt bij de uitvoering van haar taken bijgestaan door een Bestuursbureau.

Het Bestuursbureau vormt het eerste aanspreekpunt voor de externe partijen met Stap en beheert de contracten. Het Bestuursbureau controleert de uitvoering van de overeengekomen werkzaamheden door de uitvoeringspartijen.

Tevens houdt het Bestuursbureau de ontwikkelingen op de verschillende aandachtsgebieden bij en initieert ze nieuw beleid als gevolg van de ontwikkelingen in de pensioenfondsomgeving. Verder is het Bestuursbureau verantwoordelijk voor de algehele ondersteuning van het Bestuur, de commissies, het Belanghebbendenorgaan en het intern toezicht.

2.2 Uitbesteding

De belegging strategische advisering en het vermogensbeheer van de Pensioenkring heeft Stap uitbesteed aan de vermogensbeheerder Aegon Asset Management (hierna te noemen: Aegon AM). De relatie tussen Stap en Aegon AM is vastgelegd in een fiduciair beheer overeenkomst en een jaarlijkse service level agreement (SLA). In de SLA zijn nadere bepalingen omtrent aard, omvang, kwaliteit en servicegraad van de dienstverlening opgenomen.

2.3 Rapportage

Aegon AM brengt periodiek verslag uit aan de Beleggingsadviescommissie en het Bestuursbureau van Stap over de behaalde beleggingsresultaten van de Pensioenkring en over de wijze waarop het beleggingsplan van de Pensioenkring wordt uitgevoerd. Ook wordt gemonitord of de gelopen beleggingsrisico's van de externe vermogensbeheerders binnen de restricties vallen die hieraan door Aegon AM zijn gesteld. Aegon AM rapporteert hierover aan Stap.

2.4 Deskundigheid

Stap zorgt ervoor dat zij in alle fasen van het beleggingsproces beschikt over de juiste deskundigheid die vereist is voor:

- een optimaal beleggingsresultaat;
- een correct beheer van de beleggingen;
- een goede beheersing van de aan de beleggingen verbonden risico's.

2.5 Scheiding van belangen

Stap zorgt ervoor dat bij de personen die belast zijn met (de uitvoering van) het beleggingsbeleid geen sprake is van belangenverstrengeling of tegenstrijdige belangen. De personen die belast zijn met (de uitvoering van) het beleggingsbeleid zijn gebonden aan de door Stap opgestelde gedragscode. Deze gedragscode voldoet aan de eisen die DNB en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) hieraan stellen.

2.6 Kernactiviteiten / nevenactiviteiten

Stap voert geen nevenactiviteiten uit, maar blijft bij de kernactiviteit: het uitvoeren van de pensioenovereenkomsten die door de aangesloten ondernemingen zijn gesloten met haar werknemers.

3 Beleggingsbeleid

3.1 Doelstelling beleggingsbeleid

De doelstelling van de Pensioenkring is nominale zekerheid waarbij toeslagverlening voor actieven en inactieven wordt nagestreefd. Het geambieerde indexatieresultaat dient te worden gefinancierd vanuit het overrendement op de beleggingsportefeuille (overrendement ten opzichte van de benodigde oprenting van de verplichtingen op basis van de UFR RTS). Hiertoe dient de Pensioenkring een risicohouding te hanteren

waarmee de Pensioenkring in staat wordt gesteld om met de beleggingsportefeuille een overrendement te genereren.

Op basis van de missie, doelstellingen en risicohouding van de Pensioenkring wordt het beleidskader (inclusief het beleggingsbeleid) van de Pensioenkring vastgesteld. Het strategisch beleggingsbeleid wordt door middel van een ALM-studie afgestemd op de verplichtingen van de Pensioenkring, inclusief het streven naar nominale zekerheid van ingegane pensioenen en pensioenaanspraken en rekening houdend met de risicohouding van de Pensioenkring.

3.2 Risicohouding

Risicohouding op lange termijn:

De risicohouding op lange termijn is gekoppeld aan de doelstellingen van de Pensioenkring en wordt uitgedrukt in termen van pensioenresultaat.

Gebaseerd op de voorgeschreven uitgangspunten en parameters van de haalbaarheidstoets (hierna: "HBT") heeft het Fonds voor Pensioenkring TotalEnergies Nederland een drietal grenzen geformuleerd:

90%	90%	40%
<ul style="list-style-type: none"> • Ondergrens van het verwacht pensioenresultaat voor de mediaan uit de HBT • Vanuit Vereist Eigen Vermogen	<ul style="list-style-type: none"> • Ondergrens van het verwacht pensioenresultaat voor de mediaan uit de HBT • Vanuit feitelijke financiële positie	<ul style="list-style-type: none"> • Maximale afwijking van pensioenresultaat in slechtweerscenario (5% worst case) • Vanuit feitelijke financiële positie

De grenzen voor de lange termijn risicohouding zijn vastgesteld door Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland. Bij toetreding tot Pensioenkring TotalEnergies Nederland is afgesproken om deze grenzen te continueren.

De onderbouwing voor deze ondergrenzen is als volgt:

- De ondergrens van 90% was passend bij een toeslagrealisatie van 60% van de looninflatie (gehanteerde toeslagmaatstaf tot 1 januari 2017) voor de deelnemers, gewezen deelnemers en

pensioengerechtigden, jaarlijks maximale pensioenopbouw voor de deelnemers en ongekorte pensioenaanspraken en pensioenrechten voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden;

- Er is gekozen voor een eenduidige normstelling voor de ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen en voor de ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds. De ondergrens van 90% past immers bij een toeslagrealisatie van 60% van de looninflatie (gehanteerde toeslagmaatstaf tot 1 januari 2017) voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, jaarlijks maximale pensioenopbouw voor de deelnemers en ongekorte pensioenaanspraken en pensioenrechten voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden en daarnaast wordt de norm ten aanzien van het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen niet jaarlijks in de haalbaarheidstoets getoetst.

Risicohouding op korte termijn:

De risicohouding op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van solvabiliteitspositie, zoals voorgeschreven in het financieel toetsingskader.

Risicohouding op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van VEV. Deze is gelijk aan 119% met een bandbreedte tussen 115% en 123%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode.

Risicohouding en herstelkracht:

Op basis van een herstelplan is korten toegestaan. De korting moet hierbij over de gehele looptijd van het opgestelde herstelplan beperkt zijn in verwachte omvang. In het Crisisplan wordt verder omschreven welke kaders in welke omstandigheid daarvoor gelden.

De hoofdpunten van de risicohouding zijn leidend voor het beleidskader binnen de Pensioenkring. Vanuit dit beleidskader wordt het beleggings- toeslag- en kortingsbeleid vormgegeven.

Periodiek wordt geëvalueerd of de risicohouding en de ambitie van de Pensioenkring nog in lijn liggen met de vastgestelde beleidskaders. De evaluatie wordt uitgevoerd met de jaarlijkse haalbaarheidstoets. Wanneer de uitkomsten uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets niet voldoen aan de beleidskaders, dan meldt het Fonds dit aan de werkgevers(s) die betrokken zijn bij de Pensioenkring TotalEnergies Nederland en het

Belanghebbendenorgaan van de Pensioenkring TotalEnergies Nederland. Het Fonds zal in dat geval haar beleidskaders voor de Pensioenkring heroverwegen en de beslissingen nemen die nodig zijn voor herstel zoals opgenomen in het Crisisplan.

3.3 Investment beliefs

De investment beliefs van de Pensioenkring vormen het vertrekpunt bij het vaststellen van het strategische beleggingsbeleid. Het strategisch beleggingsbeleid wordt vervolgens op basis van de ALM-studie en de wettelijke kaders nader ingevuld (zie 3.4). De Pensioenkring hanteert de volgende investment beliefs:

Stap hanteert de navolgende beleggingsovertuigingen (investment beliefs):

1. Strategisch beleggingsbeleid belangrijkste beslissing binnen het beleggingsproces

Het strategisch beleggingsbeleid richt zich enerzijds op het behalen van rendement voor de toeslagambitie en anderzijds op het voorkomen van eventuele kortingen. Naast de samenstelling van de beleggingsportefeuille zijn het rente afdekkingsbeleid en de bescherming tegen onverwacht hoge inflatie belangrijke elementen van het beleid. De verplichtingenstructuur en de marktomstandigheden zijn van belang voor de gewenste mate van afdekking van het renterisico en het inflatierisico.

2. Beleggingsrisico nemen loont

Een belegging in zakelijk waarden leidt op lange termijn tot een hoger verwacht rendement dan een belegging in meer veilig geachte staatsobligaties: er is sprake van een “risicopremie”. Op de langere termijn weegt deze risicopremie naar verwachting op tegen de additionele volatiliteit van zakelijke waarden. Het rendement is niet altijd beter bij het nemen van risico, maar omdat het Bestuur van Stap een lange termijnvisie heeft is dit het uitgangspunt.

3. Eenvoud als vertrekpunt

Alle beleggingen in vermogenscategorieën hebben een duidelijk doel. Dat kan zijn het behalen van rendement, het afdekken van risico's of het spreiden van risico's. De doelstelling is om een maximaal rendement te realiseren binnen een vastgesteld risicokader. Het dient begrijpelijk te zijn op welke wijze een dergelijke categorie in elkaar steekt. Een belegging dient beoordeeld te worden op complexiteit, deugdelijkheid, transparantie en kosten.

4. Passief, tenzij

Het beleggingsbeleid van de kring is een mengvorm van passief en actief beheer. In eerste instantie kiest de kring hierbij voor een kostenefficiënte strategie. Een kring voert een actieve strategie voor

beleggingscategorieën waarvoor de verwachting bestaat dat, rekening houdend met de extra kosten en risico's van een actieve strategie, een extra rendement ten opzichte van de benchmark kan worden behaald of vanwege kostenefficiëntie.

De belangrijkste criteria op basis waarvan wordt beoordeeld in hoeverre er in een bepaalde regio of in een bepaald thema toegevoegde waarde te behalen is met actief beheer zijn:

- a. mate van efficiëntie van de markt (informatie-asymmetrie en de aanwezigheid van non-profit participanten);
- b. de breedte van de markt (de opportunity set)
- c. beschikbaarheid van en capaciteit bij kwalitatief goede externe vermogensbeheerders.

Bij de afweging tussen actief en passief beheer wordt meegewogen dat de mogelijkheid op outperformance bij actief beheer tevens betekent dat sprake is van het risico op underperformance.

5. Naar aanleiding van het strategisch beleggingsbeleid dekt de kring onbeloond risico af.

Dit betekent dat deze risico's worden onderkend en vervolgens met risicoafdeckingsstrategieën tot het gewenste niveau worden afgedekt. Hieronder worden het valutarisico, renterisico en inflatierisico begrepen.

6. Diversificatie voegt waarde toe

Diversificatie zorgt in normale marktomstandigheden voor spreiding van het risico. Hierdoor is het mogelijk een deel van de portefeuille met meer risico te beleggen, zonder dat het totale risico recht evenredig toeneemt. Daarom belegt de kring het vermogen in meerdere beleggingscategorieën en gaat bij actief beheerde strategieën de voorkeur uit naar het Multi Manager principe.

7. Illiquiditeit verhoogt het rendement

Door het lange termijn beleggingsbeleid heeft de kring de mogelijkheid om een liquiditeitsrisicopremie aan het rendement toe te voegen door middel van het beleggen in minder verhandelbare producten. Beleggers in illiquide beleggingscategorieën eisen additionele compensatie voor de onmogelijkheid om posities snel af- en op te bouwen.

8. Maatschappelijk verantwoord beleggen is een verantwoordelijkheid van een pensioenfonds

Maatschappelijk verantwoord beleggen draagt positief bij aan het risico-rendement profiel en wordt zoveel als mogelijk geïntegreerd in alle onderdelen van het beleggingsbeleid van Stap. Door verantwoord te beleggen wenst Stap een bijdrage te leveren aan een financieel gezonde toekomst in een goede leefomgeving. Stap neemt de verantwoordelijkheid voor haar investeringen en wenst bij te dragen aan een duurzame ontwikkeling van de samenleving.

3.4 Strategisch beleggingsbeleid

Het strategisch beleggingsbeleid van de Pensioenkring wordt vastgesteld met behulp van een ALM studie. Aan de hand van een ALM studie wordt een beleid bepaald dat past bij de ambitie en risicohouding van de kring. Het strategisch beleggingsbeleid wordt in beginsel voor een tijdshorizon van de lengte van de economische cyclus (circa 15-jaar) vastgesteld en omvat de volgende elementen:

- Strategische asset allocatie met bijbehorende bandbreedtes
- Strategisch rentebeleid
- Strategisch valutabeleid

Daarnaast stelt Stap de invulling van het beleid per beleggingscategorie vast door middel van het uitwerken van een investment case. Het strategisch beleggingsbeleid en de invulling van het beleid per beleggingscategorie vormen samen het strategisch kader voor de portefeuilleconstructie, het beleggingsplan, en voor de implementatie en uitbesteding.

Stap heeft als beleggingsovertuiging dat het strategisch beleggingsbeleid de belangrijkste beslissing is binnen het beleggingsproces. In de aansturing van de portefeuille geldt dan ook dat het strategisch beleggingsbeleid en de bijbehorende strategische asset allocatie altijd als kompas dient. Zolang de feitelijke beleggingsportefeuille zich binnen de strategische kaders bevindt, ligt de pensioenkring in beginsel op koers om binnen de grenzen van de risicohouding de ambitie te realiseren. Stap gebruikt de bandbreedtes in het strategisch beleggingsbeleid niet voor actieve positionering op basis van een marktvisie. Stap hanteert als uitgangspunt dat de portefeuille goed is gepositioneerd zolang deze zich binnen de strategische bandbreedtes bevindt, tenzij de positionering niet aansluit bij het gewenst algemeen risicoprofiel of wanneer er beleggingscategorieën zijn waarvoor uit de evaluatie volgt dat deze mogelijk niet aan de verwachtingen voldoen.

Strategische asset allocatie met bijbehorende bandbreedtes

De volgende tabel geeft de strategische asset allocatie weer:

	Strategisch gewicht	Min	Max
Return Portefeuille	60,80%	55,8%	65,8%
Aandelen ontwikkelde markten	26,05%	20,8%	31,3%
Aandelen opkomende markten	5,95%	4,5%	7,4%
Private Equity	4,00%	2,0%	5,0%
Emerging market debt	8,40%	6,3%	10,5%
High Yield	8,40%	6,3%	10,5%
Niet-beursgenoteerd onroerend goed	8,00%	5,0%	10,0%
Matching portefeuille	39,20%	34,2%	44,2%
Nominale staatsobligaties + kas exposure*	22,40%	14,1%	30,7%
Nederlandse Hypotheken	14,00%	10,5%	17,5%
IG kredietobligaties	2,80%	2,2%	3,4%

* De bandbreedte (niet de strategische allocatie) van staatsobligaties + kas exposure varieert met de benodigde hoeveelheid kas voor met name het onderpandbeheer voor rentederivaten. Jaarlijks wordt in het beleggingsplan de bandbreedte vastgesteld afhankelijk van de actuele omvang van de swapportefeuille.

Strategisch rentebeleid

Het rentafdeckingsbeleid voor de Pensioenkring wordt dynamisch vormgegeven met gebruik van onderstaande rentestaffel.

20-jaars swaprente	Rentestaffel (afdekking op basis van Markt RTS)
<0,25%	50,00%
0,25% < 0,50%	54,00%
0,50% < 0,75%	58,00%
0,75% < 1,00%	62,00%
1,00% < 1,25%	66,00%
1,25% < 1,50%	70,00%
1,50% < 1,75%	74,00% (70,00%)
1,75% < 2,00%	78,00% (70,00%)
2,00% < 2,50%	82,00% (70,00%)
2,50 < 3,50%	86,00% (70,00%)
>3,5%	90,00% (70,00%)

Stap heeft in 2022 met instemming van het Belanghebbendenorgaan van de Pensioenkring besloten om voorlopig de renterisico-afdekking niet verder te verhogen dan het neutrale niveau (voor de Pensioenkring een renterisico-afdekking van 70%; zie de cijfers tussen haakjes in de tabel). Met een rentestaffel wordt bewust balansrisico genomen om op langere horizon naar verwachting overrendement te genereren. Een rentestaffel lijkt echter niet gewenst in de nieuwe regelingen onder de Wet Toekomst Pensioenen (Wtp), waardoor de horizon voor de staffel, voor kringen die gaan invaren, eindig is. Op korte tot middellange termijn leidt het actuele inflatierisico er mogelijk toe dat omstandigheden voor de rentestaffel niet optimaal zullen zijn. Op korte tot middellange termijn is er mede vanwege Wtp een lagere risicotolerantie en reden om het balansrisico te beperken.

Vanwege bijzondere marktomstandigheden en de mogelijke transitie naar het nieuwe pensioenstelsel ligt de focus van de renterisico-afdekking dus op de primaire doelstelling: risicobeheersing, en wel reële risicobeheersing, rekening houdend met inflatierisico.

Strategisch valutabeleid

Binnen het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met het valutarisico. Binnen de categorie aandelen en Private Equity wordt de exposure naar de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen voor 50% afgedekt. Binnen vastrentende waarden en niet-beursgenoteerd vastgoed wordt valutarisico voor 100% afgedekt.

3.5 Beleggingsrisico's

Renterisico

Een pensioenkring loopt renterisico omdat de pensioenverplichtingen bestaan uit beloofde uitkeringen in de (verre) toekomst. De waarde van de pensioenverlichtingen is gelijk aan de hoeveelheid geld die nu gereserveerd zou moeten worden om bij de gegeven rente precies te kunnen voldoen aan alle toekomstige uitkeringen. Hoe lager de rente, hoe minder het geld naar verwachting zal groeien en hoe meer geld er nu gereserveerd moet worden om de uitkering in de toekomst te kunnen verrichten. Omdat de uitkeringen zo ver in de toekomst liggen, heeft de rente een zeer grote invloed op de waarde van de pensioenverplichtingen.

Het rentafdekkingsbeleid voor de Pensioenkring wordt dynamisch vormgegeven middels een rentestaffel. De rentestaffel is in 2022 tot nader order bevroren.

Het totale renterisico voor de Pensioenkring wordt verder begrensd door een risicobudget¹². Het totaal risicobudget voor renterisico is de som van de deelrisico's lineair (en bandbreedtes), curverisico en basisrisico, rekening houdend met diversificatie tussen deze componenten.

---

¹² Tracking error t.o.v. de verplichtingen

Aandelenrisico

Het zakelijke waarden risico wordt volledig veroorzaakt door de beleggingen in aandelen. Aandelenrisico wordt genomen omdat hiermee naar verwachting een risicopremie wordt verdiend. Dit sluit aan bij de beleggingsovertuigingen en daarmee wordt de Pensioenkring geacht op termijn haar ambitie te kunnen realiseren. Om het risico te beperken wordt er binnen aandelen een brede spreiding over regio's en sectoren nagestreefd.

Valutarisico

De verplichtingen van de Pensioenkring luiden in euro's. Binnen de beleggingsportefeuille wordt wereldwijd belegd. Hierdoor ontstaat valutarisico. Valutarisico is het risico dat de beleggingsportefeuille in waarde daalt als gevolg van het zwakker worden van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Binnen het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met het valutarisico. Binnen de categorie aandelen en Private Equity wordt de exposure naar de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen voor 50% afgedekt. Binnen vastrentende waarden en niet-beursgenoteerd vastgoed wordt valutarisico voor 100% afgedekt. Binnen obligaties opkomende markten mag maximaal voor 20% in lokale valuta worden belegd. Beleggingen in lokale valuta worden voor de valutarisico-afdekking beschouwd als USD beleggingen en worden dan ook conform het beleid voor de USD voor 100% afgedekt.

Inflatierisico

Het inflatierisico bestaat uit het uithollen van de koopkracht van de pensioenrechten door (een stijging van de) inflatie in scenario's waarin de Pensioenkring onvoldoende middelen heeft om pensioenaanspraken in lijn met de inflatie te verhogen. Dit risico wordt niet expliciet afgedekt. Op termijn biedt een belegging in aandelen tevens een (gedeeltelijke) hedge tegen inflatierisico.

De mate waarin daadwerkelijk indexaties kunnen worden toegekend is afhankelijk van de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Verder dient de toekomstige indexatie van pensioenaanspraken te worden gefinancierd vanuit de overrendementen van de beleggingen.

Krediet- en tegenpartijenrisico

Kredietrisico is het risico dat tegenpartijen van de Pensioenkring hun verplichtingen niet of niet volledig nakomen. De Pensioenkring loopt tegenpartijrisico op de tegenpartijen voor derivaten. De Pensioenkring heeft het tegenpartijrisico voor derivaten deels gemitigeerd door gebruik te maken van central clearing en uitwisselen van onderpand.

Daarnaast loopt de Pensioenkring kredietrisico op de vastrentende waarden beleggingen. Door te beleggen in breed gespreide portefeuilles wordt het specifieke risico van individuele debiteuren beheerst. De vastrentende waarden worden in een breed gespreide portefeuille belegd. De risico's van de categorieën op de balans van de Pensioenkring zijn meegewogen in de ALM analyses. Ter compensatie van de exposure naar kredietrisico wordt naar verwachting een risicopremie verdiend.

Liquiditeitsrisico

Pensioenfondsen kennen drie bronnen van liquiditeitsbehoefte: pensioenuitkeringen, onderpand voor derivaten en efficiënt portefeuillebeheer. Het primaire belang is om aan de financiële verplichtingen (pensioenuitkeringen en onderpand derivaten) te voldoen. Voor de Pensioenkring worden de uitkeringen gefinancierd uit kasstromen van beleggingen en overig belegd vermogen. Voor de overige liquiditeitsbehoefte moet de Pensioenkring over voldoende liquide middelen beschikken, of snel een bestaande positie kunnen verkopen.

Een keer per jaar, in het kader van de beleggingsplancyclus wordt voor de Pensioenkring een liquiditeitstoets uitgevoerd. Binnen de liquiditeitstoets wordt gekeken in hoeverre de portefeuille past binnen de grenzen van het liquiditeitsbudget. Dit liquiditeitsbudget bestaat uit een buffer voor de financieringsbehoefte, een extra buffer binnen een stressscenario en een onzekerheidsmarge.

Actief risico

In lijn met de investment beliefs wordt er alleen actief belegd als daar een concrete reden voor is ("Passief, tenzij"). De tracking error van beleggingen wordt gemonitord en er zijn grenzen met betrekking tot de maximale tracking error voor verschillende beleggingen.

Overige risico's

Naast de hierboven aangegeven risico's spelen ook verzekeringstechnische-, omgevings-, operationele, uitbestedings-, IT-, integriteits-, en juridische risico's een rol bij pensioenfondsen.

3.6 Risicobeheerprocedures

Met betrekking tot de beheersing van de beleggingsrisico's bevatten de voor de Pensioenkring vastgestelde beleggingsrichtlijnen onder meer bepalingen omtrent:

- Het valutarisico. Dit risico wordt met risicoafdeckingsstrategieën tot het gewenste niveau afgedekt.

- Het renterisico. Dit risico wordt gestuurd middels vastrentende waarden en renteswaps.
- De minimum en maximum allocatie van beleggingscategorieën.
- De minimale en maximale afwijking in duratie (rentegevoeligheid) voor vastrentende waarden ten opzichte van die van de benchmark.
- Een minimum en maximum allocatie en bandbreedte per subcategorie vastrentende waarden (met diverse kredietrisico's variërend van high yield tot "triple A").
- Risicomaatregelen met betrekking tot het tegenpartijrisico en het liquiditeitsrisico.
- Risicomaatregelen over het gebruik van derivaten en het te hanteren onderpand. Stap hanteert een minimum allocatie naar discretionaire staatsobligaties om te kunnen voldoen aan onderpand verplichtingen ten behoeve van derivaten.

Op basis van de afspraken opgenomen in de SLA tussen het Fonds en Aegon AM ontvangt het Fonds rapportages over de financiële positie, de beleggingen en het risicobeheer betreffende de Pensioenkring.

Jaarlijks verschaft de vermogensbeheerder Aegon AM aan de Pensioenkring en het Fonds inzicht in haar interne organisatie en daarin opgenomen beheersmaatregelen via de ISAE 3402 rapportage. Onderdeel van deze rapportage is een mededeling van een externe accountant gebaseerd op een risicoanalyse over de toereikendheid van de controledoelstellingen per proces en de daarvoor getroffen beheersmaatregelen.

4 Uitvoering

4.1 Uitbesteding

Stap heeft het vermogensbeheer uitbesteed aan Aegon AM. Aegon AM rapporteert aan het Bestuursbureau en de Beleggingsadviescommissie over de uitvoering van het beleggingsbeleid.

4.2 Opzet vermogensbeheer

Het vermogen wordt beheerd door de vermogensbeheerder Aegon AM. Deze beheert en bewaart de middelen van de kring in Aegon AM beleggingsfondsen en via discretionaire portefeuilles. Vanuit deze Aegon AM beleggingsfondsen en discretionaire portefeuilles vindt het beheer van de individuele portefeuilles aandelen, vastrentende waarden, inflatie gerelateerde obligaties en alternatieve beleggingen over het algemeen extern plaats. De overige discretionaire vastrentende waarden beleggingen en liquiditeiten en derivaten beheert Aegon AM voornamelijk intern, waarbij Aegon Asset Management de transacties van de derivatenportefeuille (swaps) uitvoert.

De effecten zijn in bewaring gegeven bij custodians, waarmee tevens afspraken zijn gemaakt over de door hen aan te leveren managementinformatie. Veruit het grootste deel van de managementinformatie wordt geleverd door Aegon AM.

4.3 Algemene uitgangspunten beleggingsbeginselen

Bij de uitvoering van het beleggingsplan staat de prudent-person-regel centraal. Op grond van dezelfde Europese Richtlijn, die ook ten grondslag ligt aan de Verklaring inzake de beleggingsbeginselen, geldt namelijk voor pensioenfondsen als algemeen beginsel dat beleggen dient te geschieden volgens de prudent-person-regel. Dit betreft een kwalitatieve norm waarbij, op een enkele uitzondering na, geen beleggingsrestricties of –instructies gelden, maar waarbij pensioenfondsen zelf aan de hand van een aantal algemene principes moeten bepalen hoe zij hun beleggingsbeleid prudent kunnen vormgeven.

Deze regel heeft de onderstaande uitgangspunten:

- De Pensioenkring doet de beleggingen in het belang van de (gewezen) deelnemers en de pensioengerechtigden.
- Met betrekking tot belegging van de activa geldt:
  - de activa worden zodanig belegd dat de kwaliteit, veiligheid, liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel is gewaarborgd;
  - de activa die ter dekking van de technische voorzieningen worden aangehouden, worden zoveel mogelijk op gereguleerde markten belegd op een wijze die strookt met de aard en duur van de verwachte toekomstige pensioenuitkeringen;
  - de activa worden naar behoren gediversifieerd.
- De Pensioenkring belegt alleen in derivaten voor zover deze bijdragen aan een vermindering van het beleggingsrisico of een doeltreffend portefeuillebeheer vergemakkelijken.
- Beleggingen in een bijdragende onderneming worden beperkt tot ten hoogste 5% van de portefeuille als geheel; indien de bijdragende onderneming tot een groep behoort, worden beleggingen in de onderneming die tot dezelfde groep als de bijdragende onderneming behoren, beperkt tot ten hoogste 10% van de portefeuille.

4.4 Waarderingsmethode

De beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde.

4.5 Kostenbeheersing

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid ziet Stap erop toe dat de kosten redelijk en proportioneel zijn in relatie tot de omvang en de samenstelling van het belegd vermogen en de doelstelling van de Pensioenkring.

5 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Op 10 maart 2021 is de Europese Verordening inzake informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële sector (hierna: SFDR) in werking getreden. Conform de SFDR worden pensioenfondsen als financiële marktdeelnemers geclassificeerd en dienen ze informatie verstrekken over de mate van integratie van duurzaamheid op pensioenfonds- en pensioenregeling niveau. Hieronder wordt beschreven hoe Stap, en de Pensioenkring omgaan met duurzaamheid.

Duurzaamheidsrisico's op entiteitsniveau

Naar oordeel van Stap verlaagt maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) in algemene zin het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille, waarbij door het voeren van dialoog en het doorvoeren van uitsluitingen het (reputatie)risico van de portefeuille wordt verminderd.

De beoordeling van de duurzaamheidsrisico's is een integraal onderdeel van de beleggingsprocessen van Stap. Duurzaamheidsrisico's (of ESG-risico's) staan voor gebeurtenissen of omstandigheden op ecologisch, sociaal of governancegebied die, indien ze zich voordoen, een werkelijk of mogelijk wezenlijk negatief effect op de waarde van de belegging kunnen veroorzaken. Stap identificeert mogelijke duurzaamheidsrisico's onder andere, maar niet uitsluitend, aan de hand van de maatschappelijke trends, veranderingen in de pensioensector en wetenschappelijke publicaties.

Stap neemt de relevante duurzaamheidsrisico's mee in de volgende beleggingsprocessen:

- Risicostrategie en eigen risicobeoordeling
- ALM-studie; in het kader van de ALM-studie worden voor elke pensioenkring van Stap twee klimaatscenario's uitgerekend: het transitie scenario en het 4-graden scenario
- Investment cases voor de beleggingscategorieën

- Beoordeling van duurzaamheidsaanpak vermogensbeheerders; Stap heeft de manager selectie en monitoring van vermogensbeheerders uitbesteed aan haar fiduciair manager. De mate waarop vermogensbeheerders ESG integreren in het beleggingsproces is een integraal element van managerselectie en -monitoring voor actief beheerde mandaten. Tijdens de 'due diligence' wordt onderzocht of een externe manager voldoende aandacht heeft voor ESG-aspecten. Daarbij wordt onder andere gekeken naar de mate waarin de manager over ESG-research beschikt en of ESG-risico's en -kansen worden meegenomen bij aan- en verkoopbeslissingen.

Om de duurzaamheidsrisico's te beheersen wordt gebruik gemaakt van (een combinatie van) verschillende instrumenten. Deze instrumenten betreffen stemmen, monitoring en dialoog, uitsluitingen, ESG-integratie en specifieke beleggingsoplossingen die deze risico's naar verwachting verminderen. De inzet van deze instrumenten is een onderdeel van het Stap MVB-beleid, het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsproces. Als zodanig wordt de evaluatie van de effectiviteit van de gebruikte instrumentarium en de uitgangspunten van de risicobeheersing een integraal onderdeel van de evaluatie cyclus.

Stap hanteert ook een beleid inzake beloningen voor alle bestuurders en medewerkers dat niet aanzet tot het nemen van (duurzaamheids)risico's, risicovol beleggen of minder zorgvuldig risicomangement. Om een prikkel tot het nemen van duurzaamheidsrisico's te voorkomen kent Stap geen variabele beloningen toe.

In de beleggingsportefeuille van Stap worden duurzaamheidsrisico's integraal meegewogen, maar er wordt op dit moment geen expliciete beoordeling gemaakt in hoeverre de beleggingen op de EU Taxonomie zijn afgestemd. Als zodanig belegt Stap op dit moment 0% van haar vermogen in activiteiten die ecologisch duurzaam zijn zoals bedoeld onder de definitie van de EU Taxonomie. De EU Taxonomie bevat een classificatiesysteem om te bepalen of activiteiten ecologisch duurzaam ('groen') zijn. De verordening beschrijft wanneer een activiteit substantieel bijdraagt aan een van de milieudoelstellingen. Stap blijft zich inspannen om na te gaan welke onderliggende beleggingen van de pensioenregelingen voldoen aan de Taxonomie.

Duurzaamheidsrisico's op pensioenregeling niveau

De opgestelde risicohouding van de Pensioenkring vormt voor Stap het vertrekpunt met betrekking tot de uitvoering van de regeling en het beleid: de risicohouding vormt daarmee ook de basis voor de inrichting van het beleggingsbeleid. Duurzaamheidsrisico is, naast traditionele risico's zoals markt of inflatierisico, een van de risicobronnen waar de Pensioenkring aan wordt blootgesteld en wordt daarom integraal meegenomen in het

beleggingsproces. Het beleggingsbeleid en beleggingsoplossingen van de Pensioenkring houden rekening met de volgende duurzaamheidsrisico's die potentieel de waarde van de portefeuille kunnen beïnvloeden:

1. Governance: ontoereikende praktijken op gebied van goed ondernemingsbestuur kunnen waardevermindering van bedrijven in de portefeuille tot gevolg hebben. Stap belegt voor lange termijn in een breed gespreide portefeuille van bedrijven, waardoor het effect op het rendement van de totale portefeuille naar verwachting beperkt blijft.
2. Mensenrechten: schendingen van mensenrechten kunnen zowel reputatie als financiële gevolgen hebben voor een pensioenfonds. In het geval van schending van mensenrechten door bedrijven is de impact op het rendement van de aandelenportefeuille vergelijkbaar met controverses op het vlak van governance. In het geval van leningen van landen is de impact op verwacht rendement moeilijk in te schatten. Vanuit het oogpunt van de rol van Stap in de maatschappij en reputatierisicobeheersing kiest Stap ervoor om landen die mensenrechten schenden of betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens, op voorhand uit te sluiten. Ook bedrijven die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens zijn uitgesloten. Stap belegt eveneens niet in bedrijven uit of overheidsleningen van Rusland
3. Klimaatverandering: de beleggingsportefeuille is via meerdere kanalen blootgesteld aan de risico's die voortvloeien uit klimaatverandering. Enerzijds is er sprake van risico's die volgen uit de energietransitie en de daar voortvloeiende veranderingen in o.a. de wet- en regelgeving. Anderzijds is de beleggingsportefeuille blootgesteld aan fysieke risico's veroorzaakt door de klimaatverandering. Om inzicht te krijgen in de gevolgen van klimaatverandering op de portefeuille past Stap twee scenario's toe: een transitiescenario, waarbij de onderliggende aanname is dat de transitie abrupt plaatsvindt en een 4 graden scenario, waarin het klimaat significant verandert. Dit tweede scenario resulteert in extremere weersomstandigheden met een hogere frequentie. Op dit moment kwantificeert Stap allen het eerste scenario (abrupte transitie) daar de effecten van het tweede scenario pas na de ALM horizon zich naar verwachting zullen voordoen.
4. Biodiversiteit: biodiversiteit is een graadmeter voor de gezondheid van de natuur. Het zorgt voor ecosystemen waarin organismen kunnen leven. Permanent verlies van biodiversiteit vormt net als klimaatverandering één van de grootste systeemrisico's voor al het leven op de planeet en is tevens sterk met klimaatverandering verbonden. Dit heeft grote consequenties voor de samenleving, de economie en ook financiële instellingen, zoals pensioenfondsen. De methoden om de blootstelling van de portefeuille te bepalen aan activiteiten die negatieve invloed hebben op de biodiversiteit zijn

nog in ontwikkeling. Op den duur zal naar verwachting het effect op het rendement als gevolg van verlies van biodiversiteit vergelijkbaar zijn met het effect van klimaatverandering wanneer geen energietransitie plaats vindt.

Stap MVB beleid

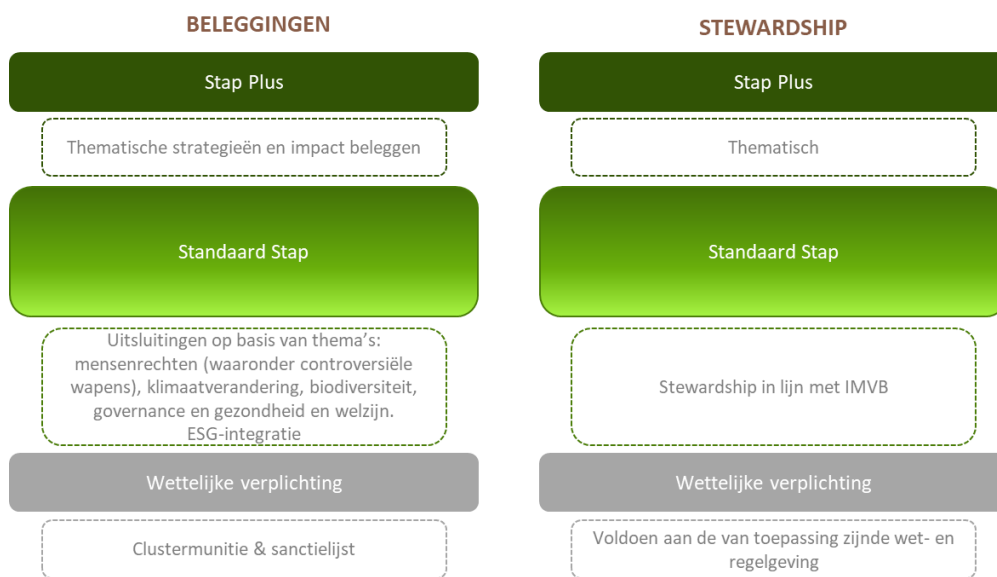
Om tegemoet te komen aan de specifieke karakteristieken van een Algemeen Pensioenfonds wordt binnen het MVB-beleid een 'ladder'-benadering gehanteerd met verschillende niveaus. Het MVB-beleid kan voor elke pensioenkring binnen de gestelde kaders op verschillende niveaus plaatsvinden.

Het niveau van het MVB-beleid met betrekking tot de invulling van de producten behoeft niet per definitie hand in hand te gaan met het niveau van stewardship. Vaak voeren vermogensbeheerders uitgebreide stewardship programma's die worden toegepast op het gehele productenaanbod, en tegelijkertijd bieden ze beleggingen aan waarin de invulling van ESG-risicomanagement onvoldoende aandacht wordt besteed aan de risico's die zich tegenwoordig manifesteren.

In het MVB-kader van Stap is daarom een splitsing aangebracht tussen stewardship (stemmen, screening en dialoog) en de invulling van de beleggingen (zoals zichtbaar in onderstaande figuur).

Binnen elk van die twee aspecten van MVB-beleid is er sprake van drie tredes:

- Wettelijke verplichting
- Standaard Stap
- Stap plus

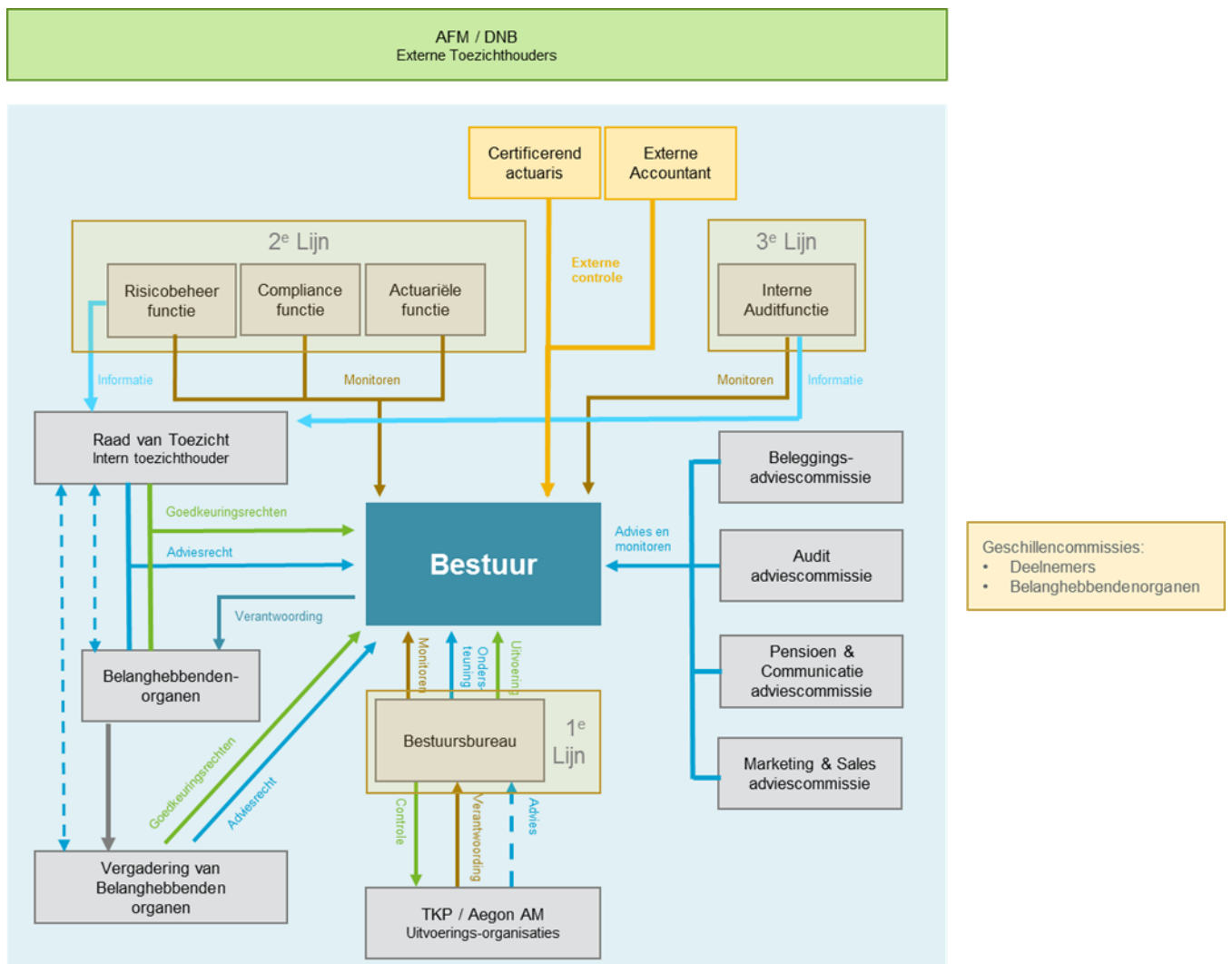

Figuur: kaders MVB-beleid

Het MVB-beleid wordt ingevuld met diverse instrumenten, waaronder screening, uitsluitingen van bedrijven en landen en stembeleid.

Bijlage 2 Organogram Pensioenfonds

In de onderstaande tabel is het organogram van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap opgenomen. De organisatie van Stap is ingericht in overeenstemming met de wettelijke bepalingen inzake Pension Fund Governance en de wettelijke vereisten dat het Bestuur ten allen tijde in control is van de activiteiten van het Fonds en zorgdraagt voor een beheerste en integere bedrijfsvoering.

De voorzitters van de afzonderlijke Belanghebbendenorganen hebben zitting in de vergadering van Belanghebbendenorganen. Stap heeft een externe certificerend actuaris aangesteld en de jaarrekening, financiële opstellingen van de Pensioenkringen worden gecontroleerd door een externe accountant.

Bijlage 3 Selectieproces externe vermogensbeheerders

Selectie externe vermogensbeheerders

Het selectieproces van externe vermogensbeheerders is als volgt:

Afbakening van het initiële universum

Het manager selectieproces van Aegon AM begint bij het in kaart brengen van het universum van externe vermogensbeheerders die in staat zijn om het aangeboden mandaat te beheren. Aegon AM maakt gebruik van interne en externe research om het initiële universum goed in beeld te krijgen.

Lijst met potentieel geschikte externe vermogensbeheerders

Op basis van de volgende criteria wordt het initiële universum teruggebracht naar een werkbare lijst van potentieel geschikte externe vermogensbeheerders.

- De filosofie en de stijl van de externe vermogensbeheerder moet passen in het gewenste profiel
- De strategie van de externe vermogensbeheerder moet voldoen aan een bepaald minimum en maximum vereist vermogen onder beheer
- De externe vermogensbeheerder moet expertise hebben op het gebied van institutioneel vermogensbeheer
- De externe vermogensbeheerder moet bereid zijn het mandaat op gesegregeerde basis te willen beheren
- Het team dat verantwoordelijk is voor het management van de strategie moet voldoen aan een bepaalde minimum omvang
- De externe vermogensbeheerder moet een aantoonbaar positief track record hebben
- De periode waarin het track record is gerealiseerd moet een bepaalde minimum duur hebben.

Oordeel op basis van rating

De externe vermogensbeheerders die de eerste selectie doorstaan, worden onderworpen aan een nader diepgaand onderzoek. Zij krijgen een uitgebreide, door Aegon AM samengestelde, vragenlijst toegestuurd op basis waarvan een gedetailleerd inzicht wordt verkregen in:

- De omvang en ervaring van het team
- De werking van het beleggingsproces
- De werking van het risicomanagement
- De beloning van portfoliomanagers
- De filosofie van de externe vermogensbeheerder
- Het historische rendement ten opzichte van de benchmark.

Daarnaast worden de historische portefeuilles van externe vermogensbeheerders geanalyseerd en kan worden beoordeeld of de externe vermogensbeheerders daadwerkelijk beleggen op de manier zoals ze hebben beschreven in de vragenlijst (stijl, verwacht risico etc.). Op basis van deze selectie wordt aan de externe managers een rating gegeven van 1/ t/m 4. Alleen van externe vermogensbeheerders met een score 3 of 4 wordt verwacht dat ze consistent waarde kunnen toevoegen en deze komen in aanmerking voor het beheer van een mandaat.

On-site due diligence

Externe vermogensbeheerders met een 3 of 4 rating worden onderworpen aan een uitgebreide on-site due diligence. Tijdens deze site visit wordt o.a. aandacht geschonken aan het senior management van de kandidaat om duidelijk in beeld te krijgen wat de toekomstverwachting is voor de organisatie. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het portefeuillemanagement en het risicomanagement, maar ook aan trading, compliance en andere operationele aspecten (o.a. back-office activiteiten).

Watchlist

Binnen het kader van de monitoring worden de externe vermogensbeheerders door Aegon AM periodiek op een aantal kwalitatieve en kwantitatieve criteria beoordeeld. Dit kan leiden tot plaatsing op de watchlist.

Een externe vermogensbeheerder kan langere tijd minder goed presteren zonder dat de selectiecriteria op basis waarvan de externe vermogensbeheerder in het verleden is aangesteld, zijn gewijzigd. Daarom wordt een aantal kwantitatief en objectief meetbare criteria gehanteerd die zullen leiden tot ontslag van de externe

vermogensbeheerder. Alleen bij zwaarwegende argumenten kan in dergelijke situaties worden besloten het mandaat voort te zetten. Deze criteria zijn als volgt:

- Het behaalde relatieve rendement is significant negatief
- Er is een significante terugval in het relatieve rendement

De externe vermogensbeheerder heeft op een drie-jaars basis geen waarde weten toe te voegen.

Bijlage 4 Ervaringssterfte en partnerfrequenties

Ervaringssterfte

Zoals in hoofdstuk 7.1 benoemd, bestaan de sterftetekansen uit twee onderdelen:

- De basis overlevingstafel, de meest recente prognosetafel, zoals gepubliceerd door het Koninklijke Actuarieel Genootschap,
- Kringspecifieke ervaringssterfte (correctiefactoren op de prognosetafel).

De basis overlevingstafel is gebaseerd op de gehele bevolking. Indien er een verschil is in (verwachte) sterfte tussen de gehele bevolking en de pensioenkringpopulatie kunnen er correctiefactoren worden toegepast op de basis overlevingstafel. De kringspecifieke ervaringssterfte voor Pensioenkring TotalEnergies Nederland is bepaald met behulp van het Demographic Horizons™ model (Aon).

Het bestuur toetst iedere twee jaar (bij aanpassing van de prognosetafel) in hoeverre de gehanteerde ervaringssterfte gecontinueerd kan worden. Hierbij wordt gekeken naar:

1. Waargenomen sterfte in het verleden
2. Veranderde omstandigheden (een inschatting van hoe de ervaringssterfte in de toekomst kan afwijken van hetgeen in het verleden is waargenomen)

Indien beperkte data beschikbaar is (minder dan vijf jaar) wordt op basis van jaarwerkcijfers beoordeeld in hoeverre de gehanteerde sterftegrondslagen aansluiten bij de gerealiseerde en waargenomen sterfte. Indien minimaal vijf jaar aan data beschikbaar is wordt tevens een backtest uitgevoerd. Veranderde omstandigheden waardoor de gehanteerde ervaringssterfte mogelijk niet gecontinueerd kan worden zijn verwachte of voorziene wijzigingen in de samenstelling van het deelnemers- c.q. verzekerdenbestand, verschuivingen door de tijd in activiteiten of functieniveaus of wijzigingen in onderliggende regelingen en overeenkomsten. Om actualiteit van de sterftegrondslagen te borgen wordt de kringspecifieke ervaringssterfte minimaal eens in de vijf jaar herijkt.

In de tabellen op de volgende pagina's zijn de correctiefactoren per leeftijd en geslacht weergegeven, zoals deze vanaf 8 december 2022 gelden.

Correctiefactoren : Hoofdverzekerden								
Leeftijd	M	V	Leeftijd	M	V	Leeftijd	M	V
0	0,506	0,785						
1	0,506	0,785	41	0,506	0,785	81	0,772	0,912
2	0,506	0,785	42	0,506	0,785	82	0,783	0,917
3	0,506	0,785	43	0,506	0,785	83	0,793	0,921
4	0,506	0,785	44	0,506	0,785	84	0,804	0,925
5	0,506	0,785	45	0,506	0,785	85	0,815	0,930
6	0,506	0,785	46	0,506	0,785	86	0,826	0,934
7	0,506	0,785	47	0,506	0,785	87	0,838	0,939
8	0,506	0,785	48	0,506	0,785	88	0,849	0,944
9	0,506	0,785	49	0,506	0,785	89	0,861	0,948
10	0,506	0,785	50	0,506	0,785	90	0,873	0,953
11	0,506	0,785	51	0,513	0,789	91	0,885	0,957
12	0,506	0,785	52	0,520	0,793	92	0,897	0,962
13	0,506	0,785	53	0,527	0,797	93	0,909	0,967
14	0,506	0,785	54	0,534	0,800	94	0,922	0,971
15	0,506	0,785	55	0,542	0,804	95	0,934	0,976
16	0,506	0,785	56	0,549	0,808	96	0,947	0,981
17	0,506	0,785	57	0,557	0,812	97	0,960	0,986
18	0,506	0,785	58	0,564	0,816	98	0,973	0,990
19	0,506	0,785	59	0,572	0,820	99	0,986	0,995
20	0,506	0,785	60	0,580	0,824	100	1,000	1,000
21	0,506	0,785	61	0,588	0,828	101	1,000	1,000
22	0,506	0,785	62	0,596	0,832	102	1,000	1,000
23	0,506	0,785	63	0,604	0,836	103	1,000	1,000
24	0,506	0,785	64	0,612	0,840	104	1,000	1,000
25	0,506	0,785	65	0,621	0,844	105	1,000	1,000
26	0,506	0,785	66	0,629	0,848	106	1,000	1,000
27	0,506	0,785	67	0,638	0,852	107	1,000	1,000
28	0,506	0,785	68	0,647	0,857	108	1,000	1,000
29	0,506	0,785	69	0,656	0,861	109	1,000	1,000
30	0,506	0,785	70	0,665	0,865	110	1,000	1,000
31	0,506	0,785	71	0,674	0,869	111	1,000	1,000
32	0,506	0,785	72	0,683	0,873	112	1,000	1,000
33	0,506	0,785	73	0,692	0,877	113	1,000	1,000
34	0,506	0,785	74	0,702	0,882	114	1,000	1,000
35	0,506	0,785	75	0,711	0,886	115	1,000	1,000
36	0,506	0,785	76	0,721	0,890	116	1,000	1,000
37	0,506	0,785	77	0,731	0,895	117	1,000	1,000
38	0,506	0,785	78	0,741	0,899	118	1,000	1,000
39	0,506	0,785	79	0,751	0,903	119	1,000	1,000
40	0,506	0,785	80	0,762	0,908	120	1,000	1,000

Correctiefactoren : Medeverzekerden								
Leeftijd	M	V	Leeftijd	M	V	Leeftijd	M	V
0	0,586	0,721						
1	0,586	0,721	41	0,586	0,721	81	0,816	0,883
2	0,586	0,721	42	0,586	0,721	82	0,825	0,889
3	0,586	0,721	43	0,586	0,721	83	0,834	0,895
4	0,586	0,721	44	0,586	0,721	84	0,843	0,901
5	0,586	0,721	45	0,586	0,721	85	0,852	0,907
6	0,586	0,721	46	0,586	0,721	86	0,861	0,913
7	0,586	0,721	47	0,586	0,721	87	0,870	0,918
8	0,586	0,721	48	0,586	0,721	88	0,880	0,925
9	0,586	0,721	49	0,586	0,721	89	0,889	0,931
10	0,586	0,721	50	0,586	0,721	90	0,899	0,937
11	0,586	0,721	51	0,592	0,726	91	0,908	0,943
12	0,586	0,721	52	0,598	0,731	92	0,918	0,949
13	0,586	0,721	53	0,605	0,735	93	0,928	0,955
14	0,586	0,721	54	0,611	0,740	94	0,938	0,962
15	0,586	0,721	55	0,618	0,745	95	0,948	0,968
16	0,586	0,721	56	0,625	0,750	96	0,958	0,974
17	0,586	0,721	57	0,631	0,755	97	0,968	0,981
18	0,586	0,721	58	0,638	0,760	98	0,979	0,987
19	0,586	0,721	59	0,645	0,765	99	0,989	0,993
20	0,586	0,721	60	0,652	0,770	100	1,000	1,000
21	0,586	0,721	61	0,659	0,775	101	1,000	1,000
22	0,586	0,721	62	0,666	0,780	102	1,000	1,000
23	0,586	0,721	63	0,673	0,785	103	1,000	1,000
24	0,586	0,721	64	0,680	0,790	104	1,000	1,000
25	0,586	0,721	65	0,688	0,795	105	1,000	1,000
26	0,586	0,721	66	0,695	0,801	106	1,000	1,000
27	0,586	0,721	67	0,703	0,806	107	1,000	1,000
28	0,586	0,721	68	0,710	0,811	108	1,000	1,000
29	0,586	0,721	69	0,718	0,816	109	1,000	1,000
30	0,586	0,721	70	0,725	0,822	110	1,000	1,000
31	0,586	0,721	71	0,733	0,827	111	1,000	1,000
32	0,586	0,721	72	0,741	0,833	112	1,000	1,000
33	0,586	0,721	73	0,749	0,838	113	1,000	1,000
34	0,586	0,721	74	0,757	0,844	114	1,000	1,000
35	0,586	0,721	75	0,765	0,849	115	1,000	1,000
36	0,586	0,721	76	0,774	0,855	116	1,000	1,000
37	0,586	0,721	77	0,782	0,860	117	1,000	1,000
38	0,586	0,721	78	0,790	0,866	118	1,000	1,000
39	0,586	0,721	79	0,799	0,872	119	1,000	1,000
40	0,586	0,721	80	0,807	0,877	120	1,000	1,000

Partnerfrequenties

Bij de berekening van de technische voorziening voor uitgesteld nabestaandenpensioen voor actieve deelnemers en slapers wordt uitgegaan van de partnerfrequenties zoals gepubliceerd bij de overlevingstafel van het AG over de waarnemingsperiode van 1995-2000. Voor het uitruikbaar nabestaandenpensioen is de partnerfrequentie op de pensioenrichtleeftijd 67 jaar gelijk aan 1. Na de pensioendatum wordt uitgegaan van het bepaalde man-vrouw systeem. In onderstaande tabel zijn de partnerfrequenties per leeftijd en geslacht weergegeven.

Partnerfrequenties Pensioenkring TotalEnergies Nederland					
Leeftijd	M	V	Leeftijd	M	V
18	0,01	0,05	46	0,90	0,85
19	0,08	0,15	47	0,90	0,85
20	0,15	0,25	48	0,90	0,85
21	0,22	0,35	49	0,90	0,85
22	0,29	0,45	50	0,90	0,85
23	0,36	0,55	51	0,90	0,84
24	0,43	0,65	52	0,90	0,83
25	0,50	0,75	53	0,90	0,82
26	0,54	0,77	54	0,90	0,81
27	0,58	0,79	55	0,90	0,80
28	0,62	0,81	56	0,90	0,79
29	0,66	0,83	57	0,90	0,78
30	0,70	0,85	58	0,90	0,77
31	0,74	0,85	59	0,90	0,76
32	0,78	0,85	60	0,90	0,75
33	0,82	0,85	61	0,90	0,74
34	0,86	0,85	62	0,90	0,73
35	0,90	0,85	63	0,90	0,72
36	0,90	0,85	64	0,90	0,71
37	0,90	0,85	65	0,90	0,70
38	0,90	0,85	66	0,90	0,70
39	0,90	0,85	67	0,90	0,70
40	0,90	0,85	68	0,90	0,70
41	0,90	0,85	69	0,90	0,70
42	0,90	0,85	70	0,90	0,70
43	0,90	0,85			
44	0,90	0,85			
45	0,90	0,85			

Bijlage 5 Rendementscurve

Onderstaande rentecurve is gebaseerd op de maximale rendementsparameters zoals vastgesteld in artikel 23a van het Besluit FTK (geldend per 1 juli 2023). Deze curve geldt voor de periode 1 januari 2024 tot uiterlijk 1 januari 2029 (of de eerdere transitiedatum naar het nieuwe pensioenstelsel).

Duur	Curve	Duur	Curve	Duur	Curve	Duur	Curve
1	1,29%	26	2,47%	51	2,28%	76	2,21%
2	1,73%	27	2,46%	52	2,27%	77	2,21%
3	1,86%	28	2,45%	53	2,27%	78	2,20%
4	1,95%	29	2,44%	54	2,27%	79	2,20%
5	2,07%	30	2,43%	55	2,26%	80	2,20%
6	2,14%	31	2,42%	56	2,26%	81	2,20%
7	2,19%	32	2,41%	57	2,26%	82	2,20%
8	2,23%	33	2,40%	58	2,25%	83	2,20%
9	2,30%	34	2,39%	59	2,25%	84	2,19%
10	2,34%	35	2,39%	60	2,25%	85	2,19%
11	2,39%	36	2,38%	61	2,24%	86	2,19%
12	2,43%	37	2,37%	62	2,24%	87	2,19%
13	2,45%	38	2,37%	63	2,24%	88	2,19%
14	2,48%	39	2,36%	64	2,23%	89	2,19%
15	2,50%	40	2,36%	65	2,23%	90	2,19%
16	2,50%	41	2,35%	66	2,23%	91	2,18%
17	2,51%	42	2,34%	67	2,23%	92	2,18%
18	2,51%	43	2,33%	68	2,22%	93	2,18%
19	2,51%	44	2,32%	69	2,22%	94	2,18%
20	2,51%	45	2,32%	70	2,22%	95	2,18%
21	2,51%	46	2,31%	71	2,22%	96	2,18%
22	2,50%	47	2,30%	72	2,22%	97	2,18%
23	2,49%	48	2,30%	73	2,21%	98	2,18%
24	2,49%	49	2,29%	74	2,21%	99	2,17%
25	2,48%	50	2,28%	75	2,21%	100	2,17%

Bijlage 6 Toetsing actuariële grondslagen

De actuariële grondslagen worden periodiek herijkt. In deze bijlage is voor elk van de gehanteerde actuariële grondslagen vastgelegd wanneer de grondslag voor het laatst is getoetst en wanneer een nieuwe toetsing zal plaatsvinden om zo de actualiteit en toereikendheid van de gehanteerde actuariële grondslagen te waarborgen en managen.

Tabel 1- Toetsing actuariële grondslagen

Actuariële grondslagen	Laatste toetsing	Komende toetsing	Periodiciteit
Sterftekansen	2022	2024	Elke 2 jaar
Correctiefactoren op sterftekansen	2022	2024	Elke 2 jaar
Partnerfrequenties	2019*	2024	Elke 5 jaar
Opslag voor wezenpensioen	2019*	2024	Elke 5 jaar
Leeftijdsverschil M/V	2021*	2026	Elke 5 jaar
Waardering niet opgevraagd pensioen	onbekend	2026	Elke 5 jaar
Kostenvoorziening: Actualisatie input basis model	Q1/Q2 2023	Q1/Q2 2024	Jaarlijks
Kostenvoorziening: Evaluatie model	Q3/Q4 2021	Q1/Q2 2024	Elke 3 jaar
Kostenvoorziening: Opslag toekomstige uitvoeringskosten	2021	2024	Elke 3 jaar

*Laatste toetsing uitgevoerd door Stichting TOTAL Pensioenfonds Nederland

Bijlage 7 Crisisplan

Financieel crisisplan

Pensioenkring TotalEnergies Nederland

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

stap
Algemeen
Pensioenfonds
Versie 2024

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	128
1.1	DEFINITIES.....	129
1.2	SITUATIE PENSIOENKRING PER 31 DECEMBER 2023	130
1.3	WETTELIJK KADER VOOR HET FINANCIEEL CRISISPLAN	130
1.4	DOELSTELLING VAN HET FINANCIEEL CRISISPLAN.....	130
1.5	MISSIE, VISIE EN DOELSTELLINGEN VAN HET FONDS.....	131
1.6	TOTSTANDKOMING FINANCIEEL CRISISPLAN.....	131
1.7	VASTSTELLING FINANCIEEL CRISISPLAN	131
2	FINANCIËLE CRISISSITUATIE	132
2.1	VASTSTELLING FINANCIËLE CRISISSITUATIE	132
2.2	BESCHIKBARE MAATREGELEN.....	135
2.3	MATE VAN INZETBAARHEID VAN DE (CRISIS)MAATREGELEN	136
2.4	WAT IS HET FINANCIËLE EFFECT VAN DE MAATREGELEN	136
2.5	EVENWICHTIGE BELANGENAFWEGING.....	137
3	BESLUITVORMING	138
3.1	BESLUITVORMINGSPROCES.....	138
3.2	BELEID ONGEDAAN MAKEN CRISISMAATREGELEN	139
3.3	JAARLIJKSE TOETS OP ACTUALITEIT FINANCIEEL CRISISPLAN	140

Versiebeheer

Datum	Auteur	Versie	Wijziging
Februari 2022	TKP		Bestaande crisisplan geactualiseerd.
Maart 2023	TKP		Crisisplan geactualiseerd
Maart 2024	TKP		Crisisplan geactualiseerd

1 Inleiding

Dit financieel crisisplan is onderdeel van de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) van de Pensioenkring TotalEnergies Nederland (hierna de Pensioenkring). In dit plan zijn maatregelen opgenomen die het Bestuur van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap (hierna het fonds) kan inzetten wanneer op korte termijn de financiële positie van de Pensioenkring zich bevindt op of snel beweegt richting kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstellingen van de Pensioenkring in gevaar komt. Het plan beschrijft de kritische grenzen, de beschikbaarheid en inzet van maatregelen en geeft een inschatting van de effectiviteit hiervan. Daarnaast wordt in dit plan ingegaan op de evenwichtige belangenbehartiging en communicatie.

Voor een financieel crisisplan geldt dat het Bestuur bij de beschreven maatregelen altijd de afweging maakt in hoeverre deze in het kader van de dan geldende omstandigheden en de aard van de financiële crisis binnen de Pensioenkring, daadwerkelijk doorgevoerd kunnen worden. Het financieel crisisplan is daarmee geen herstelplan. Een herstelplan is immers erop gericht te herstellen uit een bestaande tekortsituatie, terwijl een financieel crisisplan erop is gericht hoe in de toekomst om te gaan met de door het Bestuur gedefinieerde crisissituaties binnen de Pensioenkring. Daarnaast mag het Bestuur in een financieel crisisplan zelf een beschrijving geven van de verschillende crisissituaties voor de Pensioenkring, terwijl dit bij een herstelplan is vastgelegd in de wetgeving.

1.1 Definities

	Afkorting	Omschrijving
Actuele dekkingsgraad	ADG	De verhouding tussen de actuele marktwaarde van de bezittingen en de actuele waarde van de verplichtingen.
Beleidsdekkingsgraad	BDG	Het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over de afgelopen 12 maanden.
Kritische dekkingsgraad	KDG	De kritische ondergrens waarbij de dekkingsgraad van de Pensioenkring nog binnen de gekozen herstelperiode van 10 jaar kan herstellen naar de vereiste dekkingsgraad (31 december 2023 : 97,3%).
Minimaal vereiste dekkingsgraad	MVDG	De dekkingsgraad die bij de Pensioenkring minimaal aanwezig dient te zijn. Deze dekkingsgraad bestaat uit een algemene reserve van 4% en een reserve die afhankelijk is van het door de Pensioenkring gelopen overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico.
Toekomstbestendige toeslaggrens	TBT	De dekkingsgraad waarbij de Pensioenkring een volledige toeslag mag verlenen (30 september 2023: 141,1%).
Vereiste dekkingsgraad	VDG	De benodigde dekkingsgraad om nu en in de toekomst de verplichtingen na te kunnen komen. Dit is ook de dekkingsgraad die de Pensioenkring ten minste dient aan te houden op grond van wet- en regelgeving.

1.2 Situatie Pensioenkring per 31 december 2023

De situatie van de Pensioenkring per 31 december 2023 was als volgt:

De beleidsdekkingsgraad bedroeg per 31 december 2023 116,2%. Deze ligt onder de toekomstbestendige toeslaggrens van 141,1% en de vereiste dekkingsgraad van 119,4%, maar boven de toeslagdrempel van 110%. De kritische dekkingsgraad (KDG) bedraagt 97,3%.

Bovenstaande gegevens worden jaarlijks geactualiseerd.

1.3 Wettelijk kader voor het financieel crisisplan

Artikel 145 lid van de Pensioenwet bepaalt dat de ABTN een financieel crisisplan bevat waarin het fonds in casu de Pensioenkring beschrijft welke maatregelen ingezet kunnen worden in de situatie dat niet aan de vereisten gesteld bij of krachtens artikel 132 (vereist eigen vermogen) zal worden voldaan, en welke maatregelen ingezet kunnen worden in de situatie, bedoeld in artikel 140, eerste lid (minimaal vereist eigen vermogen).

1.4 Doelstelling van het financieel crisisplan

Het doel van het crisisplan is om voorbereid te zijn op een crisissituatie, inzicht te geven in welke maatregelen genomen (kunnen) worden en op welke wijze de evenwichtige belangenafweging wordt toegepast. Het crisisplan beschrijft ook wat het realiteitsgehalte en het effect van de maatregelen zijn.

Het crisisplan heeft ook als doel om deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden inzicht te geven in hoe er wordt gehandeld in een crisissituatie en wat dit voor hun pensioen betekent.

1.5 Missie, visie en doelstellingen van het fonds

In de missie is beschreven waarvoor het fonds staat, wat de bestaansgrond is en welke waarden en identiteit het fonds kenmerken. De missie, visie en doelstellingen van Stap zijn in paragraaf 1.3 van de ABTN beschreven. De doelstellingen van de Pensioenkring zijn in paragraaf 4.1. van de ABTN beschreven.

1.6 Totstandkoming financieel crisisplan

Het Bestuur is van mening dat een financieel crisisplan voor elke Pensioenkring onderdeel vormt van het integraal risicomanagement zoals door het fonds als geheel, maar ook per Pensioenkring is vormgegeven. Een financieel crisisplan richt zich voornamelijk op het wel of niet kunnen verwezenlijken van de strategische en operationele doelstellingen van de Pensioenkring binnen de kaders van de risicohouding. Het financieel crisisplan richt zich voornamelijk op de financiële risico's en vraagt van het Bestuur een heldere formulering ten aanzien van normen en limieten van de onderliggende financiële risico's binnen elke Pensioenkring.

Voor het opstellen van een financieel crisisplan is het daarom noodzakelijk goed zicht te hebben op de door het Bestuur geformuleerde missie en visie en daaraan gerelateerde operationele doelstellingen per Pensioenkring. Het bereiken van dekkingsgraadniveaus waardoor de doelstellingen binnen de Pensioenkring niet kunnen worden gerealiseerd, wordt als een financiële crisissituatie beschouwd.

Het Bestuur bespreekt ieder kwartaal de risicorapportages per Pensioenkring. Er wordt nadrukkelijk gekeken of in verschillende economische omgevingen het pensioenbeleid bijdraagt aan de geformuleerde doelstellingen van de Pensioenkring. Hierbij wordt aandacht besteed aan de herstelkracht en de kritische ondergrenzen van de Pensioenkring. Het Bestuur heeft bij het inrichten van zijn beleid per Pensioenkring het risico naar haar kritische grenzen verkleind, terwijl daarnaast als randvoorwaarde geldt dat de mogelijkheid van het nakomen van de toeslagambitie binnen de Pensioenkring gehandhaafd moet blijven.

1.7 Vaststelling financieel crisisplan

Dit financieel crisisplan is een dynamisch document en wordt jaarlijks geactualiseerd. Het financieel crisisplan is gebaseerd op de huidige wet- en regelgeving en de uitvoeringsovereenkomst(en) en/of uitvoeringsreglement(en) van de Pensioenkring.

2 Financiële crisissituatie

2.1 Vaststelling financiële crisissituatie

De Nederlandsche Bank heeft met een **beleidsregel**¹³, een nadere toelichting gegeven op artikel 145 van de Pensioenwet. In de toelichting op artikel 4 van die beleidsregel wordt de volgende opmerking gemaakt in het kader van de beschrijving van een financiële crisissituatie van het fonds:

Het gaat bij de beschrijving van een financiële crisissituatie van het fonds overigens niet om het beschrijven van een buiten het fonds plaatsvindende economische ontwikkeling die tot een economische crisis leidt. Het gaat om een financiële situatie van het fonds die door het Bestuur als een crisissituatie wordt beschouwd. Het is mogelijk dat er verschillende niveaus dekkingsgraad als financiële crisissituatie worden vastgesteld, zoals die bij verschillende stadia van een crisis zouden kunnen worden onderscheiden. Ook een dekkingsgraad boven het niveau van een dekkingstekort (dat is het niveau van de dekkingsgraad indien voldaan is aan de eis van het dekken van de technische voorzieningen door waarden en het bezitten van het minimum vereist eigen vermogen) zou door een Bestuur al als een financiële crisissituatie kunnen worden aangeduid. Bijvoorbeeld omdat het vanaf dat moment langdurig lastig wordt om te indexeren.

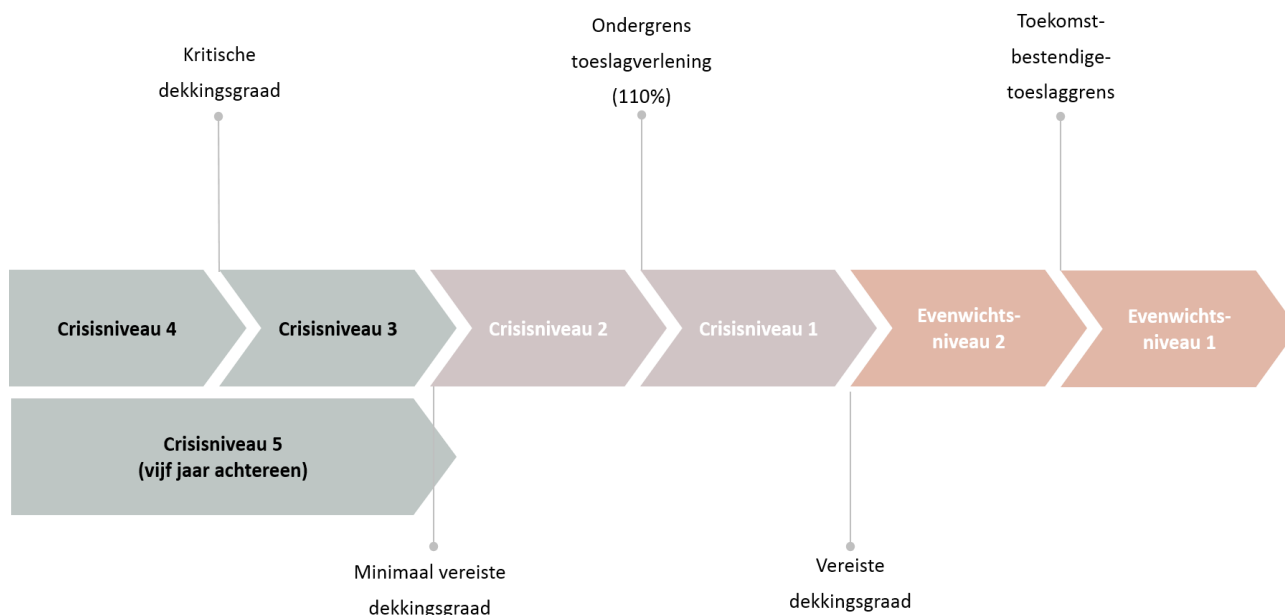
Gezien de door het Bestuur geformuleerde doelstellingen beoordeelt het Bestuur ook op deze wijze een financiële crisissituatie per Pensioenkring. Naar de mening van het Bestuur is er sprake van financiële crisis in een Pensioenkring wanneer de strategische doelstellingen van de Pensioenkring in gevaar komen.

Leidend in de vaststelling van een crisisniveau is de beleidsdekkingsgraad (BDG) in de Pensioenkring. Door diverse oorzaken kan de BDG onder druk komen te staan. Het beleggingsbeleid en het integraal risicomanagement is zodanig ingericht om een crisissituatie in een Pensioenkring zoveel mogelijk te voorkomen.

---

¹³ Beleidsregel van De Nederlandsche Bank van 5 december 2011, nr. Tb/2011/734668, inzake het opstellen van een financieel crisisplan in het kader van de verplichting op grond van artikel 145 Pensioenwet en artikel 140 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling en artikel 24 van het Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen om in de actuariële en bedrijfstechnische nota onder meer een beschrijving te geven van een financieel crisisplan als onderdeel van de hoofdlijnen van het interne beheersingssysteem en de financiële sturingsmiddelen (Beleidsregel financieel crisisplan pensioenfondsen).

Het fonds onderscheidt per Pensioenkring twee evenwichtsniveaus en vijf crisisniveaus. In onderstaande figuur is de relatie tussen de beleidsdekkingsgraad en een evenwichts- of crisissituatie voor de Pensioenkring weergegeven.

In de onderstaande tabel zijn de mogelijke beheersmaatregelen opgenomen bij de verschillende evenwichts- en crisisniveaus.

Tabel 1 – Vaststelling financiële crisissituatie in de Pensioenkring

Niveau	Wat betekent dit?	Mogelijke beheersmaatregelen
Evenwichtsniveau 1 (BDG > TBT)	<ul style="list-style-type: none"> Pensioenkring kan de doelstellingen behalen. Volledige toeslagverlening. Inhaaltoeslagen mogelijk. 	<ul style="list-style-type: none"> Geen verdere beheersingsmaatregelen benodigd Eventueel aanpassen beleggingsbeleid
Evenwichtsniveau 2 (VDG < BDG < TBT)	<ul style="list-style-type: none"> Toeslagverlening is mogelijk. Alleen geen volledige toeslag. 	<ul style="list-style-type: none"> Gedeeltelijke (toekomstbestendige) toeslagverlening Eventueel aanpassen beleggingsbeleid
Crisisniveau 1 (110% < BDG < VDG)	<ul style="list-style-type: none"> De Pensioenkring is binnen de gestelde wettelijke hersteltermijn van 10 jaar in staat om te herstellen tot het VEV. In deze situatie wordt mogelijk niet (geheel) voldaan aan de toeslagambitie. 	<ul style="list-style-type: none"> Gedeeltelijke (toekomstbestendige) toeslagverlening Jaarlijks opstellen herstelplan Eventueel aanpassen beleggingsbeleid

Niveau	Wat betekent dit?	Mogelijke beheersmaatregelen
Crisisniveau 2 (MVDG<BDG<110%)	<ul style="list-style-type: none"> De Pensioenkring is binnen de gestelde wettelijke hersteltermijn van 10 jaar in staat om te herstellen tot het VEV. De toeslagambitie kan niet meer worden gerealiseerd. 	<ul style="list-style-type: none"> Geen toeslagverlening Jaarlijks opstellen herstelplan Eventueel aanpassen beleggingsbeleid
Crisisniveau 3 (KDG<BDG<MVDG)	<ul style="list-style-type: none"> De Pensioenkring is binnen de gestelde wettelijke hersteltermijn van 10 jaar in staat om te herstellen tot het VEV. De toeslagambitie kan niet meer worden gerealiseerd. De kans op korten neemt toe. 	<ul style="list-style-type: none"> Geen toeslagverlening Jaarlijks opstellen herstelplan Bij BDG lager dan 100%: stopzetten waardeoverdrachten Eventueel aanpassen beleggingsbeleid
Crisisniveau 4 (BDG<KDG)	<ul style="list-style-type: none"> Geen toeslagverlening. Jaarlijks opstellen herstelplan. De Pensioenkring is binnen de gestelde wettelijke hersteltermijn van 10 jaar niet meer in staat om te herstellen. Na toepassing van alle mogelijke maatregelen dient een korting te worden doorgevoerd. Deze korting wordt over 10 jaar uitgesmeerd. De eerste korting is onvoorwaardelijk. In het jaar daarna wordt het lopende herstelplan geactualiseerd met een nieuwe termijn van 10 jaar. De toeslagambitie kan niet meer worden gerealiseerd. 	<ul style="list-style-type: none"> Geen toeslagverlening. Jaarlijks opstellen herstelplan Eventueel aanpassen beleggingsbeleid
Crisisniveau 5 (BDG<MVDG, 5 jaar achtereen)	<ul style="list-style-type: none"> De Pensioenkring moet na het vijfde jaar dat de BDG lager is dan het MVEV-niveau onvoorwaardelijk korten. De korting mag uitgesmeerd worden over maximaal 10 jaar, maar blijft onvoorwaardelijk (in tegenstelling tot de korting door het niet halen van het VEV-niveau). De toeslagambitie kan niet meer worden gerealiseerd. 	<ul style="list-style-type: none"> Geen toeslagverlening Jaarlijks opstellen herstelplan Eventueel aanpassen beleggingsbeleid

Toelichting van tabel 1– vaststelling financiële crisissituatie in de Pensioenkring

Wanneer de financiële positie (uitgedrukt in de BDG) hoger is dan de vereiste dekkingsgraad, dan is sprake van een evenwichtsniveau. Hierbij is het evenwichtsniveau 1 de situatie waarin volledige toeslagen gegeven kunnen worden. Daarnaast is het mogelijk om niet toegekende toeslagen in te halen en/of doorgevoerde kortingen ongedaan te maken. Evenwichtsniveau 2 is het niveau waarop de BDG hoger is dan de vereiste dekkingsgraad, maar lager dan de toekomstbestendige toeslaggrens. Op dit evenwichtsniveau geldt een

gedeeltelijke (toekomstbestendige) toeslagverlening, waarbij de Pensioenkring geen herstelplan hoeft in te dienen bij DNB. Er is geen sprake van een tekortsituatie.

Vanaf financieel crisisniveau 1, geldt dat de Pensioenkring conform artikel 138 van de Pensioenwet een herstelplan moet indienen. De Pensioenkring beschikt in deze situaties over onvoldoende wettelijk vastgestelde buffers en is er sprake van een tekortsituatie. De Pensioenkring hanteert bij het opstellen van het herstelplan een hersteltermijn van 10 jaar. Mocht de Pensioenkring een tekortsituatie niet binnen de gestelde wettelijke termijnen kunnen herstellen, dan zal het Bestuur de laatst mogelijke (crisis)maatregel inzetten, te weten het korten van pensioenaanspraken en –uitkeringen in de Pensioenkring. In dat geval bevindt de Pensioenkring zich in financieel crisisniveau 4 of 5. De Pensioenkring heeft als beleid dat de berekende benodigde korting wordt uitgesmeerd over 10 jaar. Voor crisisniveau 5 geldt dat deze korting onvoorwaardelijk is. De onvoorwaardelijke korting wordt in 10 jaar uitgesmeerd. In het daaropvolgende jaar moet weer een 10-jaarsherstelplan opgesteld worden, waarin de nog niet verrekende onvoorwaardelijke korting is opgenomen.

In november 2019 heeft de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een vrijstellingsregel getroffen om in het licht van de uitwerking van het pensioenakkoord pensioenkortingen te voorkomen dan wel te beperken. Indien een dergelijke situatie zich voordoet beoordeelt het Bestuur of het in het belang van alle betrokkenen van de Pensioenkring is om gebruik te maken van de vrijstellingsregel.

Naast bovenstaande financiële crisissituaties die afhankelijk zijn van de beleidsdekkingsgraad, beoordeelt het Bestuur ook naar aanleiding van de actuele dekkingsgraad of er een mogelijke crisis dreigt en er wellicht maatregelen nodig zijn. Hiervoor kan een extra vergadering worden ingelast.

2.2 Beschikbare maatregelen

Op grond van de aard van de pensioenregeling en de uitvoeringsovereenkomsten kan het Bestuur in de Pensioenkring een aantal sturingsmiddelen inzetten om te voorkomen dat de dekkingsgraad wegzakt richting de kritische grenzen. De Pensioenkring heeft de volgende middelen ter beschikking:

Beperken toeslagen of niet toekennen van een toeslag;
Aanpassen beleggingsbeleid;
Korten van pensioenaanspraken en –uitkeringen als laatste remedie.

Beperking toeslagen of niet toekennen van een toeslag

Het beperkt of niet toekennen van een toeslag is geen verbetering van de dekkingsgraad in de Pensioenkring. Het zorgt er wel voor dat de verplichtingen niet toenemen en daarmee de dekkingsgraad niet negatief wordt beïnvloed.

Aanpassen beleggingsbeleid

Het strategische beleggingsbeleid is erop gericht om de doelstellingen, waaronder de toeslagambitie, van de kring waar te maken. In een crisissituatie kan het noodzakelijk zijn om het beleggingsbeleid aan te passen om kortingen te voorkomen of verminderen. Hierbij geldt in het algemeen dat een fonds in een tekortsituatie wel het risicoprofiel mag verlagen (derisken), maar niet mag vergroten. In geval van derisken zal de kans dat de Pensioenkring zijn toeslagambitie waarmaakt kleiner worden. Een dergelijk besluit zal dus in overleg met het Belanghebbendenorgaan van de Pensioenkring moeten worden afgestemd.

Korten pensioenaanspraken en -uitkeringen

Het Bestuur ziet het korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten in de Pensioenkring als laatste redmiddel. De mogelijkheid tot het korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten is mogelijk op grond van het pensioenreglement. Dit is toegestaan op basis van artikel 134 van de Pensioenwet. In dit artikel zijn voorwaarden opgenomen over verlagen van de pensioenaanspraken. In de Pensioenwet en in lagere

regelgeving is geen nadere uitwerking ten aanzien van korten opgenomen. In de Pensioenwet is wel opgenomen dat er rekening moet worden gehouden met evenwichtige belangenbehartiging (artikel 105 lid 2).

Daarnaast gelden voor kortingsmaatregelen de volgende punten:

- Uitgangspunt is het evenredig korten voor alle drie geledingen, te weten de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden;
- Er wordt niet meer gekort dan strikt nodig is om voldoende te herstellen binnen de wettelijke termijnen;
- Er wordt, conform het beleid van de Pensioenkring, gebruik gemaakt van de maximale termijn van het uitsmeren van kortingen. Het Bestuur is van mening dat het beleidskader van de Pensioenkring van het fonds recht doet aan de voorwaarden waarbij het korten van pensioenuitkeringen en pensioenaanspraken inderdaad als laatste remedie/crisismaatregel wordt ingezet.

De periode waarover en de volgorde waarin eventuele toeslagachterstanden en kortingen worden hersteld is vastgelegd in hoofdstuk 7 van de ABTN.

2.3 Mate van inzetbaarheid van de (crisis)maatregelen

In onderstaande tabel is opgenomen op grond van welke juridische gronden de inzet van genoemde maatregelen gerechtvaardigd is.

Tabel 2 – Juridische gronden voor (crisis)maatregelen

Maatregel	Statuten	Pensioen-reglement	Uitvoerings-overeenkomst	ABTN	Inzet en prioritering
Beperkte - of geen toeslag	Art. 10	Art. 10	Art. 5	Hfd. 7	Regulier beleid
Risicobudget heralloceren	Art. 10	—	—	—	Regulier beleid
Korten van pensioenuitkeringen en – aanspraken	Art.10	Art. 8	Art. 5	Hfd. 7	Laatste maatregel

2.4 Wat is het financiële effect van de maatregelen

De onderstaande effecten van de verschillende maatregelen zijn uitgedrukt op basis van de financiële gegevens per 31 december van het voorgaande jaar.

Tabel 3 – Financieel effect

Dekkingsgraad	Maatregel	Actieve deelnemer (impact op DG)	Premievrije deelnemer (impact op DG)	Gepensioneerde deelnemer (impact op DG)
Evenwichtsniveau 1 (BDG > TBT)	Volledige toeslagverlening 1%	-0,63%	-0,13%	-0,64%
Evenwichtsniveau 2 (VDG < BDG < TBT)	Beperkte toeslagverlening 1%	-0,54%	-0,11%	-0,54%
Crisisniveau 1 (110% < BDG < VDG)	Beperkte toeslagverlening 1%	-0,49%	-0,10%	-0,50%
Crisisniveau 2 (MVDG < BDG < 110%)	Geen toeslagverlening	0,00%	0,00%	0,00%

Crisisniveau 3 (KDG<BDG<MVDG)	Geen toeslagverlening	0,00%	0,00%	0,00%
Crisisniveau 4 (BDG<KDG)	Korting van 1%	0,44%	0,09%	0,45%
Crisisniveau 5 (BDG<MVDG, 5 jaar achtereen)	Korting van 1%	0,47%	0,10%	0,48%

2.5 Evenwichtige belangenafweging

In de eerder genoemde beleidsregel van De Nederlandsche Bank wordt aangegeven dat in het financieel crisisplan een beschrijving opgenomen dient te worden hoe bij het inzetten van maatregelen op evenwichtige wijze rekening wordt gehouden met de belangen van de verschillende belanghebbenden van de Pensioenkring. Het Bestuur houdt daarbij zoals eerder aangegeven de huidige pensioenovereenkomst en het afgesproken beleidskader als uitgangspunt aan.

Het Bestuur neemt in zijn overwegingen ter beoordeling van de evenwichtigheid in de Pensioenkring tussen de verschillende belanghebbenden de volgende criteria mee:

- Effectiviteit: wat is het effect op de dekkingsgraad?
- Proportionaliteit: weegt het effect op tegen de impact voor de verschillende groepen van belanghebbenden?
- Solidariteit: zijn de bijdragen van de verschillende groepen van belanghebbenden met elkaar in evenwicht?
- Continuïteit: zijn de maatregelen verstandig met het oog op voorzienbare toekomstige (korte en lange termijn) ontwikkelingen?

Vanuit evenwichtsniveau 1 blijkt de Pensioenkring naar verwachting uitvoering te kunnen geven aan de doelstellingen van de pensioenregeling, te weten:

- het maximaliseren van het pensioenresultaat;
- het nagenoeg kunnen voorkomen van de situatie dat de BDG 5 jaar lang onder het MVEV-niveau ligt.

Op het moment dat de Pensioenkring wordt geconfronteerd met de situatie dat het zich niet op het evenwichtsniveau 1 bevindt, worden vanuit het geformuleerde pensioenbeleid maatregelen getroffen die moeten bijdragen tot herstel naar evenwichtsniveau 1. De effectiviteit van de maatregel is toegelicht in paragraaf 2.4.

Het Bestuur heeft op basis van de ALM-studie onderzocht in hoeverre binnen de bestaande beleidskaders maatregelen genomen kunnen worden die:

- bijdragen tot het maximeren van het pensioenresultaat;
- de kans dat de BDG onder de KDG uitkomt zo laag mogelijk houden;
- de kans dat de BDG langer dan 5 jaar onder het MVEV-niveau blijft zo laag mogelijk houden.

3 Besluitvorming

3.1 Besluitvormingsproces

Het crisisplan maakt onderdeel uit van de ABTN van het fonds en de Pensioenkring. Besluiten te nemen binnen het afgesproken pensioenbeleid kunnen conform de statuten door het Bestuur worden genomen met in achtneming van de bevoegdheden van het Belanghebbendenorgaan.

In onderstaande tabel is het besluitvormingsproces voor de verschillende maatregelen uiteengezet.

Tabel 5 – Besluitvormingsproces in geval van een crisis.

Maatregel	Betrokken partijen	Beschrijving proces	Tijdslijn
Beperking toeslagen of niet toekennen van een toeslag	<ul style="list-style-type: none"> • PCC • Bestuur	<p>Afhankelijk van financiële positie geen of gedeeltelijke toeslag. Toekenning op basis van BDG conform het toeslagbeleid zoals vastgelegd in de ABTN.</p> <p>De Pensioen- en Communicatieadviescommissie (PCC) adviseert het Bestuur, op basis van advies van de adviserend actuaris, over de toeslagverlening.</p> <p>Het Bestuur neemt een besluit over de toeslagverlening. Het Bestuur heeft een discretionaire bevoegdheid om af te wijken van het toeslagbeleid</p>	Laatste bestuursvergadering in 4e kwartaal
Aanpassen beleggingsbeleid	<ul style="list-style-type: none"> • BAC • Bestuur • Belanghebbendenorgaan	<p>Het Bestuur heeft de mogelijkheid het beleggingsbeleid aan te passen gegeven de financiële situatie van de Pensioenkring.</p> <p>De Beleggingsadviescommissie adviseert (BAC) het Bestuur, op basis van advies van de fiduciair beheerder, over het aanpassen van het beleggingsbeleid.</p> <p>Wijzigen in het strategische beleggingsbeleid worden vooraf ter goedkeuring voorgelegd aan het Belanghebbendenorgaan van de Pensioenkring.</p>	Afhankelijk van de situatie, maar kent in principe een korte doorlooptijd

Maatregel	Betrokken partijen	Beschrijving proces	Tijdslijn
Korten van pensioenaanspraken en –uitkeringen als laatste remedie	<ul style="list-style-type: none"> • PCC • Bestuur • Belanghebbenden-orgaan 	<p>Korten aanspraken en ingegane pensioenen in de Pensioenkring, na vaststelling evaluatie herstelplan in Q1.</p> <p>De Pensioen- en Communicatieadviescommissie (PCC) adviseert het Bestuur, op basis van advies van de adviserend actuaris, over het korten van de pensioenaanspraken en uitkeringen.</p> <p>Het Bestuur neemt een voorgenomen besluit en legt dit ter goedkeuring voor aan het Belanghebbendenorgaan van de Pensioenkring.</p> <p>Het Belanghebbendenorgaan neemt een besluit.</p> <p>Na goedkeuring van het Belanghebbendenorgaan neemt het Bestuur een definitief besluit.</p>	3 maanden

In het kader van het integraal risicomanagement heeft het Bestuur op basis van de door haar ingeschatte risico's en beheersmaatregelen, procedures opgenomen om te handelen in bepaalde specifieke (crisis)situaties binnen de Pensioenkring. Hierbij wordt ook aandacht besteed bij wie de actie wordt belegd, hoe bij een benodigde snelle besluitvorming overige bestuursleden worden geïnformeerd en hoe uiteindelijk de besluitvorming in dat geval kan plaatsvinden.

3.2 Beleid ongedaan maken crisismaatregelen

In artikel 137 lid 2, sub c van de Pensioenwet worden de regels gegeven om in het verleden gemiste toeslag of in het verleden doorgevoerde korting te compenseren. Die regels houden in dat de toekomstbestendige toeslagverlening niet in gevaar mag komen (er moet dus voldoende vermogen zijn om de volledige voorgenomen toeslag naar verwachting ook in de toekomst te kunnen blijven verlenen). Indien de Pensioenkring beschikt over een eigen vermogen wat meer is dan nodig volgens de TB-Toeslaggrens (en meer dan nodig voor VEV) en blijft daarover ook beschikken na de incidentele toeslagverlening en van het voor de incidentele toeslagverlening beschikbare vermogen wordt ten hoogste een vijfde in enig jaar gebruikt.

3.3 Jaarlijkse toets op actualiteit financieel crisisplan

Het crisisplan voor de Pensioenkring maakt onderdeel uit van de ABTN van de Pensioenkring en wordt jaarlijks als vast agendapunt besproken in een bestuursvergadering en getoetst aan de actualiteit.

4 Communicatie met belanghebbenden

De communicatie met belanghebbenden is te onderscheiden in twee onderdelen. Als eerste zal de Pensioenkring aan de belanghebbenden kenbaar maken dat er een crisisplan is opgesteld. Na vaststelling of actualisatie van dit financieel crisisplan informeert het Bestuur de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden over het crisisplan van de Pensioenkring door deze op de website te publiceren. De hoofdlijnen van het crisisplan zijn tevens onderdeel van de maandelijkse communicatie over de dekkingsgraad op de website

In onderstaande tabel is het communicatietraject na vaststelling van de crisissituatie weergegeven. De doelgroep voor communicatie bestaat uit alle (gewezen) deelnemers en gepensioneerden, werkgever(s), belanghebbendenorgaan en waar noodzakelijk de toezichthouder.

Tabel 4 – Communicatietraject na vaststelling financiële crisissituatie

Dekkingsgraad	Maatregel	Moment van communiceren	Hoofdboodschap
Evenwichtsniveau 1 (BDG > TBT)	<ul style="list-style-type: none"> • Volledige toeslagverlening • Ongedaan maken gemiste toeslagen/kortingen 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 4 weken na bestuursbesluit toeslagverlening 	<ul style="list-style-type: none"> • Goede financiële positie, volledige toeslag mogelijk. • Mogelijk ruimte voor ongedaan maken van gemiste toeslagen/kortingen
Evenwichtsniveau 2 (VDG < BDG < TBT)	<ul style="list-style-type: none"> • Beperkte toeslagverlening 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 4 weken na bestuursbesluit toeslagverlening 	<ul style="list-style-type: none"> • Goede financiële positie, toeslag mogelijk.
Crisisniveau 1 (110% < BDG < VDG)	<ul style="list-style-type: none"> • Beperkte toeslagverlening • Opstellen herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 4 weken na bestuursbesluit toeslagverlening • Binnen 2 weken na vaststelling herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële positie niet toereikend voor volledige toeslagverlening • Vanwege financiële positie herstelplan opgesteld. Herstel o.b.v. het herstelplan wel binnen gestelde termijn van 10 jaar mogelijk dus geen spraken van korten.
Crisisniveau 2 (MVDG < BDG < 110%)	<ul style="list-style-type: none"> • Geen toeslagverlening • Opstellen herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 4 weken na bestuursbesluit toeslagverlening • Binnen 2 weken na vaststelling herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële positie niet toereikend voor toeslagverlening • Vanwege financiële positie herstelplan opgesteld. Herstel o.b.v. het herstelplan wel binnen gestelde termijn van 10 jaar mogelijk dus geen spraken van korten.

Dekkingsgraad	Maatregel	Moment van communiceren	Hoofdboodschap
Crisisniveau 3 (KDG<BDG<MVDG)	<ul style="list-style-type: none"> • Geen toeslagverlening • Opstellen herstelplan • Bij BDG < 100%: stopzetten waardeoverdrachten 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 4 weken na bestuursbesluit toeslagverlening • Binnen 2 weken na vaststelling herstelplan • Binnen 4 weken na vaststellen BDG. 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële positie niet toereikend voor toeslagverlening • Vanwege financiële positie herstelplan opgesteld. Herstel o.b.v. het herstelplan wel binnen gestelde termijn van 10 jaar mogelijk dus geen spraken van korten.
Crisisniveau 4 (BDG<KDG)	<ul style="list-style-type: none"> • Korten pensioenaanspraken • Opstellen herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 1 week na Bestuursbesluit met inachtneming van wettelijke termijnen. • Binnen 2 weken na vaststelling herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële positie niet toereikend voor toeslagverlening • Vanwege financiële positie herstelplan opgesteld. Herstel o.b.v. het herstelplan niet binnen gestelde termijn van 10 jaar mogelijk. • Kortingsmaatregelen
Crisisniveau 5 (BDG<MVDG, 5 jaar achtereen)	<ul style="list-style-type: none"> • Korten pensioenaanspraken • Opstellen herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 1 week na Bestuursbesluit met inachtneming van wettelijke termijnen. • Binnen 2 weken na vaststelling herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële positie niet toereikend voor toeslagverlening • Vanwege financiële positie herstelplan opgesteld. Herstel o.b.v. het herstelplan niet binnen gestelde termijn van 10 jaar mogelijk. • Kortingsmaatregelen

Communicatie aan betrokkenen vindt plaats middels:

- algemene media van het fonds, zoals de website;
- brieven aan belanghebbenden;
- informatie in o.a. brieven, procesbrieven, website, (digitale) nieuwsbrief, UPO, pensioenplanner.

Indien het Bestuur van het fonds besluit tot het korten van pensioenaanspraken en pensioenuitkeringen in de Pensioenkring, zal DNB direct door middel van een brief op de hoogte worden gesteld. DNB toetst een voorgenomen besluit tot korten. De (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgevers dienen ten minste één maand, voordat de korting wordt gerealiseerd, geïnformeerd te worden. Ook DNB dient een maand vóór realisatie te worden geïnformeerd. De korting kan geen doorgang vinden zonder dat DNB hiermee heeft ingestemd.

De AFM adviseert vooruitlopend op een besluit tot korting belanghebbenden te informeren over een mogelijk kortingsbesluit. Dat betekent dat het wenselijk is deelnemers te informeren over een mogelijke korting op het moment dat een herstelplan wordt goedgekeurd waarin korting als mogelijke maatregel is opgenomen. Ook zal melding moeten worden gemaakt van de kortingsmaatregel die is opgenomen in het herstelplan in de start- en stopbrief.

Bijlage 8 Spoedprocedure beleggingen

1 Inleiding

Op basis van ALM studies en onderzoek naar beleggingscategorieën bepaalt het Bestuur van Stap het strategisch beleggingsbeleid voor iedere Pensioenkring. Hierbij heeft het Belanghebbendenorgaan van een Pensioenkring een goedkeuringsrecht met betrekking tot het strategisch beleggingsbeleid van de desbetreffende kring. Marktontwikkelingen kunnen echter leiden tot actuele risico's die niet aansluiten bij de afweging tussen rendement en risico voor de wat langere termijn. Dit memo behelst de spoedprocedure zoals door het bestuur is vastgesteld, waarbij op basis van marktontwikkelingen op korte termijn besluitvorming mogelijk is om, indien nodig, beleggingsrisico's te verkleinen danwel anderszins te wijzigen.

2 Samenvatting

Aegon Asset Management (Aegon AM) monitort de ontwikkelingen op de financiële markten dagelijks. Hierbij worden onder andere de dagelijkse ontwikkelingen in de Credit Default Swaps (CDS) spreads van landen en banken, volatiliteitsindices voor aandelenmarkten en rentederivaten en spreadontwikkelingen van bedrijfsobligaties gemonitord. Indien een situatie van onrust op de financiële markten zich voordoet, zal Aegon AM dit signaleren en de mogelijke dreiging inschatten.

Ontwikkelingen op financiële markten, in de politiek en economie kunnen aanleiding zijn om het rendement/risicoprofiel van de beleggingen van pensioenkringen op korte termijn anders in te schatten dan op basis van de lange termijn karakteristieken die typerend zijn voor ALM analyses. Om adequaat na signalering van een stresssituatie te kunnen ingrijpen in de beleggingsportefeuilles is het effectief om een spoedprocedure ingericht te hebben. Op voorstel van Aegon AM kan de spoedprocedure in werking worden gesteld.

In aanvulling op de inschatting van Aegon AM of het wenselijk is om de spoedprocedure te starten, wordt in paragraaf 5 de kwantitatieve trigger benoemd die is vastgesteld als zijnde een moment waarop Aegon AM altijd een signaal af dient te geven voor het opstarten van de spoedprocedure. Deze trigger bestaat uit van een stijging van de VIX volatiliteitsindex (de volatiliteitsindex van de S&P 500 aandelenindex) tot boven een niveau van 35.

Zoals in de inleiding is vermeld, heeft het Belanghebbendenorgaan van een Pensioenkring een goedkeuringsrecht met betrekking tot het strategisch beleggingsbeleid van de desbetreffende kring. Dit is één van de punten waarop de governance van Stap (en een APF in het algemeen) afwijkt van een regulier pensioenfonds. Het kan tijdrovend zijn om in iedere situatie de besluiten van het Bestuur als gevolg van de spoedprocedure ter goedkeuring voor te leggen aan het Belanghebbendenorgaan. In verband met de gewenste doorlooptijd in geval van een spoedprocedure heeft het Bestuur ervoor gekozen om de Belanghebbendenorganen van de Pensioenkringen niet om goedkeuring te vragen in geval van het inwerking treden van de spoedprocedure en dit vooraf af te stemmen met het Belanghebbendenorgaan. Wel hebben de Belanghebbendenorganen een toehoordersrol via een afgevaardigde op de bestuursvergadering waar het spoedbesluit genomen wordt, waarbij geldt dat absentie van één of meer Belanghebbendenorganen geen beletsel kan vormen voor de voortgang van het proces.

Expliciet onderdeel van het strategisch beleggingsbeleid van de Pensioenkringen is dan ook dat het belanghebbendenorgaan tijdens het inwerking treden van de spoedprocedure niet geconsulteerd zal worden en dat het Belanghebbendenorgaan in ieder geval achteraf wordt geïnformeerd en om goedkeuring wordt verzocht indien als gevolg van het besluit naar aanleiding van de spoedprocedure het beleggingsbeleid van de Pensioenkring buiten de vooraf gedefinieerde tactische bandbreedtes vallen.

3 Spoedprocedure

Op basis van de ALM studie wordt onder andere de strategische beleggingsmix bepaald die het best aansluit bij de doelstellingen van een Pensioenkring van Stap. In het algemeen zal uit de ALM studie blijken dat er een bepaalde mate van risico noodzakelijk is om de doelstelling van een goed pensioen te kunnen realiseren, onder meer gegeven de aannames die ten grondslag liggen aan de premie. Dit impliceert dat in het beleid enerzijds voldoende risicovolle posities moeten zijn opgenomen, maar dat anderzijds er niet te veel risico moet worden gelopen. Dit resulteert in een gewenst rendement-/risicoprofiel dat in de operationele uitvoering ingericht en bewaakt moet worden.

In bepaalde situaties met mogelijk negatieve gevolgen voor de financiële markten kan de situatie ontstaan waarin het actuele rendement-/risicoprofiel niet meer aansluit bij het gewenste rendement-/risicoprofiel. (Tijdelijke) aanpassing van de beleggingsportefeuille kan dan gewenst zijn. In deze acute situaties kan een spoedprocedure vormgeven aan de te ondernemen stappen. Hierna volgt de te volgen spoedprocedure.

De doelstelling van de spoedprocedure is dat het Bestuur op zeer korte termijn een besluit kan nemen. De spoedprocedure bestaat uit een aantal stappen:

1. Aegon AM initieert contact met de Manager Beleggingen (of zijn vervanger) van het Bestuursbureau van Stap. De Manager Beleggingen (of zijn vervanger) van het Bestuursbureau van Stap overlegt met Aegon AM en de leden van de Beleggingsadviescommissie (BAC) of de spoedprocedure in gang wordt gezet. In eerste instantie het Bestuur en daarna de Belanghebbendenorganen worden over de uitkomst hiervan geïnformeerd.
2. De Manager Beleggingen (of zijn vervanger) van het Bestuursbureau van Stap roept op zeer korte termijn de Beleggingsadviescommissie (BAC) van Stap bijeen
3. Besluitvorming Bestuur op basis advies BAC, met gelegenheid voor een afvaardiging per Belanghebbendenorgaan als toehoorder
4. Uitvoering en achteraf informeren en indien van toepassing verzoek om goedkeuring van de desbetreffende Belanghebbendenorganen
5. Intensieve monitoring van ontwikkelingen
6. Terugkeer naar normale situatie

Stap 1/2: Het op zeer korte termijn bijeenroepen van de BAC

De aanleiding om de BAC bijeen te roepen is een plotselinge situatie waarbij verwacht wordt dat de gevolgen voor de pensioenkringen groot kunnen zijn. Hierbij kan gedacht worden aan onrust op de financiële markten of ontwikkelingen die voor onrust op de financiële markten kunnen zorgen. Voorbeelden van situaties hiervan kunnen zijn:

- De volatiliteit op de markten neemt sterk toe.
- De VIX komt uit boven een niveau van 35.
- Een grote financiële instelling dreigt failliet te gaan of is failliet gegaan.
- Een politiek conflict.
- Een terroristische aanslag in de westerse wereld.

Indien Aegon AM een situatie signaleert waarbij de spoedprocedure in gang gezet zou kunnen worden, wordt eerst contact opgenomen met Manager Beleggingen van het Bestuursbureau (of zijn vervanger). De BAC wordt in dat geval geconsulteerd over de ontstane situatie. Vervolgens wordt na overleg tussen Aegon AM, de Manager Beleggingen van het Bestuursbureau en de BAC, door de BAC het besluit genomen of de spoedprocedure in gang wordt gezet.

Indien de spoedprocedure in gang wordt gezet zal de BAC vervolgens een voorstel doen aan het Bestuur over de te nemen maatregelen. Waarbij ook de situatie wordt omschreven waarin financiële risico's weer als genormaliseerd kunnen worden beschouwd, dit ten behoeve van de uitvoering van Stap 6 in deze procedure.

Stap 3: Besluitvorming Bestuur

Indien de BAC adviseert om de beleggingsportefeuille van een Pensioenkring strategisch aan te passen, dan vindt vervolgens op zeer korte termijn een bespreking plaats tussen de beschikbare leden van het Bestuur, waarbij voldoende leden en in ieder geval de voorzitter of zijn vervanger aanwezig moeten zijn. De Belanghebbendenorganen worden hierbij in de gelegenheid gesteld om een lid als afgevaardigde (toehoorder) deze bespreking bij te laten wonen.

De bespreking kan plaatsvinden door bijeen te komen op locatie, een telefonische conferentie of een combinatie van beide. De bespreking is op basis van het voorstel van de BAC, dat schriftelijk aan de leden van het Bestuur wordt voorgelegd. Daarbij zal een reactietermijn van 24 uur worden gehanteerd.

Stap 4: Uitvoering

Na het besluitvormingsproces geeft het Bestuur aan Aegon AM opdracht het besluit uit te voeren. De Belanghebbendenorganen zullen door het Bestuursbureau worden geïnformeerd en om goedkeuring worden verzocht indien als gevolg van het besluit naar aanleiding van de spoedprocedure het beleggingsbeleid van de Pensioenkring buiten de vooraf gedefinieerde tactische bandbreedtes vallen.

Stap 5: Intensieve monitoring van ontwikkelingen

Het grootste risico van het aanpassen van het rendement-/risicoprofiel is dat de timing ongunstig is en de markten snel na de aanpassing hertstellen, waardoor minder van dit herstel wordt geprofiteerd en verliezen permanent worden gerealiseerd. Daarom volgt Aegon AM de ontwikkelingen op de markt intensief en rapporteert daarover op frequente basis aan het Bestuur en het Bestuursbureau.

Stap 6: Terugkeer naar normale situatie

Zodra de risico's op de financiële markten weer terugkeren naar normale waarden zal Aegon AM in overleg met de BAC adviseren de beleggingsportefeuille weer naar de normale strategische gewichten terug te brengen. De overleggen kunnen in de reguliere vergadercyclus worden afgehandeld, echter ingelaste (telefonische) overleggen zijn ook mogelijk.

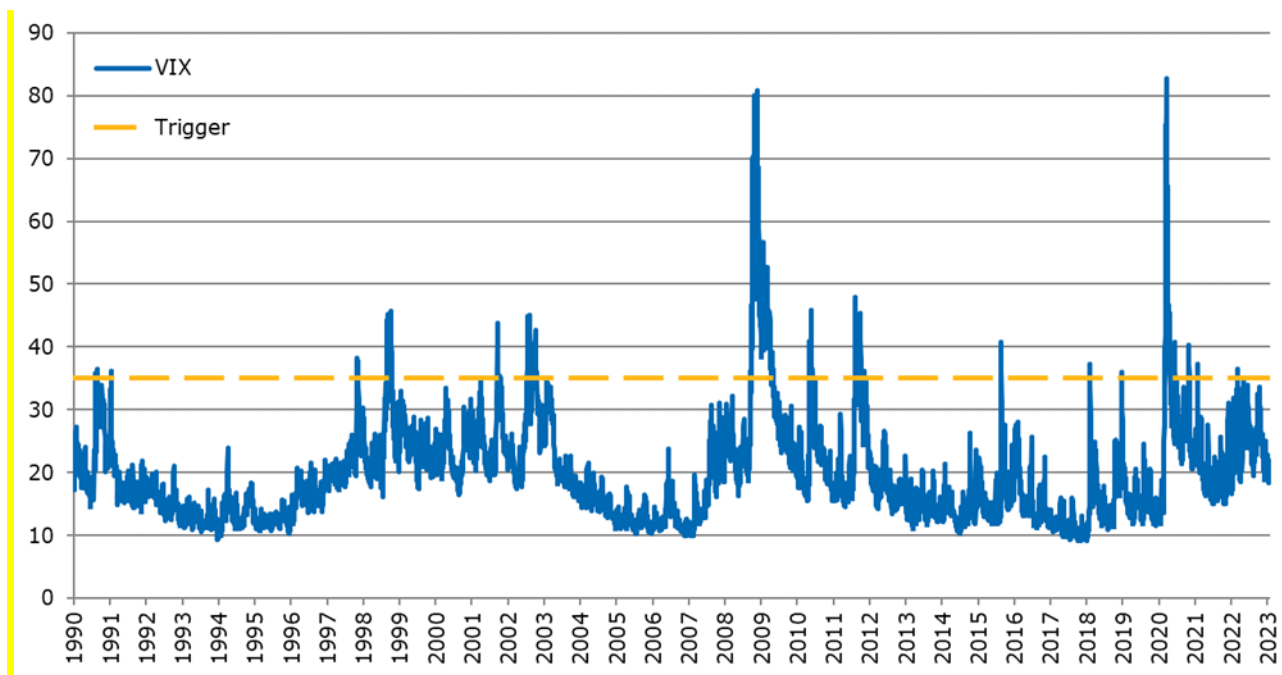
4 Trigger

Aegon AM informeert Stap op momenten dat het dit wenselijk of nodig acht. Voor de VIX trigger geldt dat Aegon AM altijd contact opneemt indien zij worden geraakt. Zodoende wordt een vastomlijnd beleid omtrent de spoedprocedure gewaarborgd.

Relevante triggers hebben een relatie met de grootste risico's op de financiële markten voor de beleggingsportefeuilles van pensioenkringen. De grootste risico's voor Pensioenkringen zitten in het risico van de aandelenbeleggingen, het risico van rentebewegingen en het kredietrisico op vastrentende waarden. Het raken van een trigger betekent overigens niet dat er ook daadwerkelijk actie nodig is, het is slechts een indicatie voor het opstarten van de spoedprocedure met bijbehorende discussie van de actuele situatie. De triggers voor het opstarten van de spoedprocedure kunnen in de loop van de tijd wijzigen, bijvoorbeeld door aanpassingen van de beleggingsportefeuille of verschuivingen van risico's in de financiële markten waardoor andere triggers mogelijk betere indicatoren zijn.

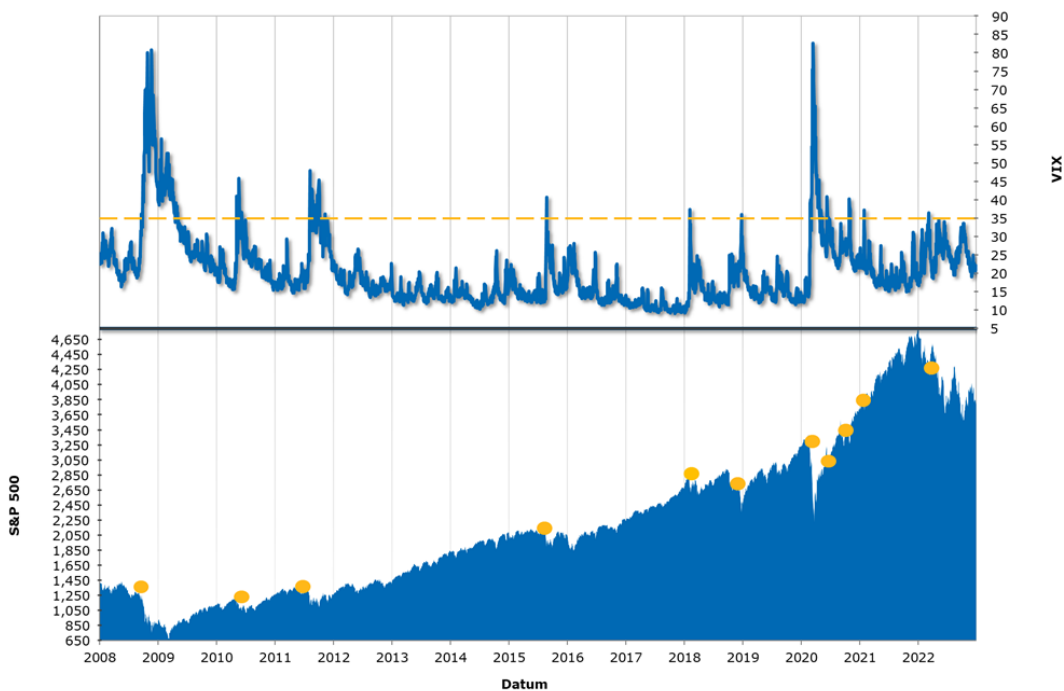
Een goede maatstaf voor risico's in de aandelenmarkten is de VIX. Dit is een volatiliteitsindex gebaseerd op een fictieve 30-daags optie op de S&P 500 index. Opties worden geprijsd op basis van de door de markt verwachte bewegelijkheid. Hierdoor zal in tijden van verwachte stress op de financiële markten deze volatiliteitsindex stijgen. Marktpartijen prijzen dan een grotere mate van onzekerheid in de prijzen van opties in. Een triggerniveau voor de VIX kan 35 zijn. Figuur 1 toont het verloop van VIX sinds 1990 inclusief het voorgestelde triggerniveau. Zichtbaar is dat in tijden van stress op de financiële markten de VIX stijgt. Dit wordt verduidelijkt in figuur 2 waar het verloop van de VIX en de S&P 500 gedurende de recente jaren onder elkaar gezet zijn. De rode stipjes geven de niveaus aan waarop de VIX de grens van 35 doorbrak. In september 2008 werd de trigger geraakt vlak voor de val van Lehman Brothers, waarna de aandelenkoersen flink zakten. In augustus 2011 steeg de VIX boven 35 na de afwaardering van de Verenigde Staten, helaas was het grootste koersverlies op dat moment al geleden. Ook bij de daling in augustus 2015 werd de trigger pas geraakt nadat de grootste daling was gerealiseerd. Eind februari 2020 ging de VIX door de grens van 35 heen, waarna de maatstaf in maart 2020 een recordhoogte bereikte. Nadat de trigger voor het eerst in de coronacrisis werd geraakt, daalden de aandelenkoersen flink. Het lager vaststellen van de trigger heeft tot gevolg dat deze vaker wordt geraakt, zonder dat er altijd daadwerkelijk belangrijke bewegingen op markten zichtbaar zijn. Daarnaast stijgt de VIX vaak in korte tijd sterk indien er daadwerkelijk grotere bewegingen plaatsvinden, waardoor een lagere trigger niet daadwerkelijk leidt tot een veel eerder signaal.

Figuur 1 – Verloop VIX sinds 1990

Figuur 2 – Verloop VIX en S&P 500 van 2008

Opwaartse triggers VIX en S&P 500

De VIX wordt gezien als een indicator van stress op de financiële markten. De spreads op obligaties zullen hier normaliter aan gerelateerd zijn: hoge VIX gaat gepaard met hoge spreads. Vandaar dat de VIX ook een trigger vormt voor de ontwikkeling van het kredietrisico.

De VIX index is een goede indicator voor stress op de financiële markten, omdat aandelenmarkten worden beïnvloed door veel variabelen en er weinig grote stress events plaatsvinden zonder dat dit leidt tot stress in aandelenmarkten.

Bijlage 9 Versiebeheer ABTN voorgaande jaren

Datum	Auteur	Versie	Wijziging
Oktober 2021 – januari 2022	TKP Aegon AM	V0.1 – V0.6	<ul style="list-style-type: none"> • Versie 0.1. initiële versie obv pensioenreglement, ABTN , Total Pensioenfonds Nederland en uitvoeringsovereenkomst • Versies 0.2 tot en met versie 0.6 wijzigingen na afstemming binnen transitieproject
Februari 2022	TKP	V0.7_2022	<ul style="list-style-type: none"> • Crisisplan ingevoegd
April 2022	Stap	V1.0	<ul style="list-style-type: none"> • Versie 0.7 definitief gemaakt
December 2022	TKP	V0.1_2023	<ul style="list-style-type: none"> • Regeling parameters en kostenvergoedingen waar relevant geïndexeerd/geactualiseerd • Herverzekering aangepast • Verloop kostenvoorziening geactualiseerd • Toeslagbeleid geactualiseerd • Premiebeleid geactualiseerd • Tekstsuggesties • Tabel ervaringssterfte geactualiseerd • Rendementscurve geactualiseerd (o.b.v. rts 31-12-2021) • Tabel toetsing actuariële grondslagen geactualiseerd
December 2022	Stap	V0.2_2023	<ul style="list-style-type: none"> • Actualisaties deel 1 • Toevoeging onderneming in 4.4 • Kortere weergave kostenvergoedingen in 7.9
Januari 2023	TKP	V0.3_2023	<ul style="list-style-type: none"> • Wijziging tekst IBNR • Toevoeging voetnoot in premiebeleid ingeval van overschot feitelijke premie
Januari 2023	Stap	V0.4_2023	<ul style="list-style-type: none"> • Deel 1 geactualiseerd • Organogram (bijlage 2) aangepast • AAM vervangen door Aegon AM
Januari 2023	TKP	V0.5_2022	<ul style="list-style-type: none"> • Crisisplan geactualiseerd • Wijzigingen beleggingsplan 2023 • Wijzigingen i.v.m. SFDR-vereisen
Februari 2023	Stap	V1.0	<ul style="list-style-type: none"> • Versie 0.5 definitief gemaakt

Datum	Auteur	Versie	Wijziging
Januari 2024	TKP	V0.1_2024	<ul style="list-style-type: none"> • Regeling parameters geactualiseerd • Risicopremie aspiranten verwijderd • Inhaaltoeslagenbeleid verduidelijkt • Leeftijdsverschil aangepast • Rendementscurve geactualiseerd • Opslag weerstandsvermogen in premie verduidelijkt • Periodiciteit toetsing grondslagen geactualiseerd • Risicopremies NP en AO i.v.m. herverzekering aangepast • Aangesloten werkgever toegevoegd
Januari 2024	Bestuursbureau		<ul style="list-style-type: none"> • controle

Bestuursbureau Stap
Postbus 5061
9700 GB Groningen
T 050 522 30 53
E Info@stappensioen.nl